

Digitalizálta
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár
és Információs Központ

LL 34/T

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
Könyvtára
Akadémiai Levéltár
Budapest, V. Akadémia u. 2

Magyar Tudományos Akadémia

TAGAJÁNLÁSOK

1976

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
Könyvtára
Akadémiai Levéltár
Budapest, V. Akadémia u. 2

II.
KÖTET

Kézirat

Levelező tagoknak.

Imre Samu	242
Papp Ferenc	254
Tálasai István	265
Hermann István	270
Lukács József	273
Ránki György	277
Hajnal András	285
Kiss Dezső	299
Kovács Ferenc	311
Mészáros János	320
Rajki Sándor	327
Antoni Ferenc	332
Petri Gábor	342
Czibere Tibor	357
Simon Sándor	361
Stefán Mihály	364
Vajda György	367
Hardy Gyula	372
Markó László	391
Jakucs Pál	405
Jermy Tibor	411
Keleti Tamás	420
Salánki János	430
Falusné, Szikra Katalin	442
Kornai János	447
Peschka Vilmos	460
Simai Mihály	465
Sipos Aladár	471
Czelnai Rudolf	475
Grasselly Gyula	483

Tiszteleti tagoknak:

Aleksander Flaker	495
Cesare Vasoli	497
Jans Peter Larsen	499

A.P. Okladnyikov	500
Stefan Kieniewich	501
Herbert Hunger	502
Albert Soboul	503
György Pólya	504
Sz.M. Nyikolszkij	505
A.M. Prohorov	506
P.P. Lobanov	507
N.V. Cicin	508
Bohdan Dobrzanski	509
Kalman Rudolf Emil	510
Sir Derek Barton	511
Ny.M. Emanuel	512
M.Sz. Giljarov	514
A.A. Baev	516
Rollin D. Hothkiss	517
R.D. Lukic	518
Karl Gunar Myrdal	520
Walter Petrascheck	522
Karł Rinner	523
N.V. Melnyikov	524

LEVELEZŐ TAGOK

1976.

Javaslat

akadémiai levelező tagságra

Javasoljuk, hogy az 1976-i akadémiai tagválasztások alkalmával Dr. Inre Sanu, a nyelvtudományok doktora az MTA levelező tagjai sorába válasszassék.

Inre Sanu 1917-ben született Felsőőrön /ma Ausztria/. Magyar-latin szakon szerzett középiskolai tanári diplomát 1942-ben. 1956-ban lett a nyelvtudományok kandidátusa, 1969-ben védte meg akadémiai doktori értekezését. 1951 óta dolgozik az MTA Nyelvtudományi Intézetében, 1971-ben igazgatóhelyettesi, 1974-ben ügyvezető igazgatói megbízást kapott.

Munkássága a magyar nyelvtudomány több ágazatára is kiterjed, speciális kutatási területe a magyar nyelvjáráskutatás. Több száz nyomatásban megjelent közlenénye nagy anyagismeretről, kitűnő filológiai képzettségről, széleskörű szakirodalmi tájékozottságról, és invenciózus problémalátásról tanuskodik. Művei közül külön is említést érdemel "A Szabács Vidéke mint nyelvi emlékek" című monográfiája /1958/, melyben a vitás keletkezési nyelvenlékiünk hitelességét nagy nyelvtörténeti körültekintéssel bizonyította, valamint "A magyar nyelvjárások rendszere" című könyve /1971/, mely nyelvjárásaink új szempontú leírásaként és rendszerezéseként a magyar nyelvtudomány egyik alapvető kézikönyvének számít. Igen jelentősök azok a tanulmányai, melyeket a felsőöri magyar nyelvjárásziget nyelvi anyagának benutatóására szentelt. Gyűjtője és társszerkesztője nyelvtudományunk egyik legnagyobb anyagközlő vállalkozásának, "A magyar nyelvjárások atlasza" eddig megjelent négy kötetének.

Egyik szerzője és társszerkesztője a "The Hungarian Language" című munkának /1972/. Munkásságát, elért eredményeit mind hazánkban, mind külföldön teljes elismeréssel nyugtázza a nyelvészeti közvélemény.

Inre Samunak a tudományos közéletben is régóta jelentős szerepe van. Számos akadémiai bizottságban dolgozott és dolgozik /részben mint tisztségviselő is/ nagy ügyviteli tapasztalattal és rendszerességgel. A Nyelv- és Irodalomtudományi Osztálynak 1973-tól tanácsko生 tagja. Megalakulása óta tevékeny részt vesz a Magyarok Világszövetségének munkájában, s szerkeszti eredményesen annak folyóiratát, a "Nyelv- és Kultúránk"-at. Sok év óta vállal részt az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar nyelvészeti oktató munkájában is; ez irányú érdemeinek elismeréséül kapta ez évben a címzetes egyetemi tanári címet.

Inre Samu emberi habitusának a következetes elvi állásfoglalás, véleményének őszinte kimondása, segítőkészség és nem utolsósorban világnézeti-politikai szilárdság a legjellemezőbb vonásai. Az MSZMP tagja. Szakmai és tudománypolitikai tevékenységéért a Munka Érdemrend ezüst, majd arany fokozatát kapta.

Ugy véljük, Inre Samut eddigi tudományos teljesítménye mind mennyiségi, mind minőségi tekintetben a legteljesebb

nértékben érdemessé teszi az akadémiai tagságra, s tudományos közéleti szereplése alapján is méltó a megválasztásra. Biztosak vagyunk benne, hogy szenélyo Akadémiánk testületének nyeresége lesz.

Mindezek alapján a legnelegobben javasoljuk megválasztását.

Budapest, 1975. október 20.

Benkő Loránd s.k.
levelező tag

Hajdú Péter s.k.
levelező tag

Szabolcsi Miklós s.k.
levelező tag

Levelező tag ajánlási javaslat

A hazai nyelvtudomány középső nemzedékének egyik leg-eredetibb és legszínesebb egyénisége Papp Ferenc, a nyelv- tudományok doktora, akinek levelező taggá választását nele- gen javasoljuk.

Papp Ferenc 1930-ban született. Orosz nyelvészeti aspi- ranturájának befejeztével került a debreceni egyetemre, ahol 1970 óta az Orosz és szláv nyelvészeti tanszék vezetője. Akadémiai doktori értekezését 1971-ben védte meg.

Több önálló könyve jelent meg. Az első: Matematikai nyelv-
és gépi fordítás a Szovjetunióban /1964/ orosz filológiai-
történeti kérdést tárgyalta /ez a munka 1966-ban angolul is
megjelent és igen jó szolgálatot tett a szovjet nyelvészeti
eredmények angol nyelvterületen való megismertetése ügyének./
Követte ezt a két társszerzővel írt: Краткое сопременное русс-
кого языка c. könyve /1968-ban, amelynek kb. 2/3 részét ő
írta/. Ez egyetemi tankönyv ugyan, de egyben az első modern
magyarországi orosz leíró nyelvtan. Egy év múlva, 1969-ben
jelent meg újabb terjedelmes kötete, A magyar nyelv szöveg-
mutató szótára. Ennek többek között az adja meg a jelentőségét,
hogy ez volt a hazai nyelvtudomány történetében az első olyan
mű, amely elektronikus és elektromechanikus gépek felhasználásá-
val készült. Papp F. ezuttal tehát már mint a gépi nyelvészeti
módszereknek az úttörője mutatkozik be a pályafutásának igen
jelentős állomása ez. A gépi eszközök igénybevétele jellemzi
további munkáit is. Így készült /társszerzős/ műve 1974-ben
Ady Endre összes költői műveinek fonémastatisztikája, amelyben

példát nyújt szánológép hasznosítására a stílus és a költői nyelv megismerésében. Szintén gépi feldolgozások eredményeként készítette el 1975-ben megjelent A magyar főnév paradigmatis rendszere /Leírás és automatikus szintézis/ c. könyvét is.

Cikkeinek, tanulmányainak száma meghaladja a százat. Ezekben is - akárcsak könyveiben - eleinte orosz filológiával, ill. a transzformációs elenzés orosz nyelven történő alkalmazásával foglalkozik, később azonban általános és magyar nyelvészeti kérdések felé is fordul s egyidejűleg a matematikai nyelvészetre specializálódva megveti a hazai számítógépes nyelvészeti kutatások alapját. Igen értékesek azok a kezdeményezései is, amelyek a gépi nyelvészethez a nyelvtörténetben való alkalmazását illetik.

Papp Ferenc két évtizedes egyetemi pályafutása elegendő volt ahhoz, hogy náris szánotttevő munkatársi-tanítványi gárda alakult ki körülötte. A tanszékén folyó kutatásokat a nemzetközi nyelvészeti közvélemény is magasra értékeli.

Papp Ferenc sokirányú képzettségével, széles nyelvtudásával, kiváló vitázó készségével és nem utolsó sorban értékes gondolataival jelentős mértékben növelte a magyar tudomány tekintélyét sok külföldi kongresszuson a Szovjetuniótól az Egyesült Államokig.

Széleskörű társadalmi tevékenységet fejt ki és tudomány-szervezői képességei is közismertek. Lelkes és lelkesíteni

tudó szakember, akinek emberi vonásai is igen rokonszenvesek.
Bizonyosak vagyunk abban, hogy Papp Ferenc aktivitására, te-
hetségére, szervező készségére az Osztály a jövőben is bizton-
száníthat. Levelező taggá választásával a nyelvtudománynak
egy új hajtása, a számítógépes nyelvészet néltó képviselő-
hez jutna az Osztályban.

Budapest, 1975. október 27.

Hajdú Péter s.k.
levelező tag

Benkő Loránd s.k.
levelező tag

Szabolcsi Miklós s.k.
levelező tag

Javaslat

akadémiai levelező tagságra

Javasoljuk, hogy az 1976.-i akadémiai tagválasztások alkalmával Dr. Tálasi István, a történettudományok doktora a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai körébe választassák.

Tálasi István 1910-ben született Laskó községben, Baranya-megyében /ma Jugoszláviához tartozik/. Magyar-német szakos egyetemi hallgatónak iratkozott be a budapesti tudományegyetemre, és egyidejűleg tagja lett az Eötvös József Kollégiumnak is. Egyetemi tanulmányai során, mint hogy turkológusnak készült, igen alapos nyelvészeti képzettséget is szerzett szűkebb szakmája mellett; utolsó egyetemi évében hallgatta Györffy István néprajzi előadásait. Tanári pályáját Hódmezővásárhelyen kezdte, majd érdeklődése egyre inkább a néprajz kérdései felé sodorta, és mint középiskolai tanár 1938-ban "S u n n a c u n l a u d e" fokozattal Györffy Istvánnál doktorált.

Az 1938-39-es tanévben a bécsi Collegium Hungaricum ösztöndíjas tagja volt. 1942-ben a szegedi tudományegyetemen az Alföld tárgyi néprajza és a magyar történeti néprajz" c. tárgykörből magántanárrá habilitáltak. Ugyanebben az évben a Táj- és Népkutató Intézet munkatársa lett.

A felszabadulás után ugyanitt folytatja munkásságát, majd 1949. novemberétől az ELTE Bölcsészettudományi Egyetemen a Néprajzi Intézet egyik tanára lesz. 1951. szeptemberében

tanszékvezető egyetemi tanár lesz a Tórgyi Néprajzi Tanszéken. 1952-ben a történelomtudományok kandidátusa, majd 1972-ből a történelomtudományok doktora fokozatot nyeri el. Elnöke az Akadémia Néprajzi Bizottságának, munkásságát két ízben a Magyar Népköztársaság Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el, 1969-ben a Finn Oroszlánrend I. osztályu keresztjét kapja.

Munkássága elsősorban a magyar történeti néprajz területére, valamint az anyagi kultúra eddig feldolgozatlan területeire irányul. Jelentős tanulmányai, egyetemi előadásai mind a magyar etnogenezis, mind a magyar etnikai csoportok kérdésében, valamint a paraszti gazdálkodás alapvető ágaiban úttörőnek bizonyul.

Publikációinak listája mellett hadd soroljuk fel még azokat a műveit /pl. a Kiskunság néprajzáról szóló most elkészült 18 ives nyomdakész kéziratát onlitenénk/, melyek vagy sajtó alatt vannak, vagy éppen most kerültek publikálásra.

Hangsúlyozni szeretnénk, hogy Tálasi István, mint az Egyetem Szakszervezeti Bizottságának vezetője, mint a Bölcsészettudományi Kar dékánja, tudományos és pedagógiai munkája mellett értékes társadalompolitikai munkát is végzett, az Egyetem vezetősége, a Párt mindig szánithatott higgadt, állhatatos,

egyértelmű állásfoglalására. Biztosak vagyunk abban, hogy Tálasi István mind kutatói tudományos munkásságával, mind tanári működésével és közéleti szereplésével kiérdemelte, hogy a Magyar Tudományos Akadémia a tagjai közé válassza.

Mindezek alapján a legmelegebben javasoljuk megválasztását.

Budapest, 1975. november 4.

Ortutay Gyula s.k.
akadémikus

Tolnai Gábor s.k.
akadémikus

Tagajánlás

Hermann István annak a filozófus nemzedéknek kiemelkedő tagja, amely már egyetemi tanulmányait is a szocializmus rendszerében végezte el. Felkészültsége és széleskörű érdeklődése már egyetemi hallgató korában is publikációk formájában nyilvánult meg. Mint Lukács György tanítvány mesterének inspirációjára is sokat foglalkozott a polgári filozófiai és művészeti kultúra csúcspontjaival, amelyekben a későbbi polgári fejlődés mértékeit látta megvalósulni. Pozitív vonása Hermann munkásságának, hogy a magyar fejlődés művészeti és esztétikai kérdései a múlt és jelen vonatkozásában egyaránt foglalkoztatták s kandidátusi disszertációja is magyar témából, Arany János esztétikájának problematikájáról íródott /megjelent 1956-ban, a Kossuth Kiadónál/. Más könyvei - A magyar drámáért, 1955. Vásznon és függöny 1967., Szent Iván éjjelén 1969., - az aktuális szocialista magyar művészet és napjaink világirodalmi fejlődése megértő és avatott kritikusanak mutatják.

Hermann István tevékenységének leggyümölcsözőbb és legmélyebbre hatoló része azonban kétségtelenül marxista indításu esztétikai és filozófiai munkássága. 1967-ben jelent meg A polgári dekadencia problémája címen a Kossuth Kiadónál átfogó és mélyenszántó műve a polgári művészet és világképeinek hanyatlásáról, amelyben a művészeti hanyatlást az osztály hanyatlás tünetekeként fogja fel, de egyben meglátva egyes mozzanataiban, szabaddá vált elemeiben a forradalmi munkásosztály felépítette új világkép használható építőköveit is. Ennek a kritikai műnek pozitív kiegészítése A szocialista kultúra problémáiról írt könyve /1970. Kossuth/, amelyben a lenini értelemben vett szocialista kulturális forradalom fogalmát törekszik reprodukálni és az aktuális tendenciákra mértékként alkalmazni.

Sigmund Freudról írt könyve, valamint - nagydoktori disszertációja - Kant teleológiája elemzésének szentelt műve /Kant

Teleológiája 1968./ szűkebb értelemben vett filozófiai felkészültségéről és gondolatgazdagságáról tanuskodnak, olyan gondolatgazdagságról, amely nemcsak a filozófia, hanem a pszichológiai szaktudomány elemzésében is megmutatja a maga vitathatatlan erejét.

Hermann munkássága természetesen nem mindenben egyenletes, egyenértékű, de ahol legjobb önmagát adja, ott doktori díjszertációja előtt is, s azóta is filozófiának hivatott, formátumos képviselőjeként mutatkozik meg, akinek nevét külföldön is - a szocialista és a tőkés világban egyaránt - egyre szélesebb körökben ismerik. Javasoljuk a tudományos munkásságban és társadalmi tevékenységében egyaránt értékes kimagasló eredményeket elért filozófust akadémiai levelező tagságra, eddigi munkásságának adekvát elismeréseként.

Budapest, 1975. november 24.

Mátrai László s.k.
akadémikus

Szigeti József s.k.
akadémikus

Önéletrajz

1925-ben születtem, a felszabadulás után kerültem a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészeti Karára, ahol az Esztétikai és Filozófiai Tanszéken már hallgató koromban tudományos munkát is folytattam. Ezek részben fordításból álltak, részben pedig egyes esztétikai vagy filozófiai kérdésekről írott - ma már valószínűleg naivul ható - dolgozatok. 1950-ben magyar-politikai gazdaságtan és filozófia szakon szereztem diplomát jeles eredménnyel.

Középiskolai tanár lettem, de közben állandó tudományos munkásságot folytattam. Az ötvenes évek elején Madáchról, Gyulai Pál esztétikájáról írtam tanulmányokat /ez utóbbi mellett a felszabadulás utáni első Gyulai kiadást is gondoztam/.

1956-ban védtem meg Arany János esztétikája című kandidátusi disszertációmát. 1956. decemberétől az MTA Filozófiai Intézetének munkatársa voltam, majd az ugynevezett Lukács-vita után 1958-tól ismét középiskolában tanítottam. Mint középiskolai tanár írtam meg a Sigmund Freud vagy a pszichológia kalandja című könyvemet és néhány drámaesztétikai tanulmányt is. 1965-től a Színháztudományi Intézet tudományos munkatársa lettem. 1967-től az MTA Filozófiai Intézetének tudományos munkatársa, majd főmunkatársa és csoportvezetője voltam, egész 1972. december 31-ig.

1973. január 1-től az ELTE Bölcsészettudományi Kar Filozófiatörténeti Tanszékén mint tanszékvezető egyetemi tanár dolgoztam. 1969-ben védtem meg Kant teleológiája című doktori disszertációmát. Számos magyar és külföldi folyóirat munkatársa vagyok /Társadalmi Szemle, Filozófiai Szemle, Színház, Filmkultura, Irodalomtörténet, Comprendre, Studi Urbinati, Kamera, stb./.

1973. óta a TMB Filozófiai Szakbizottságának elnöke vagyok, szerkesztőbizottsági tagja vagyok az Esztétikai Írók

Tárának, főmunkatársa vagyok a Világirodalmi Lexikonnak, és a Nagy Magyar Enciklopédiának. 1974. óta a Magyar Filozófiai Szemle szerkesztőbizottságának elnöke vagyok. Ezen kívül több akadémiai és minisztériumi bizottság tagjaként is dolgozom és elnöke voltam az MSZMP Közművelődési határozatát előkészítő fogalom meghatározó albizottságnak.

Budapest, 1975. november 19.

Hermann István s.k.

Tagajánlás

Lukács József, tanszékvezető egyetemi tanár /szül. 1922-ben/, a filozófiai tudományok doktora, Akadéminak II. Osztályának tanácskozási jogu tagja - jólismert és megbecsült kutatója a filozófia általános és a vallástörténet speciális problémáinak. Széles területen előrehaladó és termékeny kutatómunkájának két elméleti gyújtópontja van, melyek kőré külföldön is ismert és elismert eredményei csoportosíthatók, mindkettő a történelmi materializmus témakörében: a vallások kialakulásának történelmi tipológiája és a társadalmi formációk szerkezetének vizsgálata; mindkét témakör behatóan érintkezik a filozófia számos alapkérdésével s így az elért eredmények a marxista-leninista filozófia /első-sorban a történelmi materializmus/ törzsfogalmait is új vonatkozásokkal gazdagítják. Lukács Marx nyomán vizsgálta az emberi gyakorlat rendszerisége és a vallás közötti összefüggést, legfőképpen a gazdasági-társadalmi elidegenülés konkrét formáinak és a vallási elidegenülés válfajainak kölcsönviszonyát, vagyis a vallások társadalmi létfeltételeit és osztálymeghatározottságát.

Nemzetközi mértékkel mérve is jelentős eredménye ezeknek a kutatásoknak, hogy a nagy közép- és keletázsiai vallások /hinduizmus, buddhizmus, kínai "univerzizmus"/ és a Nyugat-Ázsiában kialakult vallások /zsidó, keresztény, iszlám/ tipológiai összevetése arra a következtetésre vezet: itt a vallási fejlődés két, viszonylag önálló útjáról van szó. Az egyiknél /a "keleti" vallásokban/ a világ csak mint a rossz folytonos ciklikus ujjátermelése van jelen, a világi szenvedés tipikus kompenzációja is az egyéni lét megsemmisülése, a világ fölött egyfajta transzcendens világtörvény uralkodik, melyhez képest az istenek is alárendelt helyzetben vannak, s az emberiségnek, mint egységnek a megváltása, szabadulása még a vallási síkon sem merül fel. Ezzel függ össze a keleti vallások sajátos kvietizmusa és kontemplatív vonásai. Az irodalomban sikerül itt kimutatni, hogy mindez az ázsiai társadalmi viszonyok hosszantartó stagnálásában, az öntözéses mezőgazdaságon alapuló munkamegosztás és osztálystruktúra konzervatív jellegében, végső soron a kifejlett föld-

magántulajdon hiányában és az ezzel párosuló despotikus kizsákmányolásban leli magyarázatát, s hogy még az ázsiai vallási forradalmak is csak ezen az alapon érthetők meg.

A "nyugati" típusu vallási fejlődésben viszont a történelem egyszerűsége, megismételhetetlensége, a történelmi folyamat eszkatológikus-lineáris-teleológikus felfogása dominál és a dinamikus aktivisztikus tendenciák különösen azokban a periódusokban jutnak kifejezésre, amikor a magántulajdon talaján sarjadt árutermelés és egyben a személyi viszonyok árutermelés okozta eldologiasodása kerül felül, az osztályharcok érettebb állapotában, amikor a vallásban egyfajta tiltakozás is erőteljesebben fejlődik ki az emberek fölött uralkodó társadalmi hatalmakkal szemben.

Lukács József munkássága a vallástörténeti elemzések mellett a belőlük levont és levonandó elméleti-ideológiai következtetésekre is figyelemre és elismerésre méltó módon kiterjedt: nem csupán kutatója az ateizmus kérdéseinek, de egyben művelője is annak az elméleti propaganda-munkának, is, mely a vallásos világnézet alól való felszabadulás nagy művelődéstörténeti folyamatát világszerte előmozdítja. Munkásságának ez a területe, szerkesztői és professzori tevékenysége elméletnek és gyakorlatnak szép egységét mutatják, egyben pedig a felelős közéleti szereplésnek is elismert megnyilvánulásai. Külön kiemelendő az a szerep, melyet Lukács József /jó német és angol nyelvtudás birtokában/ a nemzetközi ideológiai harc külföldi fórumain betölt, amint ez külföldön megjelent publikációinak számából, ill. a külföldi kritikákból megállapítható.

Midőn Lukács Józsefet Akadémiánk levelező tagjául ajánljuk, meggyőződésünk, hogy személyében olyan kiemelkedő új tagot nyerünk, akinek tudományos eredményei és emberi, közéleti adottságai nagy mértékben elő fogják segíteni azoknak a céloknak a megvalósítását, melyeket társadalmunk fejlődése Akadémiánk elé kitűz.

Budapest, 1975. november 24.

Ember Győző s.k.
akadémikus

Mátrai László s.k.
akadémikus

Önéletrajz

1922-ben születtem, Budapesten. Édesapám banktisztviselő volt. 1946-ban meghalt. Érettségi után levelezőként dolgoztam, majd textiltervezést tanultam.

1943-44-ben munkaszolgálatot teljesítettem, ahonnan 1944. októberében megszöktem. 1945. márciusában a MADISZ országos, majd budapesti központjában dolgoztam, résztvettem az Ifjúság c. lap megindításában. Közben beiratkoztam az Orvostudományi Egyetemre, ahol 6 félévet végeztem kitűnő eredménnyel. 1947. őszétől a METESZ propaganda osztályának titkáráként, 1948-tól a Fiatal Magyarország szerkesztőjeként, majd a METESZ nevelési osztályának vezetőjeként, később az Uj Március című folyóirat szerkesztőjeként dolgoztam. 1949-ben öthónapos filozófiai szakosító pártiskolát végeztem, majd a Népművelési Minisztérium irodalmi főosztályára kerültem. 1951. második felében a Természet és Technika c. lapot szerkesztettem. 1952. januártól 1953. júniusig a Külügyminisztérium tájékoztatási főosztályának rádiócsoportját vezettem. Innen kerültem a Társadalom és Természettudományi Ismeretterjesztő Társulathoz, ahol a politikai, majd a filozófiai szakosztály titkáráként dolgoztam 1958-ig.

1958-tól a Valóság, 1960-tól pedig a Világosság felelős szerkesztőjeként működtem. 1967-től vagyok a Világosság főszerkesztője. 1959. óta másodállásban adjunktusként, illetve óraadó tanárként működtem az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Dialektikus Materializmus, majd Filozófia Tanszékén. /Itt, és később a Bp. Műszaki Egyetemen, az Esti Marxista-leninista egyetemen valláskritikai kollégiumokat, speciálkollégiumokat tartottam./ 1967. eleje óta az ott létesült /1969. és 1972. között az MTA Filozófiai Intézetének keretében működő/ valláskritikai kutatócsoportot vezettem.

Számos előadást tartottam külföldi tudományos tanácskozásokon /Várnában, Prágában, Bécsben, Mariánské Laznéban, Zagrebben, st./, szervezője voltam a III. Nemzetközi Vallásszociológiai Szimpozionnak Budapesten. Több külföldi tanulmányuton vettem részt. 1971-ben védtem meg "A kereszténység előzményeinek vallási tipológiájához" c. értekezésemet, amellyel a filozófiai tudományok doktora címet nyertem el.

Tagja vagyok az MTA Filozófiai Bizottságának, a TMB és a MÜM Filozófiai Szakbizottságának, az UNESCO magyarországi felnőttoktatási és ifjúsági albizottságának, a Világosság és a Magyar Filozófiai Szemle szerkesztő bizottságának, a TIT Országos Filozófiai Választmánya vezetőségének.

1945. óta vagyok az MKP, majd az MDP és az MSzMP tagja. 1960-ban "Szocialista Munkáért" érdeméremmel tüntettek ki. A könyvkiadás "Kiváló dolgozója" vagyok. 1963-ban Rózsa Ferenc díjban részesültem. 1968-ban a Munkaéremrend ezüst fokozatával, 1970-ben pedig arany fokozatával, valamint a Felszabadulási Jubileumi Emlékéremmel tüntettek ki.

Lukács József s.k.

Tagajánlás

Ránki György 1930-ban született Budapesten. Középiskolai tanulmányai befejeztével 1949-től a Közgazdaságtudományi Egyetemen kezdte meg tanulmányait. 1953-ban a Bölcsészettudományi Kar történelem szakán nyert diplomát. Már 1950-től a Közgazdaságtudományi Egyetem Gazdaságtörténeti Tanszékén kapcsolódott be a tudományos kutató munkába, s az elmúlt negyedszázad folyamán főként három témakörből rendkívül széleskörű, s kiemelkedően eredményes munkásságot végzett.

Kutatásainak középpontjában az első évtizedben ugyyszólván kizárólag, de azóta is lezárás nélkül a magyar kapitalizmus gazdaságtörténetének feltárása állott. Ezt az addigi vizsgálódásokban ugyyszólván érintetlen területet nem utolsó sorban éppen Ránki György több évtizedes kutató munkája nyomán ismerhettük meg. A magyar ipar fejlődése, az ipari forradalom sajátosságai, az Osztrák-Magyar Monarchia sajátos hatása a magyar növekedésre, a különböző gazdasági szektorok hatása nyert alapos elemzést tanulmányaiban és a témakörbe vágó monografikus munkáiban. Különleges részletességgel megalapozott monográfiák igényével járult hozzá a Horthy-korszak gazdaságtörténetének feltárásához, ezen belül a német gazdasági penetráció és a hadigazdaság problémáinak vizsgálatához. E témakörben végzett kutatásait a kormány már 1961-ben - első három monográfiájának megjelenését követően - Kossuth-díjjal honorálta.

Az ötvenes évek végétől bontakozott ki, s az elmúlt évek során egyre nagyobb lendületet nyert a kelet-európai, illetve összehasonlító igényű európai gazdaságtörténeti kutató munkája. A témakörben publikált számos tanulmány mellett különösen kiemelhető a Közép-Kelet-Európa 19-20. századi gazdaságtörténetéről publikált monográfia, melynek most sajtó alatt lévő második kiadása mellett a kötet amerikai, illetve a közeljövőben megje-

lenő olasz kiadása is jelzi a munka sikerét.

Az előző két témakörben folytatott kutatások sajátos egymásra hatása, a két kutatott terület vizsgálatának kölcsönös termékenyítő hatása a vizsgált kérdéskörök egyik nemzetközileg is legismertebb és elismertebb kutatójává tette Ránki Györgyöt, aki számtalan nemzetközi konferencián, számos ország egyetemén ugyyszólván állandó előadónak számít. Fontos megjegyezni, hogy e kutatási tevékenységének népszerűsítő igényü összefoglalóival Ránki György tudatosan törekedett e kutatási eredmények széleskörű elterjesztésére, a történeti tudatformálás fontos feladatahoz való hozzájárulásra is.

A gazdaságtörténet mellett - mely témakörben kutatásait legnagyobb részt Berend T. Ivánnal együtt végezte - érdeklődése a diplomáciatörténet legujabbkori fejezeteire is kiterjedt. Hatalmas nemzetközi forrásanyagot felölelő kutatásai dokumentum kötetekben, tanulmányokban, monográfiákban és nagysikerű népszerűsítő összefoglalásokban egyaránt testet öltöttek. Ránki György a náci német külpolitika, annak magyar összefüggései és különösképpen a második világháború történetének egyik nemzetközileg is tekintélyes szakértőjévé vált. Széleskörű tudása és elvi-eszmei igényessége ezen a kutatási területen különlegesen értékesen gyümölcsözőt a nemzetközi fórumok sokszor szenvedélyes vitáiban, mely fórumokon ő sokszor tudta megadásra vagy visszavonulásra kényszeríteni az elfogultságtól néha korántsem mentes nyugati vitapartnereket is.

A nagyjelentőségű tudományos teljesítmény, az ehhez kapcsolódó rendkívül széleskörű előadói, oktatói tevékenység immár másfél évtizede nagy volumenű és színvonalas tudományszervező munkássággal egészült ki. Ránki György mint a Történettudományi Intézet igazgatóhelyettese, kiemelkedő szerepet játszott a magyar történész társadalom szakmai teljesítményeinek szervezésé-

ben. Tudománypolitikai eredményei nemcsak az Intézet munkájához kapcsolódnak, hiszen hosszú időn keresztül a Magyar Történészek Nemzeti Bizottságának titkáráként a nemzetközi történész kapcsolatok egyik legfőbb szervezője is volt, s egyáltalán nem tekinthető véletlennek, hogy a tizkötetes történeti szintézis készülő munkájából éppen az ő főszerkesztésében és szerzői közreműködésével készülő VIII. kötet /Horthy-korszak/ készült el leghamarabb, s juthatott el a nyomdai munkálatokig.

Az 1958-ban megvédett kandidátusi, majd 1963-ban megvédett akadémiai doktori disszertációk után e sokirányú és kiemelkedő színvonalú teljesítményt méltán honorálhat a Magyar Tudományos Akadémia, ha Ránki Györgyöt levelező tagjai sorába választja.

Ember Győző s.k.
akadémikus

Pach Zsigmond Pál s.k.
akadémikus

Tudományos önéletrajz

Budapesten születtem 1930-ban. 1949-ben érettségiztem, utána a Közgazdaságtudományi Egyetemre iratkoztam be, ott bekapcsolódtam a Gazdaságtörténeti Tanszék munkájába, majd 1951-től a Bölcsészkaron folytattam tanulmányaimat.

1953-ban kitüntetéssel elvégeztem az egyetemet, s utána az MTA Történettudományi Intézetébe kerültem tudományos segédmunkatársként. 1957-ben az Intézet tudományos munkatársa lettem, 1960-ban megbiztak az Intézetben akkor létesített legújabbkori magyar történeti osztály vezetésével; ezt a tisztetazóta is ellátom. Közben 1960-ban megbiztak az Intézet tudományos titkári teendőinek az ellátásával, majd 1962-ben kineveztek az Intézet helyettes igazgatójává.

1958-ban megszereztem summa cum laude a közgazdasági doktorátust.

Szakterületem a legújabbkori magyar történet és gazdaságtörténet. E tárgykörben több monográfiám és tanulmányom jelent meg, de számos könyvem és tanulmányom jelent meg a második világháború és diplomáciatörténet tárgykörében.

1957-ben védtem meg kandidátusi disszertációm, majd 1963-ban doktori disszertációm.

1964 óta - másodállásban - a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemnek vagyok kinevezett professzora.

Gazdaságtörténeti kutatásaimért 1961-ben Kossuth Díjat, tudományos és tudományos-szervező munkásságomért 1964-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatát és 1974-ben a Munka Érdemrend arany fokozatát kaptam. Egyetemi oktatási munkáimért 1972-ben a Felsőoktatás Kiváló Dolgozója kitüntetéssel jutalmaztak. 1972-73-ban az oxfordi egyetemen voltam vendégprofesszor.

Budapest, 1975. november 17.

Dr. Ránki György s.k.

Özsef Attila Tudományegyetem
Bolyai Intézete

Javasolom, hogy a Magyar Tudományos Akadémia 1975. évi rendes közgyűlése válassza Hajnal András tudományos főmunkatársát, az MTA Matematikai Kutató Intézetének osztályvezetőjét, a matematikai tudományok doktorát, a III. Osztály keretében az Akadémia levelező tagjává.

Hajnal András a halmazelmélet, a halmazelméleti topológia, és a kombinatorika legkiválóbb szakemberei közé tartozik. A nemzetközi matematikai életben kiváltott óriási hatására csak egyetlen példát említenék: a mellékelt publikáció-jegyzékben 40-es számmal szereplő, Erdős Pállal közösen írt dolgozat több mint negyven tudományos dolgozat megírására inspirált különböző szerzőket. Számos, a világ távoli részein élő matematikus tekintheti tanítómesterének. A kombinatorikus halmazelméletben Erdős Pállal és Richard Radóval új iskolát teremtett; az általuk létrehozott nagy ismeretanyag elterjedése főleg Hajnal András 1964-ben Berkeleyben /California/ tartott előadásainak köszönhető. Szóleskörű ismeretein kívül jellemző rá rendkívül

gyors és mély gondolkodása. Kitűnő illusztráció erre a nagyjelentőségű Hajnal-Galvin tétel felfedezése: 1974. júniusában J.H. Silver modellelméleti módszerekkel bebizonyított egy szinguláris számosságok hatványozására vonatkozó összefüggést, amely részben megválaszolta az egy évtizede az érdeklődés középpontjában levő ugynevezett szinguláris számosság problémát. Számos kitűnő kutató, köztük J.E. Baumgartner, K. Prikry és R.B. Jensen összevette, hogy a "magyar" kombinatorikus halmazelmélet módszerei, nevezetesen Erdős, Hajnal és E.C. Milner egy tételének felhasználása, lehetővé teszi Silver eredményének egyszerűbb eszközökkel való bizonyítását. Azonban csak Hajnal András és F. Galvin látta meg a kombinatorikus módszer igazi horderejét, messze továbbfejlesztve Silver eredményét. Hajnal András munkásságát egyébként is több, igen nehéz probléma megoldása színezi. A híres Ruziewicz-sejtés majdnem harminc évig ellenállt a matematikusok ostromának, míg Hajnal 1961-ben bebizonyította a sejtést. Alapvető jelentőségű Hajnalnak J.E. Baumgartnerrel írt azon dolgozata, amely Erdős Pál és R. Rado egy problémáját megoldva, egy, az első nem megszámlálható hántrankomparatívumok általánosított állítását bizonyítja be matematikai logikai eszközök

segítségével. W.P. Hanf-tól és A. Tarskitól lényegében függetlenül, de valamivel később, Erdős Pállal közösen bebizonyította, hogy az első elérhetetlen számosság nem mérhető, ez az eredmény a nagy számosságok elméletének új korszakát nyitotta meg. Szemerédi Endrével közösen megoldotta Erdős Pálnak gráfok egyenletes színezésére vonatkozó egyik rendkívül nehéz problémáját. Juhász Istvánnal új mód szereket hozott létre a halmazelméleti topológiában; úttörő jelentőségű a vele közösen elért, örökösön szeparábilis terekre bebizonyított konzisztencia-tétele.

A fenti ismertetés nem terjedt ki Hajnal András egész munkásságára, hanem csak a matematikusok sorozatos támadásainak ellenálló igen nehéz problémák Hajnal által adott megoldására szorítkozott. Ezekon kívül számos igen fontos eredményt ért el; bevezette a relativ konstruálhatóság fogalmát, amellyel sikerült bebizonyítani Gödel 1939-ből származó híres tétele után az első komoly eredményt az általánosított kontinuumproblémával kapcsolatban; a fogalmat később tőle függetlenül A. Lévy is felfedezte, és ma halmazelméleti és rekurzióelméleti tankönyvekben gyakran szerepel. Erdőssel és Radoval létrehozta a particiókalkulust, a kombina-

torikus halmazelmélet egyik legfontosabb fejezetét; a partiókalkulus teszi lehetővé, hogy a kombinatorikus halmazelmélet rendkívül szerteágazó problémáit viszonylag egységesen lehessen tárgyalni, enélkül elképzelhetetlen lenne e rendkívül gyorsan fejlődő tudományág eredményeiről áttekintést nyerni. Bebizonyította, hogy mérhető számosságokra fennáll a $k \rightarrow \binom{2k}{k}$ partió-reláció. Erdőssel hárminckét dolgozatot írt kombinatorikus halmazelméleti és más tárgykörökből. Tőlük származnak a halmazleképzésekre vonatkozó legfontosabb eredmények. Bevezették a halmazrendszer kromatikus számának alapvető fontosságú fogalmát. Ők ismertették a kombinatorikus halmazelméletben felmerülő, nagyrészt az ő munkásságukkal kapcsolatos legfontosabb megoldatlan problémákat. Hajnal Andrástól származik az alfa-kritikus gráfok alaptétele, valamint a véges Ramsey számok eddig ismert legjobb alsó becslése. Juhász Istvánnal 18 közös dolgozatot írt halmazelméleti topológiai tárgykörből, amelyek a már említett eredményeken kívül részben megválaszolják egy tér nyílt halmazainak számára vonatkozó de Groot sejtést, valamint valós függvények Darboux tulajdonságával kapcsolatban ért el fontos eredményeket Petruska Györggyel közösen. Hajnal András tudományos

eredményeinek ez az ismertetőse messze nem teljes; eddig megírt 88 dolgozata anyagának vázlatos ismertetőse is sokkal többet venne igénybe a rendelkezésre álló helynél.

Végül vázlatosan kitérünk legfontosabb életrajzi adataira. 1931 május 24-én született, majd 1949 és 1953 között az Eötvös Loránd Tudományegyetem matematika-fizika-ábrázoló geometria szakos hallgatója volt. 1953 és 1956 között Kalmár László aspiránsa a szegedi Bolyai Intézetben. 1957-ben megvédte kandidátusi értekezését, majd 1962-ben megszerezte a matematikai tudományok doktora fokozatot. 1956 és 1969 között az Eötvös Loránd Tudományegyetem Analízis tanszékének tudományos munkatársa, majd főmunkatársa. 1970 óta az MTA Matematikai Kutató Intézetének előbb csoport-, majd osztályvezetője. 1967-ben Akadémiai Díjban, 1970-ben pedig Állami Díjban részesült. Körülbelül tíz évig az Eötvös Loránd Tudományegyetem matematikai diákkörének vezetője volt, amely ezalatt elnyerte a Kiváló Diákkör címet. 1965 óta rendszeresen tart előadásokat halmazelméletből, matematikai logikából és valós függvénytanból. Halmazelméletből egyetemi jegyzetet írt, továbbá készülőben van matematikai logikai jegyzete. A matematikai tagozatos gimnáziumi osz-

tályok számára gráfelméleti tankönyvet írt.

Aktiv tevékenységet fejt ki a magyar matematikai közéletben. A Bolyai János Matematikai Társulat elnökségi tagja, a Társulat pénztárosa. A Társulat számos bizottságában évek óta eredményes munkát végez. A Társulat által 1973-ban szervezett Végtelen és véges halmazok elmélete című kollokvium szervezőbizottságának elnöke volt; a kollokvium sikerét egyértelműen bizonyítja több mint száznegyven külföldi résztvevője, továbbá a kollokvium előadásait tartalmazó, részben általa szerkesztett, összesen több mint ezer oldalas három kötet. Az MTA Matematikai Kutató Intézete igazgatói tanácsának tagja.

Az 1965-66-os tanévben a Kaliforniai Egyetem Berkeleyben levő matematikai intézetében, az A. Tarski és L. Henkin által vezetett világhírű matematikai logikai kutatócsoportban dolgozott, 1969-ben fél évet töltött Moszkvában a Szovjet Tudomány Akadémia **Sztjarkov** Intézetében, az 1970-71-es tanévben pedig Kanadában Calgary egyetemének vendégprofesszora volt. 1971-ben az angliai Cambridgeben tartott Matematikai Logikai Nyári Iskola, majd 1974-ben a Kanadában tartott Vancouver-i Nemzetközi Matematikai Logikai Világkongresszus meghívott előadója. Ez utóbbi kongresszus, valamint 1975

augusztusában a Kanadai Londonban /Ontario/ tartandó Logikai, Metodológiai és Tudományfilozófiai Kongresszus egy-egy szekciójában a programot összehelyítő bizottság tagja volt. A Discrete Mathematics és a Periodica Mathematica című matematikai szakfolyóiratok szerkesztő bizottságának tagja. Tudományos eredményeit 88 eddig megjelent, illetve megjelenés alatt álló dolgozatban, továbbá egy előkészületben levő, Erdős Pállal, Richard Rado-val és Máté Attilával közösen írt könyvben tette közzé. 21 különböző társszerzővel írt közös dolgozatot. Ezek között hét neves külföldi, több vezető magyar, valamint számos fiatal matematikus szerepel; az utóbbiak közül nem egyet ő indított el pályáján.

Mind ezek azt mutatják, hogy Hajnal András levelező taggá választása esetén Akadémiánk a matematika önálló művelése és oktatása terén kiváló érdemeket szerzett, a halmazelmélet több területén hazai és nemzetközi iskolát szervező tudóssal gyarapodnók.

Szeged, 1975. augusztus 22.

Dr. Fodor Géza
a Magyar Tudományos Akadémia
lev. tagja
s.k.

A fenti javaslatához csatlakozom.

Kalmár László
akadémikus
s.k.

Pandori Károly
akadémikus
s.k.

Magyar Tudományos Akadémia
Matematikai Kutató Intézete

A Magyar Tudományos Akadémia
III. Osztályának
B u d a p e s t

Javasoljuk, hogy az Osztály terjessze fel
Hajnal Andrást akadémiai levelező tisztségre való
jelölésre.

Hajnal András 1953-ban végezte be tanulmányait
a szegedi József Attila Tudományegyetemen, 1953-
tól 1956-ig a JATE matematikai intézetében Kalmár
László aspiránsa volt. 1956-tól 1969-ig az ELTE Ana-
lízis I. tanszékén dolgozott tudományos főmunkatárs-
ként. 1969 óta az MTA Matematikai Kutató Intézetében
dolgozik mint csoport-, illetve osztályvezető.

1957-ben védte meg kandidátusi, 1962-ben dokto-
ri disszertációját. Eddig 88 tudományos dolgozata
jelent meg, illetve van sajtó alatt, elsősorban a
halmazelmélet, axiomatikus halmazelmélet, kombina-
torika és topológia területéről. E területek minde-
gyikén világviszonylatban is kiemelkedőt alkotott.
Visszafutatait számos országban folytatják, tételeit

sokszor idézik és alkalmazzák. Erdős Pállal, Mátó Attilával és Richard Radovai közösen írt monográfiája jövőre jelenik meg. /Tudományos munkásságának részletes ismertetését lásd alább./ Eredményeiért 1967-ben Akadémiai Díjat, 1970-ben Állami Díjat kapott.

Tudományos munkásságát külföldön is igen magasra értékelik. Egyike volt annak a két magyar matematikusnak, aki meghívást kapott előadás tartására az 1974. évi Nemzetközi Matematikai Kongresszuson. Egy évet töltött vendégkutatóként Berkeley-ben /Egyesült Államok/ a Tarski és Henkin által vezetett matematikai logikai kutató csoportnál, egy évet vendégprofesszorként Calgaryban /Kanada/, az ottani egyetem matematikai intézeténél, és fél évet kutatóként a Szovjet Tudományos Akadémia Sztyeklov Intézeténél.

A Matematikai Kutató Intézet általa vezetett osztályán folyó kutatómunkát példásan szervezi, irányítja. Az osztály szemináriumának sok külső résztvevője is van. Tagja az Intézet Igazgató Tanácsának. A Bolyai János Matematikai Társulat pénztárosa, és tagja a Társulat elnökségének. Ismételten tagja volt a Társulat különböző "ad hoc" bizottságainak, és a közelmúltban elnöke volt egy nagy nemzetközi tudományos kollokvium szervező bizottságának.

Igen aktívan és eredményesen foglalkozik a tudományos utánpótlás nevelésével. 1959-től 1969-ig az ELTE Matematikus Diákkör tanárvezetője volt. Ez alatt a Diákkör elnyerte a "Kiváló diákkör" címet. A Tankönyvkiadó kiadásában gráfelméleti tankönyvet írt a matematikai osztályok számára. Számos fiatal matematikust indított el pályáján.

Az alábbiakban részletesen ismertetjük Hajnal András tudományos munkásságát.

Első jelentős eredménye axiomatikus halmazelméleti volt. 1956-ban jóval a Cohen módszer kialakulása előtt az általánosított kontinuumhipotézis különböző speciális eseteinek relatív függetlenségéről írta kandidátusi értekezését [1], [13]. Ekkor vezette be a relatív konstruálhatóság fogalmát, amely ma az axiomatikus vizsgálatokban alapvető szerepet játszik. Erre a fogalomra vonatkozó tételét több jelentős dolgozatban alkalmazták, és az axiomatikus halmazelméleti tankönyvek rendszeresen idézik azt. Jelentősek Kalmár Lászlóval közösen írott, ugyancsak axiomatikus tárgyú [2], [3] dolgozatai is.

Igen fontosak Erdős Pállal és R. Radóval közösen folytatott, a particiórelációk elméletére vonatkozó kutatásai [25] és Erdős Pállal közösen írt kom-

binatorikus halmazelméleti dolgozatai. Ezek a halmazelmélet egy problémákban és eredményekben gazdag új területét teremtették meg, mely ma már szorosan összefonódott az axiomatikus halmazelmélet többi főirányával. Itt lehetetlen az eredményeket tótelesen felsorolni, csak néhány kiemelkedőt idézünk. Első közös dolgozatukban [5] bizonyították azt a tételt, mely Rowbottom, Silver és mások munkássága nyomán a "nagy számosságok" vizsgálatának egyik alapvető eszköze lett. A [14] dolgozatban elsőként vizsgálták halmzerendszerek kromatikus számának fogalmát. A 26 dolgozatban Erdős és Hajnal a partiórelációk elméletét alkalmazták a Janssen algebrák létezésének problémájára. Ezt az eredményt modellelméleti és általános algebrai tankönyvek igen jelentősnek tartják. A [27], [29], 32 dolgozatok végtelen gráfok kromatikus számaira vonatkozó nagyon fontos eredményeket tartalmaznak. Talán többet mond a további részletezésnél a következő: 1967-ben Hajnal Andriást Erdős Pállal közösen arra kérték fel, hogy írjon a tárgykörrel problémafelvétő cikket az 1967-ben Los Angelesben tartott szimpoziium kötetébe. Ez a dolgozat csak négy évvel később, 1971-ben jelent meg [40], de sokszorosított változata alapján a tárgykör csaknem valamennyi világhírű kutatója dolgozott a prob-

lémákon. E dolgozat folytatásaként Hajnal András Erdős Pállal közösen 1971-ben egy további dolgozatot írt [75], amely a Berkeley-ben tartott Tarski Szimpózium kötetében jelent meg, és amelyben több mint negyven olyan kiemelkedő dolgozatról számoltak be, melyek a tárgykorban elért eredményekre épül. Ezek közül is kiemelkedik Hajnal Andrásnak J. Baumgartnerrel közösen írt [61] dolgozata, mely egy régóta megoldatlan kombinatorikus halmazelméleti probléma megoldásáért adja matematikai logikai eszközökkel. Megemlítjük még Hajnal Andrásnak két kiemelkedő halmazelméleti eredményét. 1961-ben bizonyította be Ruziewicz sejtését 12, mely akkor huszonöt éve megoldatlan volt, és amellyel kapcsolatban addig olyan matematikusok értek el eredményeket, mint W. Sierpinski, László Dezső, Sophie Piccard, Erdős Pál és Fodor Géza.

1974-ben bizonyította be Hajnal András egy rendkívül jelentős tételt, mely a szinguláris számosság problémájára vonatkozik. Ez legegyszerűbb alakjában így hangzik: Ha tetszőleges $\alpha < \omega_1$ -re $\aleph_\alpha < \aleph_{\omega_1}$, akkor $2^{\aleph_\alpha} \omega_\alpha < \aleph_{\omega_1}$. Ezt tőle függetlenül F. Galvin is bebizonyította és eredményük az Annals of Mathematics-ban van megjelenés alatt /közlésre elfogadva/. Ennek az eredménynek a történetéhez tartozik, hogy

több mint ötven éve azt hitték, hogy König- és Bernstein tételein kívül nincs más lényeges összefüggés a számosságok hatványai között, és a Cohen módszer felfedezése óta az axiomatikus halmazelmélet kutatói ezt akarták bizonyítani. 1974-ben J. Silver amerikai matematikus matematikai logikai eszközökkel bizonyította, hogy ha minden $\aleph_{\alpha} < \aleph_{\alpha+1}$ -re $\aleph_{\alpha}^{\aleph_{\alpha}} = \aleph_{\alpha+1}$, akkor $\aleph_{\omega_1}^{\aleph_{\omega_1}} = \aleph_{\omega_1+1}$. Módszere azonban nem adja a Hajnal-Galvin főle eredményt, melyet Silver az 1974. évi Vancouver-i kongresszuson a szinguláris számosság problémáiról tartott előadásán jelentős új lépésként említett meg. Megjegyezzük, hogy Silver tételének Prikry-től származó első elemi bizonyítása Hajnal egy Erdőssel és Milnerrel közös lemmáján alapul [33] /1968/.

Hajnal András több érdekes dolgozatot írt a nagy számosságok elméletével kapcsolatban is [36], [44], [45]. Ezek közül megenlítjük Fodor Gózával közös bizonyítását [36] Solovay és mások valamivel korábban bizonyított tételére, mely szerint az első gyengén előrhetetlen számosság, $\aleph_1$ nem hordoz $\aleph_1$ szaturált ideált és így nem valószínűsíthető.

Kevésbé kiterjedt Hajnal András gráfelméleti és kombinatorikai munkássága, de igen nély eredményeket is tartalmaz. Itt kiemeljük a [4] dolgozatot,

mely Hajós és Gallai egy tételönk messzenemő általánosítását tartalmazza, és amelynek nyomán a perfekt gráfok elmélete kifejlődött, továbbá a Corrádi Keresztéllyel közös 13 gráfelméleti dolgozatot és a - Szemerédi Endróvel közös - [45] dolgozatot, mely gráfok független halmazokra való egyenletes felbontásáról szól és talán a gráfelmélet egyik legnehezebben bizonyítható tétele. A 24 dolgozat az un. α -kritikus gráfok elméletének alaptételét bizonyítja. Ezt az eredményt Andrásfal, Surányi László, Lovász László, Plummer és sokan mások alkalmazták α -kritikus gráfok különböző osztályainak leírására.

Hajnal Andrásnak Erdős Pállal közösen írt harmincnegye dolgozata többnyire halmazelméleti jellegű. Ezek nagy része tartalmaz véges kombinatorikai eredményeket és problémákat is.

Külön meg kell emlékezni Hajnal Andrásnak Juhász Istvánnal közös topológiai munkásságáról. Az 1960-as évek elején a topológia néhány vezető kutatója, köztük J. de Groot úgy gondolta, hogy a hosszú idő óta stagnáló halmazelméleti topológia problémái a halmazelméleti eszközök fejlődésével talán ismét megtámadhatóvá válnak. Hajnal András az elsők között volt, aki ezt felismerte, és Juhász Istvánnal együtt írt tizennegye közös dolgozata alapján e területnek egyik

világviszonylatban is elismert vezető szakértője lett. Éppen e tárgykörből tartotta 1974-es kongresszusi előadását /meghívott előadóként/. Megjegyezzük, hogy ezen a területen rendkívül nagy halmazelméleti és axiomatikus halmazelméleti eszközök kerülnek felhasználásra. Különösen jelentősek a nagy diszkrét alterek létezésére vonatkozó tételek és konzisztencia bizonyítások és számosságfüggvények tulajdonságainak vizsgálata, továbbá a nyílt halmazok számára vonatkozó vizsgálatok. /Lásd [31], [41], [57], [64], [65]./

Megemlítjük még Hajnal Andrásnak Mátó Attilával, illetve Mátó Attilával és J. Baumgartnerrel közösen írt 78, 79 dolgozatait. Ezek is számos konzisztencia bizonyítást és tételt tartalmaznak, melyek közül egyet említnék ki: Fodor Góza egy igen nehéz problémájáról bizonyítja be, hogy megoldása következik a konstruálhatósági axiómából.

Algebrai vonatkozásokat tartalmaznak a [62], [69] és [73] dolgozatok.

Végül megemlítjük, hogy Hajnal Andrásnak valós függvénytanai dolgozata is van. Petruska Györggyel közösen írt [33] dolgozatában a Darboux függvények olyan lokális jellemzősőt adja, mely Császár Ákos egy korábbi 1950-es tételének jelentős általánosí-

tétel. E tétel szükséges és elégséges feltételt ad arra, hogy az $f/x/ = g/x/$ alulról és felülről főliz folytonos függvények közé mikor írható olyan h Darboux függvény, melynek f alsó, g felső burkolója.

Budapest, 1975. szeptember 8.

Fejes Tóth László s.k.
akadémikus

Póter Rózsa s.k.
levelező tag

Időzet Erdős Pálnak Fejes Tóth Lászlóhoz intézett leveléből: "Véleményem szerint Hajnal egyike a legkiválóbb és legaktívabb matematikusoknak. Hazaszemléletben világviszonylatban is vezető szerepet tölt be. Legnehezebben támogatom levelező taggá való választását."

Kalmár László s.k.
akadémikus

Császár Ákos s.k.
levelező tag

J a v a s l a t

Kiss Dezsőnek, a fizikai tudományok doktorának
akadémiai levelező taggá történő megválasztására.

1929-ben született Debrecenben. Egyetemi tanulmányait a debreceni tudományegyetemen végezte, fizikus diplomát 1952-ben kapott.

Tudományos kutatómunkája kezdő lépéseit még egyetemi hallgató korában tette meg a debreceni Orvoskari Kisérleti Fizikai Intézetben, Szalay Sándor akadémikus irányítása alatt, amikor is a magfizikai mérőstechnika elemeit sajátította el és alkalmazta. 1951-ben a Központi Fizikai Kutató Intézetbe került, ahol mint aspiráns, Jánossy Lajos akadémikus vezetése alatt dolgozott. Aspiránusként kozmikus sugárzási vizsgálatokat végzett, ezek egyike, a " μ -mezonok közepes élettartamának mérése" képezte kandidátusi disszertációjának témáját. E feladat nemcsak a μ -mezon élettartamának egy új, független meghatározását jelentette, hanem hazai viszonylatban elsőnek dolgozott ki olyan kísérletet kötött koincidencia-módszert, amely mikroszekundum nagyságrendű időkülönbségek mérését is lehetővé tette. E munkák a KFKI felszerelésének és szervezésének kezdeti időszakában zajlottak, így nagy mértékben hozzájárultak a hazai kozmikus su-

sugárzási kutatások későbbi eredményeinek megkezdéséhez. Kandidátusi disszertációját 1955-ben védte meg és ezzel lezárta a kozmikus sugárzás terén végzett tudományos tevékenységét.

1955 után érdeklődése az alacsony energiájú magfizika felé fordult. A reaktor által termelt neutronokkal n, γ -reakciókat váltott ki különböző atommagokban és vizsgálta a keletkezett gamma-kaskád tulajdonságait, hogy ebből magspektrumkópiái jellegű, a különböző magmodellekkel összehasonlítható információkat nyerjen. Elsősorban a szögkorrelációs módszerekkel történő spin- és multipolrend meghatározásra specializálta magát. Ezen kívül vizsgálatokat végzett izomér hatáskeresztmetszetek meghatározása érdekében különböző magokon.

1960-tól 1963-ig a dubnai Egyesített Atomkutató Intézetben dolgozott csoportvezetőként. Felhasználva az akkor működését éppen megkezdő impulzusreaktor újította unikális lehetőségeket, tanulmányozta a reakciók mechanizmusának rendkívül érdekes kérdéskomplexumát. Világviszonylatban elsőként kísérletileg bebizonyította, hogy az egyes magoknál fellépő anómáliák nem magyarázhatók direkt befogási mechanizmussal. Ezt követően külföldön /elsősorban az USA-ban/ több hasonló témát végeztek a fenti témakörben.

Az alacsonyenergiájú magfizika területén végzett kutatásai képezték doktori disszertációjának alapját, amelyet "Kisérleti vizsgálatok az n , gamma/-reakciók terén" címmel nyújtott be, és 1966-ban nyerte el a fizikai tudományok doktora fokozatot.

1967 októberétől 1969 áprilisáig a koppenhágai Niels Bohr Intézetben dolgozott. Itt tandemgenerátor segítségével perturbált szökörradiációs méréseket folytatott atommagok gerjesztett nivói mágneses nyomatékjának meghatározása céljából. Emellett tanulmányozta az ionimplantáció mechanizmusának néhány kérdését is.

1970-től kezdett foglalkozni az elemi részecskék fizikája körébe tartozó kérdésekkel. A szarpuhovi részecskegyorsítón - amely akkor a világ legnagyobb energiájú gyorsítója volt - munkatársával együtt kimérték a semleges kaon-antikaon rendszer regenerációs amplitudóját szénen és deutériumon a 16-40 GeV/c, ill., a 18-50 GeV/c impulzustartományban. A világszerte nagy érdeklődéssel várt eredmény az elméleti várakozásokat igazolta be. E mérési eredmény rendkívül élénk visszhangot váltott ki mind a kievi, mind az amsterdami nemzetközi részecskefizikai konferencián. A mérések melléktermékeként meghatározták a kaonok egyes bomlátságait jellemző alakfak-

tereket is. E kísérletért - két magyar munkatársával együtt - 1973-ban elnyerte a Magyar Tudományos Akadémia díját.

Később bekapcsolódott egy másik, szintén Sz. c. puhovban végzett mérésbe is, amelyet a Dubnában készített 2 m-es propántöltésű buborékkamrán végeztek. A kísérlet célja a 40 GeV/c-s $\bar{p}$ részecskék és protonok ütközése során keletkező részecskék eloszlásának, a kölcsönhatás tulajdonságainak tanulmányozása volt. Az említett energiatarományban elsőként kaptak eredményeket a keletkezett semleges részecskék átlagos multiplicitására és a multiplicitásnak a töltött részecskék számától való függőségre, valamint a kölcsönhatás egyéb tulajdonságaira.

Közleményezésére indult meg az intézetben a proporcionális és drift-kamrák kifejlesztése. E munkát a szocialista országok igen nagyra értékelik, ezt bizonyítja a kamrák iránt megmutatkozó nagy kereslet.

Ez év eleje óta magyar állami ösztöndíjjal a CERN-ben /a nyugateurópai államok egyesített részecskefizikai kutatóintézetében/ dolgozik. Itt egy 1977-78-ra tervezett mérés előkísérleteiben vesz részt, feladata az ehhez szükséges kaloriméter megtervezése és bemérése, jelenleg már a bemérés is folya-

matban. Munkáját a CERN munkatársai nagyra értékelik.

Eddig 69 idegennyelvű publikációja jelent meg. Számos alkalommal tartott előadást különböző nemzetközi konferenciákon és iskolákon. Szerkesztette és részben írta a "Neutronfizika" c. könyvet, amely 1971-ben jelent meg az Akadémiai Kiadó gondozásában. Ugyan-
csak szerkesztette és részben írta a "Magtechnika" c. egyetemi jegyzetet, amely 1974-ben jelent meg.

1957 óta részt vesz az Eötvös Loránd Tudományegyetem Atomfizika Tanszékének munkájában. Az itt eltöltött évek alatt sokrétű oktatói munkát végzett: laboratóriumokat vezetett, kötelező és speciális előadásokat tartott a magfizika, részecskefizika és neutronfizika tárgyköréből. 1963-65-ig tanszékvezető-helyettesi beosztásban tevékenykedett, jelenleg főállású egyetemi tanár. Rendszeresen vállalta fizikus diplomamunkások vezetését.

Tudományos és oktatói tevékenysége mellett a Központi Fizikai Kutató Intézetben különböző vezetői megbízásoknak tett eleget. A Magfizikai Főosztály főosztályvezető-helyettese volt, majd később a Nagyenergiájú Fizikai Főosztály vezetője lett, 1972-ben igazgatóhelyettesé nevezték ki. Az Országos Atomenergia Bizottság Titkárságán keresztül jelöltük az Egyetemi Atomkutató Intézet igazgatóhelyettesi tisztsé-

góra, 1976 májusától kezdődően, 3 évre. A jelölést a dubnai fél örömmel vette tudomásul.

Szakmai munkája mellett igen tevékenyen vesz részt a tudományos közéletben. 1972-ben nemzetközi konferenciát szervezett "Magszerkezetek vizsgálata neutronokkal" témakörben. Tagja, - illetve tagja volt - az MTA Részecskefizikai Albizottságának, Magfizikai Albizottságának, Radiokóniai Bizottságának, az Országos Atomenergia Bizottság Külügyi Bizottságának, a Fizikai Társulat Választmányának, a T... nek. Alelnöke volt az Űrkutatási Kormánybizottság Koszmos Fizikai Szakbizottságának, e minőségében fontos koordináló tevékenységet végzett a hazai űrkutatási munkák megszervezésében. Tagja a dubnai Egyesített Atomkutató Intézet Tudományos Tanácsának, e Tudományos Tanács Nagyonenergiájú Szekciójának és elnöke volt az Elektronikus Kisérletek Bizottságának. E munkája során nagyon sokat tett a magyar és szovjet tudományos kapcsolatok erősítéséért. A Magyar Népköztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége közötti tudományos-műszaki együttműködés fejlesztésében való aktív közreműködéséért és az elért eredményekért "A MNK és SZU közötti tudományos-műszaki együttműködés 25. évfordulója" díszoklevéllel tüntették ki 1974-ben.

Három alkalommal kapott állami kitüntetést.
1950-ban a Szocialista Munkáért Érdeméremet, 1963-
ban a Munka Érdemrendet, 1970-ben Felszabadulási
Emlékéremet kapott. A pártnak 1951-től tagja.

Nagy Károly
s.k.

Kovács István
s.k.

Pál Lónárd
s.k.

Csikay Gyula
s.k.

Bozóky László
s.k.

T a g a j á n l á s

Az 1976. évi közgyűlésen levelező taggá-választásra ajánljuk dr. Kovács Ferencet, az állathigiénia tanszékvezető egyetemi tanárát az Állatorvostudományi Egyetemen.

Életrajza és tudományos működése

Dr. Kovács Ferenc 1921-ben Somogyszentpálon született, szegény paraszt család gyermekeként. Nős, felesége általános iskolai tanító; két gyermekük van.

Summa cum laude jelzésű állatorvosi oklevelének megszerzése után, 1952-ben került az Állatorvostudományi Egyetem Belgyógyászati Tanszékére, ahol egy évtizeden át dolgozott.

1961-ben nevezték ki egyetemi docenssé és megbízták a nagyüzemi állategészségügy fejlesztését és a termelés gazdaságosságát szolgáló új diszciplinának, az állathigiéniának a művelésével. Az állathigiénia-komplex tudományterület, amely egybefoglalja, kölcsönösen megtermékenyíti és magasabb szintre emeli az állattenyésztés és az állategészségügy határterületének ismeretanyagát és tennivalóit.

1962-ben tanszékvezetői, majd 1964-ben tanszékvezető egyetemi tanári kinevezést kapott.

1961 és 1963 között a Főiskola igazgatóhelyettesi, 1963-tól 1972-ig pedig az Egyetem rektorhelyettesi teendőit látta el; s az Egyetem tudományos munkáját, majd később a posztgraduális képzést szervezte és irányította. 1972 óta az Egyetem rektora.

Tudományos érdeklődési köre már a Belgyógyászati Tanszéken eltöltött évei alatt is a nagyüzemi állattartással összefüggő, tömegesen jelentkező betegségek megelőzésére és gyógykezelésére irányult. Ebben az időszakban végzett munkái közül kiemelkedik az az eljárás, amelyet a háziállatok májmételykórjának gyógykezelésére dolgozott ki. Elsőként jött rá arra, hogy ha az egyébként mérgező, de a májmételyek elölésére kiválóan alkalmas széntetrakloridot az emésztőcsatorna megkerülésével izomba adják, hatékonysága nő, toxicitása viszont jelentősen lecsökken. Ezzel az eljárással, a bántalom okozta igen nagy gazdasági károkat minimálisra lehetett csökkenteni.

Munkája eredménye a "Distocain" nevű gyógyszerkészítmény, amelyre a Találmányi Hivatal 1959-ben szabadalmat adott, és amelyet a Nemzetközi Állategészségügyi Hivatal javaslatára még ma is számos, főként fejlődő országban használnak. E témakörből készítette el és védte meg 1960-ban "Szarvasmarhák májmételykórjának orvoslása izomba fecskendezett széntetrakloriddal" c. kandidátusi értekezését.

1961 óta az állathigiénia keretében a környezethatások és a gazdaságos termelés kapcsolatával foglalkozik. Megbízatása óta eltelt másfél évtized alatt nemcsak megszervezte, hanem az Állatorvostudományi Egyetem egyik nagyon-potens oktató és kutató bázisává is fejlesztette az Állathigiéniai Tanszéket, ahol már közel egy évtizede akadémiai kutatócsoport is dolgozik. Az állathigiénia tananyagát államvizsga szintre emelte, s e tudományterületnek ma már iskolája van.

Közép-Európában általa elsőként létrehozott klimalaboratóriumban, klimaistállóknban az egzakt környezet- és klíma-életteni kísérletekhez teremtette meg a feltételeket. Irányításával 1966 óta tanulmányozzák a különböző fajú, -fajtájú és -korú állatok energiaforgalmát, a gazdaságos termeléshez szükséges környezetéletteni igényeket. A KGST országokon belül is ezek voltak az első ilyen jellegű egzakt vizsgálatok, amelyek eredményeit a nagyüzemi állattartó telepek tervezéséhez, üzemeltetéséhez, a tartástechnológiák fejlesztéséhez, valamint az ún. komplex etiológiájú, tömegesen jelentkező betegségek megelőzéséhez eredményesen használják fel.

A sertés környezetigényére vonatkozó vizsgálatai az alap, alapotó kutatásoktól az eredmények nagyüzemi reprodukálásáig, beleértve a megállapítások ökonómiai értékelését is, tehát a téma teljes vertikumát átfogják. E témakörből készítette el és védte meg 1971-ben "Az iparszerű-sertéstartás fontosabb-környezetéletteni kérdései" c. doktori értekezését. Az értekezést az opponensek-egyöntetűen úgy értékelték, hogy az a témakör tananyagát adja és monográfia formátumban idegen nyelvű kiadását is javasol-

ták. A MEM e munkára alapozva adta ki "A nagyüzemi sertéstartás állategészségügyi irányelvei"-t. A kidolgozott biológiai normatívákat a KGST országok Mezőgazdasági Állandó Bizottsága is elfogadta és megvalósításra ajánlotta.

A tanszéken Közép-Európában elsőként kialakított indirekt anyagcserevizsgáló eljárással az ő irányításával meghatározták a naposbaromfi és a házinyul hő-, pára-, széndioxid-termelését, levegő-szükségletét, szállítás közbeni klímaigényét. Ezek a vizsgálatok a tartástechnológiák fejlesztése mellett alapul szolgáltak a baromfiszállító speciálkocsik tervezéséhez is. Báránnyon végzett hasonló jellegű vizsgálataik a pecsenyebárány hizlalás technológiájának kialakítását és fejlesztését szolgálják. A Tanszék mindezeket a vizsgálatokat a rendszergazdákkal szorosán együttműködve végzi.

Az adaptációs mechanizmusokkal foglalkozó kutatási eredményei igazolták, hogy a klinikailag beteg és a látszólag egészséges, de rosszul termelő állatok között csak fokozati különbség van. Ezzel új megvilágításban mutatta be az egészséges állat fogalmát, a szervezet és a feltételesen patogén kórokozók kapcsolatát, a biológiai egyensúly felbomlásának okait. Mindezek új alapokat adnak a felnevelés-során előforduló, tömegesen jelentkező komplex kóroktanu betegségek-megismeréséhez és az ellenük való védekezéshez is. A malacokon és borjakon végzett e-kutatási munka eredményei iránt nemzetközileg is nagy érdeklődés.

Tudományos megállapításai a gyakorlat számára folyamatosan váltak használhatóvá azért, hogy 114, saját kísérleteken alapuló és 11 oktatáspolitikai közleményt jelentetett meg, közülük 32-t idegen nyelven és külföldi folyóiratokban. A környezetélettan témaköréről írt témadokumentációját a Szovjetunióban is kiadták.

Tudományterületét reprezentáló könyvét - amely 1975-ben jelent meg - a MEM-Szakoktatási Főosztálya valamennyi agrárfelesőoktatási intézményben tankönyvként engedélyezte. Előkészítés alatt áll a könyv orosz nyelvű kiadása is.

Nagy szerepe van abban is, hogy az állategészségügyi-szervezetben belül állathigiéniai hálózat alakult ki és állathigiéniai szakállatorvosokat képeztek. Sokat fáradozott azért is, hogy a különféle szaknákat művelő, de az állattenyésztés fejlesztése érdekében tevékenykedő szakemberek gondolatait összeötvözze, hogy azok közösen még eredményesebben munkálkodjanak a nagyüzemi állattartás fejlesztéséért. Egyike azoknak, akik a legváltozatosabb tudományos és társadalmi fórumokon a legtöbb előadást tartják. Ezáltal az agrárszakemberek, építészek és épületgépészek körében is elismert szaktekintéllyé vált.

Számos országos jellegű tudományos és társadalmi szervezetben dolgozik.

Szakterületének nemzetközileg is elismert művelője. Az elmúlt másfél évtizedben tudományos eredményeiről meghívások alapján 18 országban mintegy 60-nemzetközi-rendezvényen számolt be. Az Állatorvos Világszövetség az 1975 évi XX. Állatorvosi Világkongresszuson, Thessalonikában az egyik plenáris ülés elnöki teendőinek ellátását bízta rá. Meghívások alapján vendégelőadója volt a Humboldt Egyetem Állatorvosi Fakultásának, a Belgrádi Egyetem Állatorvosi Fakultásának, a Brnoi Állatorvosi Főiskolának, a Havannai Egyetem Állatorvosi Fakultásának, a Müncheni Állatorvosi Fakultásnak, a Müncheni Technikai Főiskola Állattenyésztési és Agronómiai Fakultásának és a Giesseni Állatorvosi Fakultásnak.

Kezdeményezésére alakult meg 1970-ben Budapesten a Nemzetközi Állathigiéniai Társaság, amelynek 3 éven át volt elnöke, jelenleg első elnökhelyettese. 1973-ban ugyancsak Budapesten vezetésével szervezték meg az I. Nemzetközi Állathigiéniai Kongresszust. A Társaság vezetősége ebben az évben tiszteleti taggá választotta.

Tiszteleti tagja még az NSzK Állatorvosok Társaságának, alelnöke az Európai Állattenyésztők Szövetsége Állattartási és állategészségügyi bizottságának, vezetőségi tagja a Nemzetközi Biometeorológiai Társaság állatorvosi szekciójának, a KGST Tartástechnológiai és Higiéniai Munkabizottságának.

1952 óta tölt be különféle tisztségeket a Szakszervezetben. Egy évtizeden át a MEDOSZ Pest-Nograd megyei, később a Budapesti Bizottság vezetőségi tagja, 1963 óta pedig a MEDOSZ Központi Vezetőségének. 1961 óta tagja a MSzMP-nak.

A "Munka Érdemrend" ezüst fokozata, a "Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója", a "Kiváló Feltaláló" arany fokozata; a "Szakszervezeti Munkáért Kitüntetőjelvény" ezüst fokozata és a "Hutyrá Ferenc Emlékérem" kitüntetések tulajdonosa. Az "Eötvös Lóránd"-díjat 1974-ben "A-nagyüzemi állattartás állategészségügyét megalapozó-, fejlesztő- és kutatómunkáért" nyerte el.

Budapest, 1975. november 11.

Dr. Horn Artur
akadémikus

Dr. Mócsy János
akadémikus

T a g a j á n l á s

Mészáros János egyetemi tanárt, az állatorvostudományok doktorát javasoljuk az MTA levelező tagjává megválasztani.

Mészáros János 1927-ben született Nádudvaron. Állatorvosdoktori diplomáját 1951-ben szerezte meg. Már egyetemi évei alatt az Anatómiai Tanszék demonstrátora-és a Belgyógyászati Klinika-externistája volt. Diplomája megszerzése után az Országos Állategészségügyi Intézetben dolgozott, majd rövidesen a Járványtani Tanszék-re került, ahol Manninger Rezső akadémikus irányításával kezdte el oktató-nevelő és tudományos kutató munkáját.

1959-1967 között az MTA Állategészségügyi Kutató Intézet igazgatója volt, mialatt az egyetemen is tovább oktatott. 1963-tól a Járványtani Tanszék tanszékvezető docense lett, 1966-tól pedig tanszékvezető egyetemi tanár. 1969 óta az Állatorvostudományi Egyetem tudományos rektorhelyettese.

Kutatómunkája széleskörű és sokoldalú. Tudományos tevékenységében az elmélet és a gyakorlat szoros kapcsolata-tapasztalható. Kutatásaiban mindig azok az elméleti problémák és feladatok álltak előtérben, amelyek egyuttal a-legégetőbb gyakorlati kérdések megoldását szolgálták. Behatóan és a-népgazdaság számára is jelentős eredménnyel foglalkozott a száj- és körömfájással, majd a sertések emésztő és légzőszervi betegségeivel, a sertéspestis elleni védekezéssel, később-pedig a baromfi légzőszervi betegségeivel, továbbá a gümőkór és a brucellózis elleni védekezéssel. Az utóbbi időben szocialista mezőgazdasági nagyüzemeink járványvédelmi kérdéseit kutatja. Ezt a munkát a nagyüzemi állattenyésztés erősödő koncentrációja és az iparszerű módszerek elterjedése különösen fontossá és időszerűvé teszi.

1962-ben "A Streptomyces-fajok-meghatározása szerológiai eljárásokkal" c. disszertációjának megvédésével megkapta az állatorvostudományok kandidátusa, 1973-ban pedig a "Fertőző betegségek elleni védekezés nagyüzemi állományokban" címen benyújtott összefoglaló

tézisei megvédésével az állatorvostudományok doktora-fokozatot. Kezdeményezője és aktív résztvevője volt több betegség elleni védekezés "Irányelvei" kidolgozásának. Kutatásainak - különösen jelentős szerepe van a száj- és körömfájás elleni szérum és a sertéspestis elleni - Európa-szerte használt - vakcina előállításában. A fontosabb és-ujabb-oltóanyagok előállítása érdekében végzett munkássága és a készítmények felhasználásának nagy népgazdasági kihatása - gazdasági előnyei - elismeréseként megkapta a "Kiváló Újító" kitüntetés arany fokozatát.

Kezdeményező szerepet töltött be és tevékenyen részt vett abban, hogy a hazai mycoplasmosis kutatások felzárkózhassanak a világ-színvonalhoz. Különösen sokat tett ezért a KGST-ben folytatott mycoplasmosis kutatások témafelelőseként. Ez-a-tevékenysége egyuttal tudományos eredményei nemzetközi elismerését is fémjelzi. Idegen nyelven, külföldi-folyóiratokban megjelent dolgozatai, nemzetközi kongresszusokra-és értekezletekre való meghívásai és ott tartott előadásai szintén arról tanuskoznak, hogy járványtani munkássága nemzetközileg is széleskörben ismert és elismert. Eddig mintegy 80 főleg önálló, részben társszerzőkkel írt szakdolgozata jelent meg, huszonkettő idegen nyelven is. Tudományos dolgozatain kívül mintegy 30 ismeretterjesztő cikket is írt. Szerkesztője és társszerzője a 3 kiadást megért "Baromfi-gyógyászat"-nak, társszerzője a "Fertőtlenítés az állatorvosi gyakorlatban" és "Az orvosi virológia időszerű kérdései" című-műveknek. Szerzője az "Állatorvosi járványtan" c. két kötetes és az "Állatorvosi mikrobiológia" c. egyetemi jegyzeteknek. Társszerzője több egyetemi továbbképző jegyzetnek. Rövidesen megjelenik a Manninger Rezsővel-közösen írt "A háziállatok fertőző betegségei" című könyve. Elméleti tudását és széleskörű gyakorlati tapasztalatait eredményesen hasznosítja az állatorvos egyetemi-hallgatók oktatásában; nevelésében, továbbá a nagyüzemi állategészségügy fejlesztése érdekében - a szocialista mezőgazdasági nagyüzemi vezetők és szakemberek képzésében, illetve továbbképzésében is. Jó szervező és vezető készsége az általa irányított intézmények eredményeiben is megmutatkozik.

Tanszékén alkotó kutatói kollektívát alakított ki. Munkatársai eredményes kutató és oktató munkát végeznek. 1969-től mint az egyetem rektorhelyettese tevékenykedik és az Állatorvostudományi Egyetem tudományos kutató-munkáját irányítja. A kutatás szervezésében a fő hangsúlyt az elmélet és a gyakorlat, a tanszékek és a rokonintézmények közötti szoros kapcsolatokra helyezi. Tudományszervező munkájában mindenkor a népgazdasági igényeket tartja szem előtt. A kutatók és oktatók alkotói együttműködését számos eszközzel igyekszik előmozdítani, és mindebben személyes példájával is előljár.

Széleskörű és sokoldalú társadalmi tevékenységet végez. Már egyetemi hallgatói évei alatt aktívan részt vett az ifjúsági mozgalomban. Az állatorvosi népi-kollégium és az akkori egyetemi ifjúsági szervezet alapító tagja és egyik vezetője volt.

1953 óta párttag. Hosszabb ideig pártvezetőségi tagként tevékenykedett 1952 óta részt vesz a szakszervezeti mozgalomban. 1960-tól egyideig a MEDOSZ elnökségének tagja volt, később a MEDOSZ Központi Vezetőségének tagja lett. Ő szervezte meg a szakszervezet Baromfi-egészségügyi Szakcsoportját, amely széleskörű társadalmi tevékenységével jelentős segítséget nyújtott a nagyüzemi baromfitenyésztés fejlesztéséhez.

Több tudományos társaság és bizottság tagja, illetve vezetője. Megalakulásától megszűnéséig tagja volt a Kormány mellett működő Tudományos és Felsőoktatási Tanácsnak. 1967-1970 között tagja a Tudományos Minősítő Bizottságnak, az ezt megelőző három évben és 1970 óta tagja a TMB Állattenyésztési és Állatorvostudományi Szakbizottságának. 1964-től titkára, majd 1969 óta elnöke az MTA Állatorvostudományi-Bizottságának. 1960 óta tagja az Acta Veterinaria szerkesztőségének. Jelenleg szerkesztőbizottsági elnöke a Magyar Állatorvosok Lapjának. 1964 óta vezetőségi tagja, 1975 óta alelnöke a Magyar Mikrobiológiai Társaságnak. 1969-1974 között alelnöke, majd tagja az Országos Állategészségügyi Tanácsnak. 1959 óta elnöke az Állatorvosok Társasága Baromfi-egészségügyi Szakosztályának. Három

külföldi tudományos társaság tagja. 1970 óta tanácskozó tagja az MTA Agrártudományok_Osztályának.

Munkája elismeréseként Szocialista Munkáért Érdemérem és Munka Érdemrend ezüst fokozta kormánykitüntetésben részesült.

Ezenkívül a Mezőgazdaság Kiváló Dolgozója, a Hutyra Ferenc emlék-érem és a Magyar Agrártudományi Egyesület aranykoszorus jelvényének birtokosa. A Felsőoktatás Kiváló Dolgozója.

Mindezek alapján javasoljuk az MTA levelező tagjává választását.

Budapest, 1975. november 14.

Dr.Szent-Iványi Tamás s.k.
az MTA levelező tagja.

Dr.Csizmadia Ernő s.k.
az MTA levelező tagja.

J a v a s l a t

Rajki Sándornak a biológiai tudományok doktorának levelező taggá történő megválasztására.

Rajki Sándor 1921. június 5-én született Pusztaföldváron. Agronómiai tanulmányait a Kolozsvári Gazdasági Akadémián, a Magyaróvári Mezőgazdasági Főiskolán és a Budapesti Agrártudományi Egyetemen végezte, ahol 1948-ban doktorált. Mint aspiráns 3 évet töltött a Szovjetunióban, ahol elnyerte a biológiai tudományok kandidátusa fokozatot 1955-ben. A későbbiek során közel 2 évet dolgozott az Egyesült Államokban, St. Paulban a Minnesotai Egyetemen. Akadémiai doktori értekezését 1966-ban védte meg Budapesten. 1973 óta az MTA Agrártudományok Osztályának tanácskozó tagja.

Két-évtizede igazgatója az MTA Martonvásári Mezőgazdasági Kutató Intézetének.

Tudományos kutatási területei kiterjednek a hibrid kukorica vetőmagtermesztésre, a buza nemesítésre, a hibrid buza kutatásra, valamint az őszielés genetikára.

Jelentős érdemei vannak a hazai hibrid kukorica vetőmag előállításában, és az első magyar vetőmag előkészítő üzem megszervezésében. A hibrid kukorica nemesítés Európában gyakorlatilag hasznosítható első eredményei Martonvásárott születtek meg és azóta ez a kutató intézet nemcsak a hazai kukorica termesztésben döntő szerepet játszó hibridek előállításának központja, hanem az itt kinemesített kukoricák a szomszédos országokban is keresettek.

Egyik kezdeményezője volt a Bezosztája buza magyarországi kipróbálásának, majd a kísérleti-eredmények alapján a Bezosztája introdukciójának is. Ez a fajta még jelenleg is a legnagyobb vetésterületet foglalja el az országban és nagyban hozzájárult a termésátlagok növekedéséhez.

A-martonvásári intézetben Rajki Sándor vezetésével igen jelentős méretű buzanemesítés is folyik. Több mint egy évtizedes követke-

zetes és tudományosan megalapozott nemesítő tevékenység eredményeként.

Munkatársaival előállított 4 búzafajta került állami minősítésre: Mv-1 /1971/, Mv-2 /1972/, Mv-3 /1973/ és Mv-4 /1974/. Közülük is kiemelkedik az 1974-ben elismert Mv-4 fajta, amely korai érésű, nagy hozamu, amellett kiváló minőséget ad. Kiemelkedő értéke a Bezostája fajtáknál jobb betegségellenálló képessége. Az új martonvásári intenzív-őszi buza fajtákat 1975 őszén már mintegy negyedmillió ha-on vetették.

Rajki Sándor nevéhez fűződik a magyarországi hibridbúza előállítását megalapozó tudományos vizsgálatok megindulása. Ennek eredményeiről több tanulmányban és nemzetközi konferencián számolt be. Munkatársaival együtt jelenleg is igen intenzíven dolgozik a tudományos eredmények gyakorlati hasznosításán, az ún. hibridbúzáknak előállításán, amelyek feltehetően a nemzetközi vizsgálatok szerint 15-20 %-kal nagyobb termőképességgel rendelkeznek, mint a hagyományos módszerekkel kinemesített fajták.

Vezetésével az elmúlt 20 év alatt az intézet és a kísérleti gazdaság eredményes kapcsolatot épített ki a gyakorlattal és kiemelkedő eredményeket értek el a tudományos kutatás eredményeinek gyakorlatban történő elterjesztése terén. Az intenzív vetőmagtermesztés megszervezésében is példamutató eredményeket ért el a gazdaság.

Rajki Sándor kutatásainak eredményeit mintegy 100 publikációban adta közre magyar és idegen nyelven.

Határozott állásfoglalásai mind szakmai, mind tudományos szervezési kérdésekben mindenkor nagy figyelmet keltettek és befolyással voltak tudományos közéletünkre.

Főszerkesztője az "Acta Agronomica"-nak és tagja az EUCARPIA-nak, valamint számos más külföldi szervezetnek. Az MSZMP tagja, valamint tagja a Fejér megyei MSZMP bizottságnak. 1962-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozata kitüntetésben részesült. 1970-ben az Állami Díj II.

fokozatát kapta megosztva. 1974-ben a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetést kapta.

Fentiek alapján javasoljuk a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává történő megválasztását.

Budapest, 1975. november 9.

Dr. Láng Géza s.k.
akadémikus

Dr. Tamássy István s.k.
az MTA levelező tagja

Javaslat

ANTONI FERENCnek, az orvostudományok doktorának az MTA levelező tagjává való választására

dr. Antoni Ferenc /szül.: Budapest, 1928, anyja neve: Viberal Aranka/ egyetemi tanár, a biológiai tudományok doktora, a Semmelweis Orvostudományi Egyetem rektora és a Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Osztályának tanácskozó tagja.

Orvosi diplomáját a Budapesti Orvostudományi Egyetemen summa cum laude, 1953-ban nyerte el. 1947-1953-ig az Egyetem Biokémiai Intézetének tagja, 1953-ban aspiráns, 1960-ban kandidátus, doktori értekezését 1969-ben nyújtotta be, és 1957-től az Egyetem Biokémiai Intézetében különböző fokozatokban dolgozik, míg 1970-ben az Egyetem I.sz. Kémiai-Biokémiai Intézetében egyetemi tanár és az Intézet igazgatója. Az Egyetem oktatási rektorhelyettesi kinevezését 1972-ben kapja meg, majd egy évre rá a Semmelweis Orvostudományi Egyetem rektori tisztségét nyerte el.

A magyar kormány előterjesztésére 1963-ban a Nemzetközi Energia Ügynökség munkatársa, majd osztályvezetője. Ebben a minőségben Ausztriában, Indiában, Thai-földön, Törökországban az ionizáló sugárzás alkalmazásának kutatását, ill. gyakorlati felhasználását szervezte meg. Ennek folytatásaként a hazai és Nemzetközi Atomenergia Ügynökség szerződése alapján Debrecenben egy nagy sugárforrás létesítését kezdeményezte, ami a hazai gyógyászati eszközök és gyógyszerek "hideg-sterilizálását" nagyüzemi szinten fogja elvégezni.

Tudományos munkásságának zöme is az ionizáló sugárzás magasabbrendű emlős szervezetek fehérje és nucleinsav anyagcseréjének vizsgálatára vonatkozik. Korai megállapítása, hogy a törzsfajlásban közeli fajok albuminjainak N-terminalis, C-terminalis aminosav sorrendjei azonosak és szorosan egyeznek

a rokonsági fokot bizonyító immunológiai keresztreakciókkal. Ezen vizsgálatokat a ma fehérjék részletes tanulmányozása, közelebbről a histonfrakciók heterogenitásának és szintézisének vizsgálata követte. Megállapította, hogy az ionizáló sugárzás hatására a histonszintézis megváltozik és külön méltatást érdemel, hogy kísérletes patkány-leukémiában egy nagy aktivitású és csak a leukémiában előforduló histonfrakciót állított elő.

Kutatómunkájának folyamatosságát jellemzi a histonok szerepének vizsgálata a lymphocyták biokémiai folyamatában, továbbá hogy a humán lymphocytákból egy lysosomális enzimet izolált. Az enzim fontos szerepet játszik a szervezetet ért bacterium-invázió leküzdésében.

Jelentősek a sejtosztódás, ill. a transcriptio folyamatok és a phosphorilatio összefüggéseire vonatkozó vizsgálatai.

dr. Antoni Ferenc és munkatársai eljárást szabadalmaztattak az állati szervezetből kiürülő, nitrogént tartalmazó anyagok állati táplálkozás céljára való felhasználására.

Munkásságát kb. 160 több nyelven megjelent tudományos közlemény, 3 könyv és 2 könyv előkészületben foglalja össze, amit a nemzetközi irodalom is idéz.

A már említett közéleti tevékenységére vonatkozó korábbi adatokat kiegészíti, hogy számos külföldi tudományos társaságon kívül a Magyar Tudományos Akadémia Biokémiai Bizottságának

a Magyar Biokémiai Társaság elnökségének tagja, továbbá az Országos Atomenergia Bizottság és az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság szakértője. Párttag 1947 óta.

dr. Antoni Ferencet kiemelkedő tudományos és közéleti tevékenysége elismeréseként a Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Osztályának levelező tagjának javasoljuk.

Budapest, 1975. október 1.

dr. Kesztyüs Lóránd sk.
egy. tanár, MTA 1. tagja

dr. Szentágothai János sk. Pálos Á. László
egy. tanár, a MTA r. tagja egy. tanár a MTA
1. tagja

Javaslat

PETRI GÁBORnak, az orvostudományok doktorának az MTA levelező tagjává való választására.

Alulírottak tisztelettel előterjesztjük dr. Petri Gábor egyetemi tanárt, az orvostudományok doktorát levelező tagként való megválasztásra. Nevezett személyére és munkásságára vonatkozó véleményes jelentésünket az alábbiakban terjesztjük elő:

Petri Gábor dr. 1914-ben született Budapesten. Iskolai tanulmányait ugyanott, egyetemi tanulmányait Pécsen végezte és 1937-ben avatták orvos-doktorrá. Egyetemi tanulmányi ideje alatt 4 évig dolgozott az Egyetem Blettani Intézetében, 1937 és 1945 között Pólya Jenő, Milkó Vilmos, illetve Molnár Béla professzorok alatt dolgozott, majd 1945 óta a Szegedi Egyetemen. 1946-ban lett adjunktus, 1951-ben a "sebészeti kórtan" tárgyköréből magántanárává habilitálta az Orvostudományi Kar. 1951 végétől tanszékvezető docens volt az újonnan alakított Sebészeti Műtéttani tanszéken, melyre 1953-ban professzori kinevezést nyert. 1952-ben kandidátusi fokozatot kapott, de már az előző években is "tudóspótdíjban" részesült. 1955 és 1958 közt az I. Belklinika szivsebészeti osztályát is vezette. 1957-58-ban az Egészségügyi Miniszter megbizta a Pécsi Orvostudományi Egyetem I.sz. Sebészeti Klinikájának igazgatásával, majd 1958. május 1. óta vezetője a Szegedi Orvostudományi Egyetem I.sz. Sebészeti tanszékének, a Műtéttani tanszékvezetői megbízás fenntartásával. Az "orvostudományok doktora" fokozatot 1972-ben szerezte meg. 1958-tól 62-ig a SZOTE rektora volt és 1975 június 1. óta ismét ezt a tisztséget tölti be. 1963 óta országgyűlési képviselő és 1969 óta a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának a tagja.

1962-ben megkapta a Munka Érdemrend aranyfokozatát, majd a "Kiváló orvos" címet, 1973-ban az Allami Díj II. fokozatával,

1974-ben a Magyar Népköztársaság Zászlórendje II. fokozatával tüntették ki. Elnyerte a Valassa-, a Hőgyes-, a Jancsó- és a Markusovszky Emlékérmét.

Sok éven át tagja volt az MTA Sebész Szakbizottságának, egyideig a TFT-nek, több cikluson át az ETT plénumának, majd az MTA és az ETT közös sebész bizottságának, négy évig elnöke volt a Magyar Sebész Társaságnak. Jelenleg alelnöke a MOTESZ-nek, az Országos Sebészeti Intézet Kollégiumának, koordinátora a "Transplantációs kutatások" című főfeladatnak, tagja a MÉT-nek, tiszteleti tagja a Lengyel Sebész Társaságnak, levelező tagja a Deutsche Gesellschaft für Chirurgie-nak és az NDK Sebész Társaságának, tagja a Nemzetközi Sebész Társaságnak, a Nemzetközi Cardiovascularis Társaságnak, az International College of Surgeons-nak, a Transplantation Society-nek, az Österreichische Gesellschaft für Chirurgie-nak és több hazai és külföldi folyóirat szerkesztőbizottságának.

Megalakulása óta a tagja a Szegedi Akadémiai Bizottság Intéző Bizottságának, tagja az MTA Nedvkeringési Kutatásokkal foglalkozó Bizottságának, 1973 óta az MTA Orvosi Osztályának tanácskozó tagja és a TMB Klinikai Szakbizottságának elnöke.

Tudományos működését - a több nyelven megjelenteket nem számítva - 142 megjelent közlemény és 246 kongresszusi, illetve más tudományos ülésen tartott előadás dokumentálja.

Sebészi és szakirodalmi tevékenysége a sebészet számos területére kiterjed. Közleményeiben csak elvétve szerepel kazuisztika és csupán néhány dolgozat foglalkozik szorosan vett műtéti technikai kérdésekkel. A közlemények túlnyomó többsége szorosan vett kutatási jellegű - részben kísérletes, részben klinikai irányú: így a postoperatív állapot élettanára

és kórtanára, a műtét által előidézett keringési, só- és vízháztartási változásokra, illetve ezek magyarázatára, a műtéti előkészítésre és műtét utáni kezelésre vonatkozik dolgozatai jó része. Szorosabban klinikai érdekű munkáiban is a pathogenesis iránti érdeklődése domborodik ki. 13 dolgozata gastro-entrológiai tárgyú, 7 foglalkozik haematológiai kérdésekkel, 10 közleménye haemodynamikai-, illetve szivsebészeti irányú. Érdeklődésének főirányát és az ebben tanúsított következetességet jelzi 26 a shockról, 20 a sebészeti anyagcseréről írt, 13 a nephrológia és szervátültetés körébe vágó és 11 a paralytikus ileusra vonatkozó dolgozata. Több nagyobb terjedelmű tudománypolitikai tanulmányt is közölt.

Közleményeinek jelentős hányada igen jó külföldi lapokban is megjelent. A gyulladás pathomechanizmusára vonatkozó kísérletes munkáiban, melyeket néhai Jancsó akadémikus is nagyra értékelt, elsőként írta le a gyulladáshoz szöveti válasz humorális és ezt követő cellularis fázisának természetét. Megállapításait az utána vizsgálók is megerősítették és ma is hivatkoznak rájuk. Munkatársaival együtt elsőként adta a corticosteroidok shock-ra kifejtett kedvező hatásának haemodynamikai magyarázatát. A "paralytikus" ileus pathogenesisét eredeti kísérletes és klinikai vizsgálatokban mélyrehatóan elemezte. Egyik ide vágó közlését két Yearbook is részletesen ismertette és sokan hivatkoznak rá. Eljárása a therapiás gyakorlatban is sokak kezében bevált.

Klinikusi működését jellemzi a funkcionális szemlélet hangsúlyozása a sebészi gyakorlatban és az élettani, illetve biokémiai módszerek széleskörű alkalmazása. Voltaképpen a Korányi-iskola elképzeléseit valósította meg a sebészet területén és e tekintetben hazai viszonylatban uttoró tevékenységet fejtett ki. Kezdeményező szerepet vitt a haemodialysis

és a veseátültetés hazai bevezetésében is. A határterületek-
iránti érdeklődése nyomán olyan komplex intézetet alakí-
tott ki közel 25 éves tanszékvezetői működése során, mely-
ben a tudományos munka a gyakorlattal egészséges összhang-
ban van és a gyakorlati sebészetnek ugyyszólván minden modern
ágazata képviselve van.

Munkatársainak tudományos igyekezetét eredményesen serkentet-
te. Intézetvezetői működése folyamán 3 doktori és 18 kandi-
dátusi értekezést védtek meg, 2 további értekezés van be-
nyújtva elbírálásra és benyújtás előtt áll 2 újabb doktori
és 2 kandidátusi értekezés. Külföldi intézetekkel kialakí-
tott kapcsolatait munkatársai javára önzetlenül gyümölcsöz-
tette: 32 beosztottja töltött külföldön általában egy évet,
néhányan ennél többet. 10 volt munkatársa tölt be kórházi
osztályvezetői főorvosi állást.

Tudományos és társadalmi tevékenységét a mértéktartás, követ-
kezetesség és kritikai szellem jellemzi.

Magatartását illetően szerény, gondolkodásában méltányos,
kollegiális, de elvhű; állásfoglalásaiban megfontolt, de
határozott. Sok ideje folytatott tudományos, és közéleti
tevékenysége nem fékezte szakmai ambícióit és produktivitá-
sát.

Sokat járt külföldön és tapasztalatait munkahelyén követke-
zetesen gyümölcsöztette. Személyének nemzetközi megbecsü-
lésére utalnak külföldi tudományos egyesületek tiszteleti
tagságai, akárcsak az a tény, hogy a Nemzetközi Sebész Tár-
saság 1975. évi Világkongresszusára egyik alelnöki tiszt-
ségre választotta meg.

A fentiek alapján úgy véljük, hogy Petri Gábor emberi, tudományos, valamint közéleti tevékenysége alapján érdemes arra, hogy az igen tisztelt Orvosi Osztálynak a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjául való megválasztását javasoljuk.

1975. augusztus 22.

dr. Kerpel-Frűnius Ödön sk.
akadémikus

dr. Ivánovics György sk.
akadémikus

J A V A S L A T
levelező tag választására

1. A javaslattevők: Borbély Samu, Gillemot László, Lévai András, Prohászka János, Verő József, Csáki Frigyes, Vámos Tibor
2. A javasolt személy: Czibere Tibor okl.gépészmérnök
szül: 1930. október 16. Tapolca
3. Tudományos fokozatai: a műszaki tudományok kandidátusa 1963.
a műszaki tudományok doktora 1967.
4. Munkahelye: Nehézipari Műszaki Egyetem, Miskolc
Áramlás és Hőtechnikai Gépek Tanszéke
tanszékvezető egyetemi tanár
5. Szakterülete: elméleti és alkalmazott hidromechanika,
hidrodinamika, hidraulikus gépek
6. Szakmai jellemzése:

Czibere Tibor 1953-ban szerzett a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen kitüntetéses gépészmérnöki oklevelet. 1953-56 között a NME Matematikai Tanszéken tanársegéd volt, ahol kutatófeladatként elméletileg /és kísérletileg is/ a nemlineáris hővezetés problémakörével foglalkozott. Ebből a tárgykörből írott doktori értekezését 1961-ben summa cum laude minősítéssel védte meg. 1956-66 között a GANZ MÁVAG Mozdony- Vagon- és Gépgyárban különböző beosztásokban - utoljára mint kutatócsoport vezető - dolgozott és ilyen minőségében nagymértékben befolyásolta a gyár vizgép-fejlesztő tevékenységét. Ennek eredményeképpen a GANZ-MÁVAG gyár áramlási gépeinek lapátozasi hatásfoka oca 8-10%-kal volt javítható, aminek gyakorlati és gazdasági jelentősége igen lényeges. Ezzel például több esetben sikerült nyugati konkurens cégek vízturbináinak hatásfokát 2-2,5%-kal tulszárnyalni. Ez a tevékenysége későbbi életpályája szempontjából meghatározó jellegű volt.

Még a GANZ-MÁVAG gyári alkalmazása során lett 1963-ban a Nehézipari Műszaki Egyetem Áramlás- és Hőtechnikai Gépek tanszékének vezetője /1966-ig másodállásban/ előbb egyetemi docensi, majd 1968-tól egyetemi tanár beosztásban. Tanszéki munkatársai, hővezetési és hidromechanikai témái alapján 1968 óta 3 egyetemi doktori és 1 kandidátusi értekezést védtek meg. Ugyanezen Egyetemen 1968-74 között a Gépészmérnöki Kar dékánja volt. Dékáni működése során igen jelentős volt az a tevékenysége, amellyel az új oktatási koncepciók kialakítását és gyakorlatba való átültetését segítette elő a NME-n.

7. Czibere Tibor elméleti munkássága egy, a GANZ-MÁVAG gyár tervezési kérdéseként felvetett, de áramlástechnikailag központiak nevezhető probléma megoldásával kezdődött. Az elméleti és műszaki probléma a profiláramlás elméletének gyakorlatilag felhasználható kiterjesztése volt a vízturbinákban először alkalmazott nagyíveltségű profilokra, illetve profilrácsokra. Az addigi, lineárizáción alapuló, kis íveltségre vonatkozó eljárások az érvényességi határokat ugyanis a gyakorlati követelményekkel ellentétben erősen szűkítették. Czibere Tibor az általa először alkalmazott, gyakorlatilag is konvergens, komplex függvénytanilag iterációs elméletével a hidromechanika függvénytanilag szingularitásokon alapuló profiláramlásainak stacionárius elméletét a gyakorlati követelményeknek megfelelően kiterjesztette, elvileg teljessé tette és lezárta.

Az összenyomhatatlan közeggel működő áramlástechnikai gépek tervezésére vonatkozó számítási eljárását 1960-ban a X. Nemzetközi Alkalmazott Mechanikai Kongresszuson mutatta be /Stresa, Olaszország/ és dolgozatával ott nemzetközi elismerést ért el. Így egyebek között elméletének alap gondolatait /a szerkesztők felkérésére/ a Grundlagen der Mathematischen Wissenschaften 112. kötetében /Springer, 1961/ felvették. Addigi tudományos tevékenysége alapján 1963-ban meghívást kapott a Technische Universität Berlin-Charlottenburg-ra, ahol az egyetemi oktatóknak, kutatóknak és ipari szakembereknek tartott kollokviumon több előadásból álló sorozatban ismertette elméletét és ennek nyomán kialakított számítási eljárását, amely azután kandidátusi értekezésének témakörét is alkotta.

Egyetemi oktatóként folytatva az áramlástechnikai gépekben kialakuló áramlásokra vonatkozó kutatási munkáját, az inkompresszibilis közegekre vonatkozó elméletét sikerült komplex-potenciálméleti alapokon kompresszibilis közegekre is kiterjeszteni és így egy egészen általános elméletet és erre alapozott gyakorlati eljárást dolgozott ki, amely most már minden áramlástechnikai gép tervezésére, illetve ellenőrzésére egyaránt alkalmazható. Ez az összefoglaló nagy elmélet, amelybe már a technikailag számottevő korrekciókat is sikerült teljes mértékben beépítenie, képezte doktori értekezésének tárgyát. Ide vonatkozó átfogó kutatási eredményeiről ugyancsak több nemzetközi konferencián számolt be /1966 Budapest; 1967 Liège; 1967 Milano; 1974 Lubacovice, CSSR, minden esetben a rendezők felkérésére/.

Munkásságával az elméleti és alkalmazott hidromechanika egy lényeges elméleti és gyakorlatilag igen fontos fejezetét tudta lezárni, amelyet addig, sok próbálkozás dacára nem sikerült kellő általánosságban megoldani, illetve feldolgozni.

Eddigi eredményei és főleg jelenleg folyó kutatómunkája megalapozott reményt nyújt arra, hogy a hidromechanika más átfogó fejezeteiben is hasonló átütő eredményeket várhatunk tőle.

Tudományos tevékenységével összefüggő további eredményei:

a/ alkotásoknak tekinthetők például a Czibere lapátozási elmélete alapján konstruált és a GANZ-MÁVAG által gyártott, nagyrészt már exportált különböző típusú erőművi vízturbinák /a gyár közlése szerint Lengyelország 6; Görögország 1; India 2; Törökország 3; Argentína 2; Nigéria 3/,

b/ könyvek, egyetemi jegyzetek

1/ Áramlástan /Egyetemi jegyzet, 1965./

2/ Áramlástechnikai gépek /Egyetemi jegyzet, 1965./

c/ publikációk

Fontosabb tudományos publikációit az 1.sz. melléklet sorolja fel

d/ külföldi reflexiók

Czibere Tibor munkásságának igen jelentős külföldi reflexiója van. Például az 1973-as Karlsruhe-i /NSZK/ "Pumpentagung"-on Czibere munkáit /és az ezek által iniciált munkákat több ízben is a "lapátszámítás magyar iskolájá"-nak nevezték. Az 1974-es Luhacovice-i /kizárólag lapátozás-elméleti/ konferencián Czibere munkáit mint a "műszakilag leghasználhatóbb elméletet" értékelték. Számítási eljárásait megállapíthatóan külföldi gyárak tervezői kollektívái is használják. A CSSR-ben a profilszámítás digitál-programozási módszereinek kidolgozásánál Czibere módszerét használják saját közelítő eljárásaik etalonjaként.

A 2. sz. mellékletben azokat a magasszintű és tudományos eredményeket összefoglaló szakkönyveket, illetve szakdolgozatokat soroljuk fel, amelyek referálóan foglalkoznak Czibere munkásságával.

8. Tudománypolitikai tevékenysége

Tudománypolitikai tevékenységét az alábbi MTA, TMB, illetve más főhatóságok és társadalmi szervezet munkájában való részvétele jelzi.

- TMB Gépészeti- Kohászati Szakbizottság tagja /1963 óta/
- Gépészeti Akadémiai Bizottság tagja /1965-1967/
- Gépészeti Akadémiai Bizottság Áramlástani Albizottsága tagja /1963-1967/
- Áramlás- és Hőtechnikai Gépek Akadémiai Bizottság titkára /1967-1970/, tagja 1970-től
- Áramlástechnikai Gépek Méretezése Albizottság tagja /1970-től/
- MTA Gépészeti és Kohászati Tudományok Szakcsoportja tanácskozó tagja /1968-1970/
- Gépipari Tudományos Egyesület tagja 1959 óta /közben választmányi tag, szakosztály vezetőségi tag/

- IUTAM /International Union of Theoretical and Applied Mechanics/ Magyar Nemzeti Bizottság tagja /1965-től/
- IUTAM European Mechanics Colloquia szervezet levelezője /Euromech Correspondent/ 1975-től
- az MSZMP KB által felkért egyetemi-főiskolai oktatást felülvizsgáló munkabizottság tagja /1971-72/
- Oktatásügyi Minisztérium Gépészmérnöki Szakbizottság tagja /1975-től/.

9. Egyéb megjegyzések

Eddigi munkássága elismeréseképpen 1962-ben a Kossuth-díj III.fokozatát kapta. Egyéb kitüntetései:

- A gépipar kiváló dolgozója /1961/
- Munkaérdemrend ezüst fokozata /1971/
- Az oktatásügy kiváló dolgozója /1974/

Mindezeket összefoglalva Czibere Tibort, a műszaki tudományok doktorát alkalmasnak tartjuk arra, hogy őt a Magyar Tudományos Akadémia tagjai sorába válassza.

Budapest, 1975. október 27.

Borbély Samu s.k.   Gillemot László s.k.   Lévai András s.k.

Prohászka János s.k.

Verő József s.k.

Csáki Frigyes s.k.

Vámos Tibor s.k.

2 db. melléklet

J A V A S L A T

levelező tag megválasztására

1. A javaslattevők: Gillemot László, Lévai András, Prohászka János Verő József, Bognár Géza, Csáki Frigyes.
2. A javasolt személy neve, szül. éve: Simon Sándor, 1923.
3. Tudományos fokozata: a műszaki tudományok kandidátusa 1955.
a műsz.tud. doktora 1966.
4. Munkahelye, beosztása: Nehézipari Műszaki Egyetem, Miskolc,
tanszékvezető egyetemi tanár
5. Szakterülete: vaskohászat, metallurgia
6. Szakmai jellemzése: Tudományos munkásságát 1951-ben kezdte Moszkvában, mint aspiráns és azóta megszakítás nélkül folytatja az acélgégyártás metallurgiai folyamatainak kutatását. Jó érzékkel fordul a felmerülő új módszerekhez; hazánkban elsőként használta a sugárzó izotópokat kohászati folyamatok nyomonkövetésére és erre a célra kellően felszerelt laboratóriumot létesített a tanszéken. Rendszeresen műveli a metallurgia alaptudományát, a termodinamikát és reakciókinetikát, elért eredményeinek az acélgégyártás technológiájában lehetséges hasznosítását is szíven viseli. Egyetemi előadásai, jegyzetei korszerűek, azok szinten tartásán állandóan munkálkodik. Maga is jó kapcsolatot tart a hazai acélművekkel, de ugyanezt a munkatársaitól is megkívánja és egyben szorgalmazza, és segíti azok tudományos fejlődését; az utóbbi néhány évben két munkatársa szerezte meg a műszaki tudományok kandidátusa fokozatot; majdnem minden munkatársa legalább egyetemi doktor.
7. Tudományos munkássága:
Kutató tevékenységének eredményeit 16 részben magyar, részben orosz, német és angol nyelvű publikációban dolgozta fel, közülük 8 a műszaki tudományok doktora fokozat megszerzése után jelent meg. Publikációiban főleg az acél kéntelenítésének, dezoxidálásának reakcióival, valamint a nemfémes, külső forrásból származó zárványok eredetével foglalkozott részben elméleti, termodinamikai számítás, részben pedig kísérletek útján; a kísérleti munkában a sugárzó izotópokat használta fel. Ezek a vizsgálatok lényegében az acélgégyártás technológiájának fejlesztéséhez és az acélgégyártmányok minőségének javításához nyújtanak hasznos segítséget.

Az utóbbi években megjelent legjelentősebb alkotása a Műszaki Könyvkiadónál 1974-ben megjelent, "Újabb technológiai megoldások az acélgégyártásban" o. könyv 120 oldal terjedelmű 1. fejezete, amely "Az acélgégyártás fizikai és kémiai folyamatainak elmélete"

címet viseli Ebben átfogóan és korszerű színvonalon tárgyalja a folyékony acél termodinamikai összefüggéseit, az acélgyártás salakjait, a fém-, salak- és gázfázis kölcsönhatásait, a dezoxidálás reakcióit és eredményeit, valamint az acél hidrogén- és nitrogéntartalmának alakulását szabályozó körülményeket. A Kohászati c. lap 1975. évi 6. számában megjelent recenzió szerint: "Az 1. fejezet - jól áttekinthetően tárgyalja azokat a fizikai és kémiai alapismereteket, amelyek a könyv megértéséhez és a kohászati folyamatok alapos tanulmányozásához szükségesek." A Neue Hütte c. lap 1975. évi 507. oldlán a könyv fejezeteinek tartalmát J. Schleiher és H.J. Eckstein ismertetik és az egész könyvet így értékelik: "es ist sen Autoren gelungen, den derzeitigen Erkenntnisstand umfassend darzulegen. Das Buch stellt somit eine wertvolle Bereicherung der einschlägigen Literatur dar und kann allen mit dem Gebiet der Stahlerzeugung Tätigen empfohlen werden."

8. Tudománypolitikai tevékenysége:

Régi keletű és sokoldalú. 1968 óta vezetője a miskolci Kohászati Munkaközösségnek; 1957 óta volt tagja a Kohászati Bizottságnak, 1970 óta pedig elnöke a Metallurgiai Bizottságnak; 1963 óta tevékenykedik a TMB-ben, mint annak tagja, egyben annak kohászati összekötője a TMB Gépész- Kohász Szakbizottságában. 1960 óta tagja a KGM Kohászati Műszaki Tanácsának, 1959 óta a Vasipari Kutató Intézet Tudományos Tanácsának, 1970 óta elnökhelyettese a KGM Izo- topalkalmazási Szakbizottságának. Több kandidátusi, doktori bírálóbizottságnak volt elnöke, szerepelt hivatalos bírálóként.

9. Egyéb megjegyzések: A leírtakon kívül Simon Sándor rendkívül sok-
oldalú tevékenységet fejt ki a Nehézipari Műszaki Egyetem és Miskolc város társadalmi életében. Alig van olyan funkció, amelyet az Egyetemen hosszabb- rövidebb ideig ne viselt volna, kezdve annak párttitkáraként a jelenleg már második ciklusban viselt rektori tisztségig. Az egyetem, de a város pártbizottságának is majdnem állandóan tagja.

Publikációinak részletes ismertetését a melléklet tartalmazza.

Budapest, 1975. október 8.

Gillemot László s.k.

Bognár Géza s.k.

Lévai András s.k.

Prohászka János s.k.

Csáki Frigyes s.k.

Verő József s.k.

MŰSZAKI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

J A V A S L A T

levelező tag megválasztására

1. A javaslattevők: Borbély Samu, Gillemot László, Lóvai András, Prohászka János, Verő József Szigeti György.
2. A javasolt személy neve, szül.éve: Stefán Mihály, 1932.
3. Tudományos fokozata: a műszaki tudományok kandidátusa 1962, a műszaki tudományok doktora 1973.
4. Munkahelye, beosztása: Csepeli Vas- és Fémművek, Csepel, műszaki vezérigazgató.
5. Szakterülete: fémfizika.
6. Szakmai jellemzése:

Tudományos tevékenységét gyakorlatilag 1959-ben, a Moszkvai Acél és Acéltövezetek Intézetében, aspiránsként kezdte el. Azóta megszakítás nélkül dolgozik különböző beosztásokban, melyek mindegyikre szoros kapcsolatban állt a kutatással, vagy pedig kutatási szervezetek irányításával. E kutatási tevékenységnek jellegzetes vonása az, hogy mindig ipari feladatok megoldása volt a kitűzött cél, és azt tudományos alapossággal, a természettudományok legújabb eredményeinek a felhasználásával igyekezett megoldani, illetve megoldatni. Az újnak, a jobbnak a keresése és annak a gyakorlatban bevezetése nemcsak a kutatásban, hanem a gyártásban is megmutatkozott. Mint a Csepeli Fémmű egyik vezető funkcionáriusa, crosslánrésze van abban a műszaki fejlődésben, mely a Csepeli Fémművet jellemzi. Tevékenységében a fémek belső szerkezetének a megismerése és annak a gyakorlati problémákban való felhasználása a vezérfonal. Munkatársainak a kiválasztásában és azok tevékenységének az irányításában is ez vezérli. Ennek eredménye az a tény, hogy a Fémmű kutatói közül hárman szereztek kandidátusi fokozatot, és ketten nyújtottak be doktori értekezést. Eddig két aspiráns védte meg kandidátusi értekezését és jelenleg is három spiráns dolgozik az irányítása alatt. Állandó törekvése, hogy mind a kutatás, mind a gyártás felhasználja azokat a legújabb eredményeket, amelyek nemcsak a Csepeli Fémműben, hanem más kutatóhelyen kidolgozásra kerültek.

7. Tudományos munkássága:

Tudományos tevékenysége kétirányú. Egyrészt a Csepeli Fémmű gyártási profiljának megfelelően, a műszer-, híradás- és elektrotechnikai ipar szükségleteit biztosító, színesfém és finomkohászati termékek gyártására, másrészt a lágymágneses anyagok szerkezete és tulajdonságai közötti kapcsolatok felderítésére irányul.

A színesfémek gyártásához tartozik az a tevékenysége, melynek révén megszervezett a Csepeli Fémműben egy olyan kutatólaboratóriumot, mely az ország egyik legjobban felszerelt és ellátott kutatóhelyévé vált. Itt végezték azokat a kutatásokat, melyeknek eredményeiről a hazai és a nemzetközi folyóiratokban számolt be. A színesfémekkel, főleg a rézzel kapcsolatos tevékenysége azonban nem merült ki csupán az elméleti eredmények elérésében, hanem azok alapján három szabadalmat is benyújtott, melyek közül kettőt már jelenleg is használnak. Ezek révén már eddig több mint 100 mFt megtakarítást értek el.

Széles körű kutatásokat végzett a lágymágneses anyagokon is. Az itt elért eredményeket is közölte a hazai és a külföldi folyóiratokban. Így pl. 1964-ben egyik dolgozatát a Fizika metallovi metallovdenyije, egy másikat pedig az IEEE Trans. of Magnetism. c. folyóirat közölte. A lágymágneses anyagok gyártására is kidolgozott három szabadalmat. A kutatásban és a gyártásban elért eredményeit több hazai és nemzetközi konferencián, illetve - meghívásnak eleget téve - egyetemeken ismertette.

Kutatásaira jellemző az is, hogy igen jó kapcsolatokat teremtett hazai kutatóintézetekkel és egyetemi tanszékekkel, de a szovjet kutatóintézetekkel is. Így a moszkvai Bajkov Intézettel és a Moszkvai Központi Kohászati Kutatóintézettel.

Stefán Mihály kutató-szervező munkájának egyik legnagyobb érdeme, hogy a Csepeli Vas- és Fémművek gyártási feladatainak megoldására irányította saját és munkatársai figyelmét, és megvalósította azt a szoros együttműködést a kutató és az ipari szakemberek között, mely elengedhetetlen feltétele a tudományos eredmények népgazdasági hasznosításának. Mint a vállalat műszaki vezérigazgató-helyettese, olyan kulcspozíciót tölt be a gazdasági életben, mely nagyon gyümölcsöző, és még eredményesebbé válhat a közeljövőben.

8. Tudománypolitikai tevékenysége:

Tagja a TMB Gépészeti és Kohászati Szabizottságának 1963 óta, az MTA Szilárdtestfizikai Komplex Bizottságának 1964 óta, az MTA Fémszerkezettani Bizottságának 1970 óta. Az MTA Matematikai és Fizikai Tudományok Osztály 1970-ben választotta tanácskozó tagjává. A Vasipari Kutató Intézet Tudományos Tanácsának megalakulása óta tagja.

Számos doktori és kandidátusi értekezés bíráló bizottságában vett részt, részben mint tag, részben mint opponens.

MŰSZAKI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA

J A V A S L A T

levelező taggá választására

1. A javaslattevők: Benedikt Ottó, Kovács Károly Pál, Szigeti György, Csáki Frigyes, Geszti P. Ottó, Lukács József, Szendy Károly, Vámos Tibor, Lévai András
2. A javasolt személy: Vajda György
szül.: 1927.
3. Tudományos fokozatai: a műszaki tudományok doktora 1965.
4. Munkahelye, beosztása: Villamosenergiaipari Kutató Intézet
igazgató
5. Szakterülete: Szigeteléstechika, nagyfeszültségű technika, energetika
6. Szakmai Jellemzése:

Vajda György 1949-ben szerezte meg oklevelét a BME Gépészmérnöki Karán.

1949-től a BME-en volt tanársegéd, majd az MTA Műszaki Tudományok Osztályán, később az MTS Méréstechnikai Intézetében dolgozott. 1957-1963-ig a VEIKI igazgatóhelyettese, 1963-1970-ig a NIM Villamosenergiaipari Műszaki Főosztályának főosztályvezető helyettese. 1970. január 31. óta a VEIKI igazgatója.

Vajda György tevékenységének fő iránya a szigetelőanyagok tulajdonságainak vizsgálata, valamint az átütés fizikájának tisztázása.

Tevékenysége a VEIKI-ben a szigeteléstechika, a nagyfeszültségű technika, és a túlfeszültségvédelmi kérdésekre irányul.

Munkájáért az MTA 1954-ben Elnökségi Jutalomban részesítette, 1975-ben megkapta az Allami Díjat.

Kandidátusi disszertációjában, amit 1957-ben védett meg, a szigetelőanyagok átütésének néhány fontos kérdésével foglalkozott.

Egy túlfeszültségvédelmi probléma megoldásáért elnyerte a METESZ Zipernowsky díját.

Az erősáramu berendezések szigetelésének romlásával és annak vizsgálatával foglalkozó doktori disszertációját 1965-ben védte meg.

1963-1970 között előadásokat tartott a BME-en, ennek kapcsán 1967-ben címzetes egyetemi tanári címet kapott és 3 éven keresztül tagja volt a BME Villamosmérnöki Kara Tanácsának.

Tevékenységekben az utolsó évtizedben jelentős szerepet kaptak az energiatikai problémák és azok megoldása.

7. Tudományos munkássága /alkotások, könyvek, önálló tudományos eredményeket tartalmazó publikációk, szabadalmak/:

Hazai és külföldi tudományos szakfolyóiratokban megjelent publikációinak száma meghaladja a 70-et. Közel 40 tudománypolitikai, iparpolitikai közleménye jelent meg.

1964-ben az MTA Kiadó megjelentette a "Szigetelések romlása és romlásuk vizsgálata" c. könyvét, amelyet 1968-ban a Szovjetunióban is kiadtak, orosz nyelven. 1970-ben jelent meg "Szigetelések villamos erőterei" c. könyve.

Társ szerzője az 1962-ben megjelent "Tulfoeszültségvédelem és szigetelésellenőrzés" c. munkának és az 1966-ban megjelent "Szigetelőanyagok az erősáramu iparban" c. könyvnek.

8. Tudománypolitikai tevékenysége /közreműködés az MTA bizottságaiban, más főhatóságok és társadalmi szervezetek munkájában, stb./

Vajda György igen jelentős tevékenységet fejt ki tudománypolitikai vonatkozásban. Így: elnöke az ENSZ Európai Gazdasági Villamosenergia Bizottságának, amelyre most már másodszor választották meg, tagja volt az 1974-ben tartott Energia Világkonferenciának, mint Magyarország képviselője.

Tagja a CIGRÉ Magyar Nemzeti Bizottságának, a CIGRÉ Szigetelés koordinálásával foglalkozó 33-as bizottságának, az Energiapolitikai Tanácsnak, a Műszaki Kutatásokat Koordináló Tanácsnak, tagja a TMB-nek. Tanácskozó tagja az MTA Műszaki Tudományok Osztályának. Az V. Kerületi Pártbizottság tagja és a MEE társelnöke.

Budapest, 1975. október

Benedikt Ottó s.k.   Szigeti György s.k.   Lévai András s.k.

Geszti P.Ottó s.k.   Szendy Károly s.k.   Vámos Tibor s.k.

Lukács József s.k.   Csáki Frigyes s.k.   Kovács K.Pál s.k.

Javaslat Hardy Gyula egyetemi tanárnak, a kémiai tudományok
doktorának akadémiai levelező taggá választására.

Alulirottak javasoljuk Hardy Gyula levelező taggá választását.

ÉLETRAJZI ADATOK

1928. április 20.-án született Budapesten. Apja csi-
pőfelsőrész szabász, gyári munkás, jelenleg nyugdíjas.

Ujpesten, a Könyves Kálmán Gimnáziumban érettségizett kitüntetéssel, 1946. szeptemberétől 1950 júniusáig a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki Karán tanult és szerzett vegyészmérnöki oklevelet. Egyetemi évei alatt a Győrffy István Kollégiumban, majd annak megszűnte után az Irinyi János Kollégiumban lakott. Ennek igazgatója is volt az elapítástól kezdve két évig.

1950 októberétől 1954 januárjáig a Szovjetunióban, Leningrádban aspiranturát végzett, a Leningrádi Szovjetről elnevezett Technológiai Intézet Műanyagtechnológiai Tanszékén, Vanseljdt A.A. professzor vezetése alatt. Kandidátusi disszertációja a gyökös polimerizációs folyamatok kinetikai vizsgálatáról készült /láncátviteli folyamatok tanulmányozása vinil-acetát polimerizációjában/.

Az aspirantura elvégzése után, 1954 januárjától augusztusáig a Magyar Tudományos Akadémia Központi Kémiai Kutató Intézetének szervezésével bízták meg, igazgatóhelyettesként. 1954 augusztusától 1956 decemberéig a MDP Központi Vezetőségének Tudományos és Kulturális Osztályán dolgozott, mint a műszaki- és természettudományos alosztály vezetője. Az osztály megszűnte után visszakerült az MTA Központi Kémiai Kutató Intézetébe tudományos osztályvezetőnek, 1956 decemberétől 1957 augusztusáig. 1957 augusztusától a Szerves Vegyipari és Műanyag-

ipari Kutató Intézetbe került igazgatóhelyettesként, a műanyag-részleg vezetőjének. 1961. január 1-től nevezték ki a Műanyagipari Kutató Intézet igazgatójának, miután a két intézetet szétválasztották.

1955. óta a Budapesti Műszaki Egyetemen "Válogatott fejezetek a makromolekuláris kémia köréből" címmel fakultatív előadásokat tartott és 1959 június 15.-én félállású docensnek, majd 1959 október 1-én félállású tanszékvezető docensnek nevezték ki a Műanyag és Gumiipari Tanszéken. 1965. szeptember 1-ével tanszékvezető egyetemi tanári megbízást kapott ugyanazon a tanszéken, félállású.

A felszabadulás után, 1945-ben lépett be a Magyar Kommunista Pártba és azóta megszakitás nélkül tagja a pártnak. Pártmunkát különböző területeken végzett: az újpesti MADISZ-ban, majd az egyetemen a MEFESZ-ben és a NÉKOSZ-ban dolgozott. Két évig titkára volt a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki Kara MDP szervezetének. Leningrádban egy évig párttitkára volt a magyar ösztöndíjasok pártszervezetének, valamint egy évig a városi ösztöndíjas bizottságnak volt a tagja. 1962-től 1970-ig tagja volt a Budapesti Pártbizottságnak.

Tudománypolitikai és nemzetközi szervezetekben kifejtett tevékenysége

Társadalmi munkát elsősorban tudománypolitikai területen végez. A Magyar Tudományos Akadémia Kémiai Tudományok Osztályának tanácskozó tagja. A Kormány kinevezése alapján, megalakulásától megszűntéig, tagja volt a Tudományos és Felsőoktatási Tanácsnak és megalakulása óta tagja az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottságnak, az Állami- és Kossuth-díj Bizottságnak. A KGST Szabványügyi Intézete tudományos tanácsának tagja, megalakulása óta

Több akadémiai bizottság tagja. 1973-tól elnöke a Műanyagkémiai Munkabizottságnak. Megalakulásától tagja a szocialista akademiák "Nagymolekulájú vegyületek" multilaterális Problémabizottságának. A KDST "Új műanyagok és műgyanták szintézise, új technológiai folyamatok kidolgozása és a meglévő tökéletesítése, műanyagok feldolgozása és népgazdasági felhasználásuk bővítése" Koordinációs Központ Meghatalmazottak Tanácsának magyar tagja. Az Európai Műanyagkutató Intézetek Igazgatói Asszociációjának /ADICEP/ tagja.

TUDOMÁNYOS MUNKÁSSÁG

Tudományos tevékenységét aspiranturája során a monomerek és szerves adalékanyagok kémiai szerkezete és gyökös polimerizációs folyamatokban mutatott reakcióképessége közötti kapcsolat vizsgálatával kezdte. E kutatásai során sikerült néhány új jelenséget felsimernie a láncátadási reakciók körében. 1961-ben a gamma-sugárzással iniciált folyadék fázisú polimerizáció tanulmányozásával kezdett foglalkozni, majd áttért a szilárd fázisú polimerizáció módszeres tanulmányozására. Ezen a kutatási területen Hardy professzor vezetésével nemzetközileg is jelentős tudományos iskola alakult ki.

A szilárd fázisú polimerizáció során számos olyan eredményt ért el, amelyek igen lényegesek a szilárd fázisban lejátszódó kémiai reakciók, de különösen a láncreakciók kinetikájának és mechanizmusának megértése szempontjából.

Hardy professzor vizsgálatait a szilárd fázisú polimerizáció egyes problémáinak kutatásában uttörő jellegűek voltak. Így pl. részletesen tanulmányozta a keletkező polimer hatását a polimerizáció további menetére. Vizsgálta a fázis-szerkezet illetve a kristályszerkezet hatását a folyamat ki-

netikájára. Érdekes megállapításokat tett hosszú, elifás szubsztituenssel rendelkező monomerek szerkezete és szilárd fázisu polimerizációs sajátosságaira vonatkozóan. Munkatárseival igen szerteágazóan vizsgálta a kétkomponensű rendszerek szilárd fázisu polimerizációjának mechanizmusát, különös tekintettel ezek-fázisállapotára. Érdekes megállapításokat tett az eutektikum szerepéről mind polimerizációnál, mind kopolimerizációnál. Vizsgálatai szerint egyes rendszerekben metastabil fázisok alakulhatnak ki a polimerizáció következtében, amelyek visszahatnak a polimerizáció további menetére.

Az utóbbi években Hardy professzor figyelme elsősorban a folyékony kristályos rendszerek polimerizációs tulajdonságainak a tanulmányozására irányult; e rendszerek sajátos kinetikai viselkedésére egyébként már korábban felfigyelt.

A vázolt kutatási tematikából eddig 102 tudományos közleménye jelent meg magyarul és valamelyik világnyelven. Több munkatársa eredményesen védte meg kandidátusi disszertációját és számos hallgató készített diplomamunkát e területen. Ezek az adatok eredményes oktató és tudományos utánpótlás-nevelő tevékenységét fémjelzik. Ő maga 1974-ben szerezte meg a kémiai tudományok doktora fokozatot, "A fizikai szerkezet hatásának vizsgálata a szilárd fázisban iniciált polimerizációs folyamatokra" c. doktori téziseivel.

Eredményeiért az MTA 1969-ben az Akadémiai Díj II. fokozatával jutalmazta. Eredményes intézetvezetői tevékenységéért 1975-ben a Munka Érdemérem arany fokozatával tüntették ki.

A fentiek alapján úgy véljük, hogy Hardy Gyula a makromolekuláris kémia egyik különösen fontos területen kifejtett kutatómunkájával, amelyhez figyelemre méltó felsőoktatási

és tudományszervezési tevékenység csatlakozik, érdemessé vált arra, hogy a MTA levelező tagjává válassza. Ezért kérjük a Kémiai Tudományok Osztályát javaslatunk elfogadására.

Budapest, 1975. október 28.

Polinszky Károly s.k.
lev. tag

Gerecs Árpád s.k.
r. tag

Holló János s.k.
lev. tag

Tüdős Ferenc s.k.
lev. tag

Szántay Csaba s.k.
lev. tag

Korach Mór s.k.
r. tag

Csürös Zoltán s.k.
r. tag

1975. okt. 25.

Javaslat MARKÓ LÁSZLÓ-nak, a kémiai tudományok doktorának
akadémiai levelező taggá való választására

Tisztelettel javaslom, hogy a Kémiai Tudományok Osztálya tegyen előterjesztést a Magyar Tudományos Akadémia 1976. évi Közgyűlésén Markó Lászlónak, a kémiai tudományok doktorának, a Veszprémi Vegyipari Egyetem tanszékvezető egyetemi tanárának akadémiai levelező taggá való megválasztására.

Markó László a fémorganikus vegyületek kémiájának nemzetközileg elismert művelője. Munkásságát egyaránt jellemzi ötleteinek eredetisége és azok kimunkálásának rendkívül alapos volta. Számos új, illetve új típusú fémorganikus vegyületet állított elő, a lehetséges legkorszerűbb módszerekkel végezte el ezek szerkezetének meghatározását, és különösen jelentős eredményeket ért el fémorganikus vegyületek katalizálta reakciók kinetikai vizsgálatában. Ezek közül egyesek nemcsak a fundamentális kutatások tekintetében, hanem gyakorlati szempontból is jelentősek, amennyiben fontos petrolkémiai szintéziseknek képezik, illetve képezhetik alapját. Már 1963-ban megvédett kandidátusi értekezése is ilyen kérdésekkel foglalkozott: kobalt-karbonil katalizátorok alkalmazásával új eljárást dolgozott ki magasabb alkoholok előállítására olefinekből, szén-monoxidból és hidrogénből. Tisztázta a reakciók mechanizmusát és eredményei alapján kísérleti üzemet is építettek. A kobaltorganikus katalizátorok jól ismert, de munkásságáig meglehetősen rejtélyesnek tűnő mérgezési jelenségeit igen sokrétű és rendkívül gondos kutatásokkal sikerült értelmeznie. E munka alapján szerezte meg a kémiai tudományok doktora fokozatot 1968-ban.

Uttörő jelentőségű eredményeket ért el a dinitrogén fémkomplexek kémiája terén, különösen katalitikus hatásaik felismerésében. Számos szerves kémiai reakcióra dolgozott ki új ka-

talitikus eljárást. Legújabbán királis komplex katalizátorok alkalmazásával ketonok aszimmetriás homogénkatalitikus hidrogénezését tanulmányozta és az eddigi legjobb optikai hozamot sikerült elérnie.

Ezeket az eredményeket Markó László természetesen munkatársaival együtt érte el. Nem túlzás azt állítani, hogy körülötte egy termékeny tudományos iskola alakult ki a fémorganikus vegyületek kémiájának sokoldalú tanulmányozására. Számos munkatársa szerzett kandidátusi fokozatot. Több jelentős külföldi kutatóhellyel épített ki termékeny együttműködést. Munkatársaival együtt több mint 120 tudományos közleményben számolt be eredményeiről hazai és nemzetközi folyóiratokban. Munkásságának a gyakorlati való kapcsolatát mutatja, hogy 19 szabadalom társszerzője.

Munkásságának nemzetközi megbecsülését jelzi, hogy számos tekintélyes nemzetközi konferenciára kapott meghívást plenáris előadás tartására; tagja az Inorganica Chimica Acta c. folyóirat, valamint a Transition Metal Chemistry és az Aspects of Homogeneous Catalysis c. könyvsorozat szerkesztőbizottságának. 1975-ben a würzburgi Bayerische Julius Maximilian Univerzitet-en vendégprofesszorként működött.

A hazai tudományos közéletben betöltött szerepe igen jelentős. 1965 óta vezetője a Veszprémi Vegyipari Egyetem Szerves Kémiai Tanszékének és a MTA Petrolkémiai Tanszéki kutatócsoportnak. 1972 óta pedig vezetője a VVE-en működő kutatócsoportokból alakult Vegyipari Tanszéki Munkaközösségnek. 1973 óta tanácskozó tagja a Kémiai Osztálynak. 1968 óta elnöke a MTA Kőolaj- és Petrolkémiai Munkabizottságának és 1970 óta a MKE Veszprémi Megyei Csoportjának. Tagja továbbá a MTA Szerves Kémiai Bizottságának, a Katalízis és Reakciókinetikai Munkabizottságnak és a TLB Szerves Kémiai Szakbizottságának.

Gerecs Árpád sk
akadémikus

Beck Mihály sk
akadémikus

Szántay Csaba sk.
akadémikus

Vajta László sk.
akadémikus

Freund Mihály sk. Csűrös Zoltán sk.
akadémikus akadémikus

Korach Mór sk.
akadémikus

J a v a s l a t

J A K U C S PÁLNAK, a biológiai tudományok doktorának az MTA levelező tagjává való választására

Jakucs Pál a debreceni KLTE Növénytani tanszékének tszv. tanára, a synökológia, phytocoenológia, produkció-biológia és a tájtervezés kiváló művelője. Született 1928. január 25, Sarkadon, pedagógus családból. Iskoláit Debrecenben végezte, kitüntetéses érettségivel, majd természettudományok szakos jeles eredményű tanári diplomával. 1958-ban kandidátus, 1970-ben a biológiai tudományok doktora. 1949-1951 a debreceni egyetem Növénytani intézetében gyakornok, ill. demonstrátor, 1951-1966 a Természettudományi Múzeum Növénytárában muzeológus, majd tudományos főmunkatárs, végül osztályvezető helyettes. 1960-tól másodállásban az MTA Földrajztudományi Kutató Intézetében, 1966-tól főállásban dolgozik. 1971-ben Debrecenben egyetemi tanárrá nevezik ki, 1972 tvsz., 1975 a Biológiai Tanszékcsoport vezetője. A gimnáziumban Máthé Imre, az Egyetemen Soó Rezső tanítványa, a muzeumban Zólyomi Bálint munkatársa.

Kezdetben /1955-ig/ a Tornai Karszton és a Bükkben florisztikai, cönológiai, vegetációtérképezési és mikroklímamérési kutatásokkal foglalkozik, de a karsztfásítás szukcessziójával, karsztképződéssel és a térképezés metodikájával is. Majd /1970-ig/ előbb a hazai, majd a szomszédos államok /összesen 7/ területén a molyhos-tölgyes karsztbokorerdőket monografikusan, egységes szemlélettel és módszerrel dolgozta fel, könyve 1961-ben jelent meg; széleskörű érdeklődést és vitát váltott ki, mintegy 25 ismertetés és cikk során. A nyugati nézőpontot, amely a szegély- és köpenytársulásokat külön cönológiai osztályokba sorozta, Jakucs tökéletesen megcáfolta, viszont a másodlagosoknak és alárendelteknek tekintett karsztbokorerdők eredetiségét, amelyeket egyikünk /Soó 1940/ az erdőssztyepp hazai kollin képviselőinek jelölt meg, bebizonyította. E témakörből fakadt második, ugyancsak nemzetközi visszhangot keltett könyve /1972/, amelyben sokoldalúan /felépítés, talaj, mikroklíma, cönológia/ részletes elemzésekkel foglalkozott az erdők és gyepek dinamikus kapcsolatával, végleg beigazolvva, hogy az erdőszegélytársulások a

kérdéses erdőkhez tartoznak. E könyvéről magyar, osztrák, olasz, holland, angol, német, szovjet, lengyel, román, csehszlovák, jugoszláv stb. folyóiratokban 35-nél több recenzió jelent meg, igen komoly elismeréssel/. Mindkét főműve jelentős az erdőssztyepek erdőművelési gyakorlata szempontjából is.

Ezenkívül számos más problémával foglalkozik, így már 2. könyvében a sarjtelepképzés szukcessziós értékével; feldolgozta az Északi-középhegység cseres- tölgyeseit, mészkedvelő tölgyesét, szurdokerdőt stb., a balkáni orgona- cserjéseket, Románia és Albánia több xerotherm erdőtársulását.

Kiemelendő Jakucs mikroklimatológiai és tájértékelési vizsgálatai is, 1954 óta, elsősorban a magyar és albán bokorerdőkről, majd geográfus munkatársakkal a Dunántul egyes jellemző tájain végzett ilyen vizsgálatait, amelyek hasznosítási javaslatokat is eredményeznek.

A hazai vegetációtérképezés legszorgalmasabb művelője. Részt vett korábban a bükki erdőtípológiai térkép /nagyreszt kéziratban/ megalkotásában, először használta fel a légifényképeket a mai növénytakaró térképeinek megrajzolásához /Vértes, balatoni bazalthegek/, de talán élete legjelentősebb alkotása lesz Magyarország 1:200000 potenciális /s így az eredetit rekonstruáló/ vegetációtérképe, amelynek elkészült 14 lapja hazánk kétharmadát öleli fel.

Legújabbban /1970-től/ A MAB- program keretében megszervezte a bükki Sikfőkuton a komplex ökoszisztéma kutatásokat, 34 résztémával, mintegy 70 munkatárssal. A cél a zonális montán tölgyesek anyag és energia körforgalma, produktivitása, a környezeti és kulturhatások stb. törvényszerűségeinek megállapítása /vö. Sikfőkut-project, egyes résztanulmányok már megjelentek/ Ömaga a nagytémában a phytostuctura, a lágyszáru produkció, a levelek fejlődése stb. kérdéseivel foglalkozik.

A fentebb röviden ismertetett kutató munka mellett Jakucs 5 szakvéleményt készített tájrendezési és tájfejlesztési tervekhez /igy az É-középhegység, Tibany, Bakony, Déldunántul vegetációjáról/, számos ismertetést, oppozíciót írt, sok szakelőadást tartott /igy az NDK és NSzK-ban is/ résztvett nemzetközi biológiai értekezleteken /Párizs, Leningrád/, 12 európai államban járt kutató v. tanulmányuton, kongresszusokon, stb.

Igen sokrétű tudományszervező és irányító munkája is, jelenleg csak az MTA-ban 5 bizottság ill. tanács tagja, ezenkívül több OM, MÉM, Természetvédelmi H. METESZ, KLTE bizottság és tanács aktív résztvevője. 1974-től az Acta Botanica Hungarica főszerkesztője, Az Acta Biol. Debrecina szerkesztőségi tagja. Korábban az ELTE-n speciális kollégiumokat tartott, most a KLTE-n több fő- és speciális kollégiumot. Oktatói munkásságát kiegészíti ismeretterjesztő, és népszerűsítő tevékenysége /könyv: Mátra, cikkek, előadások: TIT, Rádió, TV stb./ Többször részesült akadémiai jutalomban, nívódíjakban, a "Szocialista Kulturáért" kitüntetést 1956-ban kapta.

A fentiekből kétséget kizárva megállapítható, hogy Jakucs Pál a magyar ökológus-geobotanikus középnemzedék legkiemelkedőbb és leg-sokoldalubb tagja, akinek eddigi 25 éves tudományos munkássága nemcsak a botanika, mint alaptudomány terén, jelentős új és alapvető, általános jellegű eredményeket hozott, hanem /elsősorban az erdőművelés és a tájalakítás terén/ gyakorlatilag is nagyon hasznos.

Ezért úgy véljük, hogy jelenlétével az MTA Biológiai Osztálya sokat fog nyerni s ezért őt az akadémiai levelező tagságra ajánljuk.

Budapest, 1975. augusztus 30.

Dr. Máthé Imre s.k.
akadémikus

Dr. Dr. h.c. Soó Rezső s.k.
akadémikus

Dr. Zólyomi Bálint s.k.
akadémikus

J a v a s l a t

J E R M Y TIBORNAK, a biológiai tudományok doktorának MTA levelező tagjává való választására

Alulirottak az alapszabályok 6.§./2/ bekezdése alapján Jermy Tibort, a biológiai tudományok doktorát levelező taggá való megválasztásra terjesztjük fel.

Jermy Tibor 1917-ben született Lőcsén. A Budapesti Tudományegyetemen 1940-ben középiskolai tanári oklevelet /természetrájk-vegytan szakon/ szerzett. 1942-ben Dudich Endre tanítványaként zoológiából egyetemi doktori szigorlatot tett és 1947-ben "sub laurea Almae Matris" doktorrá avatták. A Növényvédelmi Kutatóintézet igazgatója.

1/ Tudományos tevékenysége

Jermy Tibor a hazai kísérletes rovarcönológia és etológia, a kártevő rovarok elleni biológiai védekezés, a rovartoxikológia, a kártevő előrejelzés terén végzett önálló kutatásaival, ill. e területeken elindított uttörő munkásságával és a gyakorlati növényvédelemben kifejtett szervező munkájával mind hazai, mind nemzetközi szinten elismert tevékenységet fejtett ki. Tudományos munkásságában mindig a gyakorlat igényeiből indult ki és jutott el általános érvényű megállapításokhoz, melyek végső soron a növényvédelemben nyertek alkalmazást.

Jermy tudományos munkássága 4 területet ölel fel és ezek egyuttal jelzik tudományos pályafutásának fejlődését is:

- a/ taxonómiai-állatföldrajzi kutatások.
- b/ hazai rovarkártévőkön végzett életmódtani kutatások,
- c/ biológiai védekezés kártevő rovarok ellen,
- d/ kísérleti rovarökológiai és rovar-etológiai kutatások.

a/ Taxonómiai-állatföldrajzi kutatások

Dudich Endre tanítványaként mint egyetemi hallgató kezdett hozzá a hazai Plesioeratak /Diplopoda = ikerszelvényesek/ rendszertani és állatföldrajzi feldolgozásához. Terjedelmes monográfiája az akadémiai

Mathematikai és Természettudományi Közlemények 1942-es kötetében jelent meg. A későbbiek során kifejezetten szisztematikával csak olyan esetben foglalkozott, amikor a kártevőkkel kapcsolatos vizsgálatai ezt elkerülhetetlenné tették. Így pl. a cseresznyelégyletséges tápnövényeit kutatva a Berberis gyümölcsében élő tudományra új fajt fedezett fel és írt le. A szisztematikai iskolának és szemléletnek igen jó hasznát vette későbbi, kísérletes rovar-ökológiai és etológiai kutatásaiban.

b/ Hazai rovarkártevőkön végzett életmódtani kutatások

A burgonyabogár hazai megtelepedése, különböző bogyólepke-hernyók óriási kártétele az Alföldön, az amerikai fehér szövőlepke rohamos fellépte és kártétele, az almamoly elleni védekezés, a raktári kártevők pusztításai, stb. sürgető és céltudatos kutatásokat igényeltek, hogy tökéletesíteni lehessen a védekezési módszereket. Jermy beható életmódtani kutatásokat végzett a kártevőkön, melyek az alkalmazott rovartan elméleti alapjainak a kiszélesítését is szolgálták. A szárazföldi biocönózisok elméletével foglalkozó dolgozataiban analógiát mutatott ki a szervetlen anyagi rendszerek entrópiája és a biocönózisok energiagazdálkodása között.

c/ Biológiai védekezés kártevő rovarok ellen

A kártevő rovarok elleni biológiai védekezés hazai megszervezésében Jermynek vezető szerepe volt. Foglalkozott az amerikai fehér szövőlepke populációját gyérítő elősködő fürkészlegyek biológiájával, majd a Nemzetközi Biológiai Védekezési Szervezet burgonyabogár-munkacsoportja keretében részt vett a Perillus bioculatus amerikai ragadozó poloskának a burgonyabogár elleni európai betelepítésével kapcsolatos nemzetközi kísérletsorozatban. Az utóbbi években megkezdte munkatársaival a rovarok elleni védekezés önpusztító /autocid/ módszerének kidolgozását, valamint a szexuálattraktánsok vizsgálatát, melyek mint szelektív módszerek a környezetvédelem szempontjából a jövő növényvédelme tekintetében rendkívül jelentősek. A fényre repülő kártevő rovarok tömeges elszaporodásának előrejelzését tette lehetővé az 1954-ben általa megszervezett or-

szágos fénycsapda hálózat, mely világviszonylatban egyedülálló teljességű adatokat szolgáltatott a kártevő rovarok rajzásviszonyaira vonatkozóan és ezzel nagymértékben segítette a növényvédelem gyakorlatát.

d/ Kisérleti rovarökológiai és rovarctológiai kutatások

Jermy uttörő munkát végzett a hazai kísérletes rovarökológiai kutatások megszervezésében és fejlesztésében. Ilyen irányú kutatások nálunk korábban nem folytak. Munkatársaival együtt különböző rovarfajokon végzett kísérletei igazolták a fotoperiodus döntő szerepét a téli diapauza kiválasztásában és a kártevő rovarok populáció-dinamikájának meghatározásában.

Kiemelkedő munkát végzett a kísérleti rovarctológia terén, melynek hazai bevezetése szintén az ő nevéhez fűződik. A növényevő rovarok táplálékspecializációjának ingermechanizmusát tanulmányozva kimutatta az inhibitorhatások döntő szerepét a tápnövény spektrum kialakításában és ezzel kapcsolatban elsőként hívta fel a figyelmet a kemoreceptorok kétirányú specializációjára. Kísérletei a növényevő rovarok táplálék-kiválasztásának merőben új vonására, az indukált táplálékpreferenciára derítették fényt. A rovarok térbeli tájékozódásának tanulmányozása alapján mutatott rá a fény-kompassz tájékozódás jelentőségére a növényevő rovarok táplálékkeresésében és szerepére a rovarok populáció-dinamikájában. E rovarctológiai kutatások, melyek többek között a rovarok viselkedését befolyásoló anyagok növényvédelmi alkalmazásának elméleti alapjait vetették meg, igen széleskörű nemzetközi visszhangra találtak.

2/ Tudományszervezési munka

Jermy Tibor igen széleskörű tudományszervező feladatokat lát el. 1969 óta igazgatója a MÉM felügyelete alá tartozó Növényvédelmi Kutatóintézetnek. Az Intézet évékenységi körét úgy szervezte meg, hogy az ott folyó alapkutatások a leglényegesebb, a gyakorlati igényeit kielégítő feladatokat lássák el.

Tagja az MTA Zoológiai Bizottságának és Növényvédelmi Bizottságának; a TMB Általános Biológiai Szakbizottságának; az IBP Magyar Nemzeti Bizottságának; a MÉM Tudományos Tanácsának; az IUBS Magyar Nemzeti Bizottságának; a MÉM Növénytermesztési Kutatások Tanácsának; választmányi tagja a Magyar Rovartani Társaságnak /egy cikluson át elnöke/; tanácskozó tagja a MTA "Bioszféra" Koordináló Tanácsának; elnöke a Magyar Agrártudományi Egyesület Növényvédelmi Társaságának.

Az elméleti és alkalmazott rovartan tárgyköréből rendszeresen tart előadásokat a gödöllői, debreceni és keszthelyi Agrártudományi Egyetemeken, valamint a Mezőgazdasági Mérnöktovábbképző Intézetben.

3/ Nemzetközi Kapcsolatok

1952 óta a MTA, MÉM, OAB hivatalos kiküldetésében 40 ízben képviselte hazánkat, ill. a magyar növényvédelmet kongresszusokon, konferenciákon, nemzetközi szervezeteek /KGST, IUBS, OILB, IARA, ICIPE, EPPO/ ülésein és tárgyalásain, 14 alkalommal tett hivatalos tanulmányutat.

Kutatómunkájának nemzetközi elismerését jelenti egyrészt az, hogy tudományos eredményeire külföldön is gyakran hivatkoznak és közülük sok kézikönyvekbe is bekerült, másrészt hogy a NDK Mezőgazdasági Tudományos Akadémiája /1955/, a SZU Tudományos Akadémiája /1968/, a Nemzetközi Biológiai Unió /1970/, valamint az Organisation Internationale de la Lutte Biologique /1975/ meghívott vendégeként kongresszusokon, szimpóziumokon elnökként, vitavezetőként szerepelt és előadásokat tartott. Ford ösztöndíjas tanulmányutja során /1966-67/ a USA négy egyetemén, valamint a versaillesi Mezőgazdasági Élettani Kutatóintézetben kérték fel előadások tartására. 1971-ben 3 hónapig a wageningeni Agráregyetem /Hollandia/ vendég-előadója volt és kutatásokat végzett az ottani rovarfiziológiai Laboratóriumban.

Tagja a KGST Növényvédelmi Koordinációs Központja Meghatalmazottak Tanácsának, az European Society of Nuclear Methods in Agriculture-

nak, valamint a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség Mezőgazdasági Osztálya Technikai Tanácsadó Csoportjának; megfigyelő tagja az International Committee for the Int. Centre of Insect Physiology and Ecology /Nairobi/-nak; állandó tagja a Nemzetközi Entomofaunisztikai Szimpóziumok Szervezőbizottságának.

4/ Közéleti tevékenysége

1947 óta tagja a Szakszervezetnek. 1973-ban az Országos Béketa-
nács elnökségi tagjának választotta.

1950-ben "Kiváló ujitó", 1958-ban elnyerte a "Munka Érdemérem"
és 1970-ben a "Munka Érdemrend" ezüst fokozata kitüntetések.

Budapest, 1975. október 10.

Kaszab Zoltán s.k.
lev.tag

Szentágothai János s.k.
akadémikus

J a v a s l a t

K E L E T I TAMÁSNAK, a biológiai tudományok doktorának az MTA levelező tagjává való választására

Alulírottak javasoljuk, hogy a MTA 1976.évi közgyűlése válassza meg az Akadémia levelező tagjává, a Biológiai Tudományok Osztályába sorolva Dr.Keleti Tamást, a biológiai tudományok doktorát.

Keleti Tamás 1927-ben született, apja vegyészmérnök volt. Egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte. 1948-ban okleveles vegyész lett. 1948-tól 1950-ig a Debreceni Orvostudományi Egyetem Kórbonctani Intézetében dolgozott, 1950 óta dolgozik az MTA Biokémiai Intézetében. Több éve az egyik enzimológiai csoport vezetője, jelenleg igazgatóhelyettes. Az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen rendszeresen előadja az enzimkinetikát. 1974-ben c. egyetemi tanárrá választották.

1950-ben egyetemi doktori címet nyert. 1958-ban lett a biológiai tudományok kandidátusa, 1965-ben szerezte meg a tudományok doktora fokozatot.

Keleti Tamás több ízben járt külföldön, hosszabb-rövidebb tanulmányutakon. Hosszu tanulmányuton volt 1957-ben a Nencki Intézetben /Lengyelországban/ és 1964-ben a Chester Beatty Intézetben /Angliában/. Résztvett számos hazai és nemzetközi kongresszuson, ill. szimpóziumon. 1961-ben 1 évet Vietnamban töltött, ahol megszervezte a Hanoi Orvostudományi Egyetemen a biokémia oktatását.

Keleti Tamás jó légkört teremtő munkájával az intézet tagjainak nagyfoku megbecsülését vivta ki. Mind itthon, mind a nemzetközi biokémiai életben sokra értékelik becsületességét, egyenességét. Jó szervezőképessége megnyilvánult mind a munkahelyén, mind nemzetközi rendezvények szervezésében. Nagy figyelmet fordít a fiatal kutatók nevelésének, több aspiráns munkáját vezette, ill. vezeti. Évek óta tagja, jelenleg elnöke a TMB Kisérletes Biológiai Szakbizottságának, szerkesztőbizottsági tagja az Acta Biochimica et Biophysica Hungarica Sci.Hung.-nak és a European Journal of Biochemistry folyóira-

tolnak. 1973 óta tagja az IUPAC-IUB Commission on Biochemical Nomenclature-nak. Az MSzMP tagja.

Tudományos munkájáért 1961-ben megkapta az Akadémiai Díj I. fokozatát. 1968-ban a Népköztársasági Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki.

67 tudományos dolgozata jelent meg elismert magyar és külföldi folyóiratokban. 1 könyv társszerzője, egyetemi jegyzete a második kiadást érte meg. Kettő szabadalma van /lásd mellékletet/.

Keleti Tamás tudományos munkássága a modern biokémiai kutatások fő területére esik. Nemzetközileg elismert eredményei az enzimműködés és a működés szabályozásának mechanizmusáról alkotott képünket új oldalról világították meg. Alkotóan továbbfejlesztette az enzimkinetikát, ezen a területen hazánkban úttörő munkát végzett. Munkásságával nemcsak a biokémikusok, de a fiziko-kémikusok elismerését is kivívta. Egyik kiemelkedő eredménye a szénhidrátanyagcsere kulcsenzimje /foszfogliceraldehid dehidrogenáz/ működési mechanizmusának felderítése. Ez az eredmény nemcsak azért fontos, mert három nagy iskola próbálta megoldani a problémát, hanem azért is, mert ezek alapján lehetővé vált a bonyolult enzimreakciók mechanizmusának leírása. Újabb eredményei az enzimműködés szabályozásának területére esnek. Ma világviszonylatban élvonambeli enzimkinetikusként tartják, az elmúlt években az enzimműködés és szabályozás mechanizmusával, kinetikájával és termodinamikájával foglalkozó szimpóziumok és Advanced Course-ok rendszeresen meghívott előadója /lásd mellékletet/.

Az enzimkinetika elméleti és kísérletes művelésén tulmenően számos fiatal szakembert irányított az enzimológia különböző területein. Az ő nevéhez fűződik olyan hazai kutatási irányok elindítása, mint pl. az oligomér fehérjék kontakt felszínének feltérképezése, az enzimek immobilizálásának alapkutató szintű vizsgálata, vagy komplex enzimrendszerek működésének és regulációjának matematikai modellezése.

Keleti Tamás levelező taggá történő választásával a Magyar Tudományos Akadémia széleskörű, modern, magasszintű, irányító munkára alkalmas és komoly tudománypolitikai tevékenységet kifejtő tagot nyer.

Budapest, 1975. szeptember 25.

Farkas Gábor s.k.

MTA lev.tag

Szabolcsi Gertrud s.k.

MTA lev.tag

J a v a s l a t

S A L Á N K I JÁNOSNAK, a biológiai tudományok doktorának az MTA levelező tagjává való választására

Alulirottak a MTA levelező tagjául ajánljuk Dr.Salánki Jánost, a biológiai tudományok doktorát, a MTA Tihanyi Biológiai Kutatóintézetének igazgatóját.

Dr.Salánki János Debrecenben született 1929-ben. Középiskoláit és az Orvostudományi Egyetemet ugyanott végezte, orvosi diplomát cum laude minősítéssel 1954-ben szerzett.

Egyetemi hallgatóként Kesztyüs Lóránd professzor mellett kapcsolódott be a tanszéki kutatómunkába, ahol 1951-től diákkörös, majd gyakornok. Az idegrendszer és immunitás kapcsolatának vizsgálatában vett részt a társszerzője lett három dolgozatnak.

1955-ben az akkori Biológiai Csoport inspirálására aspiranturára jelentkezett Összehasonlító Élettan tárgykörben, s felvétel után Moszkvába került, H.Sz.Kostojanc tanszékére, aki közvetlen vezetője lett. 1959-ben védte meg kandidátusi disszertációját "Kagylók periodikus aktivitásának élettani és biokémiai alapjai" címmel. A munka lényege az volt, hogy egy, a szakirodalomban eddig "inherens"-nek, veleszületetten meghatározottnak tartott aktivitási periodicitásról bizonyította annak mind külső, fizikai és kémiai, mind anyagcsere-faktorokkal való befolyásolhatóságát. Aspiráns éve alatt - közvetlen tudományos témáján túl - szélesebb aspektusban is képzést nyert az összehasonlító élettanban, elsősorban az idegi működés filogenetikai vonatkozásai területén.

Moszkvából hazatérve közel három évig a Debreceni Orvostudományi Egyetem Élettani Intézetében dolgozott tudományos munkatársként, ahol összehasonlító élettani kutatásokat folytatott részben korábbi témájában, részben a ritmusszabályozás ontogenetikai kialakulása terén. 1962-ben és 63-ban e témákból hat dolgozat jelent meg. E munkák elsőként igazolták az oxigénellátottság ritmusszabályozó szerepét kagylón, valamint interoceptív ingerek ritmusmoduláló befolyását.

Felvetették továbbá a szerotonin lehetséges idegrendszeri szabályozó szerepét Pelecypodákban, s leírták kagylólárvák mozgásritmusát, és e ritmusnak egyes ionokkal való folyásolhatóságát.

1962-ben a MTA Tihanyi Biológiai Kutatóintézete igazgatójává nevezték ki. Egyidejűleg a Kísérletes Állattani Osztály vezetője lett, melynek szétszórtságát meg kellett szüntetni és kutatási tematikáját az összehasonlító élettan irányába kellett kialakítani. Az azóta eltelt 13 év alatt gerinctelen állatok neurobiológiája területen tevékenykedő; elektrofiziológiai, kémiai, morfológiai és elektronikai metodikai felkészültségű, nemzetközi elismertségű kutatócsoporttá fejlődött az Osztály, mely a hazai kutatásban önálló profilt jelent.

Ezen időszakban elért jelentősebb tudományos eredményei részben közvetlen folytatásai korábbi munkáknak, részben új területekre esnek. Pelecypodákon bizonyította a periodicitás létét és oxigénellátottsággal való szabályozhatóságát mindazon édesvizi és tengeri fajon, melyek ún. "catch"-izmokkal rendelkeznek. Munkatársaival bizonyította a szerotonin aktív periódust szabályozó szerepét mind központi idegrendszeri, mind neuroeffektor szinten, s ugyancsak bizonyították a catecholaminok nyugalmi periódust reguláló funkcióját. A szerotonin - catecholamin antagonizmus feltárása puhatestűek idegi szabályozásában új tudományos felismerésük. Bebizonyították, hogy az aktivitás szezonális változása Pelecypodákon és Gastropodákon egyaránt a monoaminszint változásával párhuzamosan történik, s hogy ennek szabályozásában a hőmérséklet változása játsza a döntő szerepet. Megállapították, hogy egyes anyagok, pl. nehéz fémek, már alacsony koncentrációban is szignifikánsan befolyásolják kagylók ritmusát, továbbá akkumulálódnak is, ezért az aktivitás vizsgálata alkalmas eljárás egyes vízbe került anyagok kimutatására. Ennek alapján javasolták kagyló-teszt bevezetését nem letális mértékű vízszennyeződések biológiai hatásának megállapítására.

Elektrofiziológiai és morfológiai uton egyaránt kimutatták a záróizmok kettős beidegzését, amit azóta mások is alátámasztottak. Bizo-

nyitották a záróizombeidegzés többközpontuságát, ami alapja a szinkronitás-szabályozásnak is. Ennek alapján új szabályozási köröket irtak le. Ugyancsak bizonyították - szemben irodalmi adatokkal - a központi idegrendszer generátor szerepét a gyors záróizomritmus kialakításában.

1965-ben - hazánkban elsőként - bevezette a mikroelektrofiziológiai módszert az idegrendszeri kutatásokban. Nagyrészt erre alapozva szerveztek Tihanyban 1970-ben Mikroelektrofiziológiai Tanfolyamot, a MÉT támogatásával. E módszer sikeres alkalmazása során a csigák óriásneuronjain új sejttípusokat és sajátos ingerületgenerálási mechanizmusokat irtak le. Funkcionális sejttérképeket állítottak össze egyes hazai csigafajok központi idegrendszeréről. Sejtidentifikálási eljárásokat állítottak be és egyes neuronok idegi szabályozásában elfoglalt helyét többirányú elemzésnek vetették alá. Ennek eredményeként pacemaker, integratív és egyes effektor óriás neuronok komplex funkcióját bizonyították. Ezeket az eredményeket a nemzetközi irodalom elismeri és idézi. Új módszerek beállításával, mint az intracelluláris és retrográd sejtjelölés, többcsatornás sejtszintű aktivitásregisztrálás, voltage clamp technika, új erősítők és más technikai berendezések kidolgozása, hazai kutatási központot is képeznek.

Különböző típusú ritmikus jelenségek elemzése alapján a szabályozási szint, az időviszonyok és ellenőrzési mechanizmusok figyelembevételével olyan rendszerezést vezetett be, amely makro-, mezo- és mikro-ritmusokat különböztet meg és általánosan érvényesíthető szabályokat állapít meg. Ennek összefoglalását adta meg doktori értekezésében, 1970-ben.

Összesen 110 idegennyelvű tudományos közleménye van, melyek közül 23 külföldi, zömmel nemzetközi folyóiratokban jelent meg.

Négy hónapot töltött Olaszországban, a nápolyi Zoológiai Állomáson, fél évet Angliában és 2 1/2 hónapot az Egyesült Államokban. Számos nemzetközi kongresszuson és szimpóziumon vett részt és tartott előadást. Előadástartásra meghívták a Szovjetunióba, Csehszlovákiába,

Svájcba, NDK-ba, Hollandiába és ott-tartózkodása alatt 1975-ben az Egyesült Államokban 7 előadást tartott.

1967-ben, 1971-ben és 1975-ben Tihanyban nemzetközi szimpoziумot szervezett Neurobiology of Invertebrates címmel. Mindhárom rendezvényen a szakma neves képviselői vettek részt szocialista és tőkés országokból egyaránt. A szimpoziумok anyaga vitáival együtt megjelent ill. megjelenik, a megjelent köteteket a nemzetközi neurobiológiai irodalom számon tartja.

Közvetlen irányításával hat munkatársa készített egyetemi doktori, három pedig kandidátusi értekezést, jelenleg egy vietnami aspiráns van. Közvetlen kutatási területéhez kapcsolódóan a szocialista Akadémiák közötti INTERMOZG együttműködés 1.sz. témájának és a KGST Biofizikai együttműködés 3.sz. irányának hazai felelőse. Az OTTKT "Bioreguláció" c. országos szintű főfeladata egyik szakmai plénumának vezetője.

Tudományszervezés területén közvetlenül részt vesz a Biológiai Kutatóintézet Hidrobiológiai Osztályának kutatásirányításában. Az elmúlt 10 évben sikerült az ott folyó kutatások színvonalát jelentősen emelni és azt egyértelműen a Balatonkutatásra koncentrálni. 1973-ban nemzetközi Segély Vízü Szimpoziумot rendeztek, melynek anyaga a Symp.Biol.Hung. sorozat 15. köteteként megjelent. A kötet társszerzője volt.

Hat év óta tanácskozó tagja a MTA Biológiai Tudományok Osztályának. Tagja a TMB Kísérletes Biológiai Szakbizottságának két éve. A Veszprémi Akadémiai Bizottság biológiai és orvosi szakbizottságának elnöke, a Nemzetközi Biológiai Társaság Magyar Nemzeti Bizottságának titkára, a VEAB elnökségének, a Magyar Élettani Társaság és a Magyar Biofizikai Társaság elnökségének tagja.

1971-ben a Magyar Élettani Társaság Vándorgyűlésének elnöke volt, 1973-ban pedig a Magyar Biofizikai Társaság vándorgyűlését rendezte.

Tagja az Acta Biologica Acad.Sci.Hung., valamint az Interdisciplinary Cycle Research /Amsterdam/ c. folyóiratok szerkesztőbizottságának.

Az elmúlt évek során rendszeresen speciálkollégiumokat tartott az Eötvös Loránd Tudományegyetemen, melynek c. egyetemi tanára lett.

Tagja a Balatoni Intéző Bizottságnak, a Balatoni Vizvédelmi Bizottságnak, elnöke a Hazafias Népfront Veszprémi Járási Bizottságának, s alelnöke a TIT Veszprém megyei Bizottságának. 1950 óta tagja a Magyar Szocialista Munkáspártnak.

Dr.Straub F.Brunó s.k.

a MTA r. tagja

Dr.Ádám György s.k.

a MTA lev.tagja

A J Á N L Á S

Falusné, Szikra Katalin akadémiai levelező taggá választására

Javaslatot teszünk Falusné, Szikra Katalinnak, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Politikai gazdaságtan Tanszéke professzorának, a közgazdaságtudományok doktorának levelező taggá való választására.

Indokaink a következők:

Falusné, Szikra Katalin 1924-ben született magyar emigránsok gyermekeként Moszkvában. 1929-ben szülei elváltak és ő anyjával együtt visszatért Magyarországra.

1951-ben elvégezte a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemet, azóta az egyetem politikai gazdaságtan tanszékének oktatója, 1971 óta egyetemi tanári beosztásban.

A tudományos oktató munkát közvetlenül a tanszékre kerülése után kezdte meg. Ezt a tevékenységet több mint két évtizede szinte szakadatlanul és növekvő intenzitással folytatta. Ez idő alatt 3 könyve és mintegy 30 tanulmánya, cikke jelent meg vezető társadalomtudományi folyóiratokban /főképp a Közgazdasági Szemlében és a Társadalmi Szemlében/ és különböző gyűjteményes kötetekben. Egyetemi oktatóként nagyszámu tanulmányt, jegyzetet, tankönyvrészt írt. Tanulmányai közül több külföldön, illetve idegen nyelven is megjelent. 1960-ban kandidátusi, 1970-ben akadémiai doktori címet nyert.

Kutatási területe a szocializmus politikai gazdaságtana, ezen belül főképp a termelési hatékonyság és az elosztás, munkabér, jövedelem kérdései. Az 50-es években és a hatvanas évek elején kiemelten a technikai fejlődésnek a dolgozók képzettségére és a munkamegosztásra, munkaszervezésre gyakorolt hatását tanulmányozta a gyakorlat által is felvetett problémák szemszögéből. A témakörben megjelent könyve és cikkei a tárgyalt kérdések aktualitásával és a gazdasági és általános társadalmi, szociológiai

nézőpont összekapcsolásával, - ami abban az időben ujnak számított - hívták fel magukra a szakkörök figyelmét.

A 60-as évek közepétől Szikra Katalin tudományos munkássága jelentősen gazdagodott, magasabb színvonalra emelkedett. Vizsgálódásai középpontjába a termelékenységnek és hatékonyságnak a gazdasági növekedésben betöltött szerepe került. Olyan kérdéseket elemzett széles körű nemzetközi összehasonlítás, mindenekelőtt 7 európai szocialista ország fejlődésének vizsgálata alapján, mint: a létszám és a termelékenység- alakulás szerepe a szocialista országok gazdasági növekedésében; az állóalapot volumenének és hatékonyságának szerepe; a gazdasági növekedés lelassulásának okai a szocialista országokban a 60-as évek első felében; a gazdasági fejlődés szakaszossága a szocialista országokban, az élő és tárgyiasult munka együttes hatékonyságának alakulása stb. E témakörben írt könyve és tanulmányai széles körű figyelmet keltettek, azokra külföldön is felfigyeltek. Különösen áll ez az élő és a tárgyiasult munka együttes hatékonyságának számítására kialakított, elméletileg jól alátámasztott módszeréről. (Lásd pl. Notkinnak a Voproszi Ekonomiki-ben 1974-ben, és M. Uszievics-nek a Közgazdasági Szemlében is megjelent cikkeit.^x/ Itt és több más fontos kérdésben is, pl. az extenzív és az intenzív fejlődés, a fejlődés szakaszossága stb. kérdésben, Szikra Katalin hozzájárult a fogalmaknak a marxista közgazdaságtan szellemében való tisztázásához.

---

x és számos magyar szerző hivatkozását elsősorban ugyancsak a Közgazdasági Szemlében.

A vázolt témakörhöz kapcsolódik legújabb "A termelékenység és hajtóerői" c. 1975-ben megjelent könyve is. Ebből kiemelkedik a termelékenység színvonalának a szocialista és a tőkés országok közötti, érdekes eredményeket hozó összehasonlítása; valamint a termelékenység nem mérhető tényezőinek /öszöntés, szervezés stb./ bevonása elemzésbe. A recenziók szerint a könyv színvonalas, sok megoldatlan, de megoldásra váró kérdésben állást foglaló, érdekes mű.

Szikra Katalinnak a szocializmus politikai gazdaságtana és ezen belül mindenekelőtt a munkabér, jövedelemelosztás körében irt tanulmányai az egyetem falain túl is széles körben ismert és használt forrásmunkák.

Szikra Katalin, főleg a közgazdaságtudományhoz kapcsolódóan sokrétű közéleti tevékenységet is kifejt. Tagja az MTA Közgazdasági Főbizottságának, a TMB Közgazdasági Szakbizottságának, az MTA Ipargazdasági Bizottságának, az Acta Oeconomica Szerkesztő Bizottságának, és az Oktatási Minisztérium Politikai gazdaságtan Szakbizottságának, valamint az Országos Béketanács Tudományos Bizottságának.

1945.óta párttag, 1943.óta vesz részt a munkásmozgalomban és ilyen minőségben is igen sokféle társadalmi munkát, funkciót töltött be.

Budapest, 1975.december

Kulcsár Kálmán sk.

Szabó Kálmán sk.

A J Á N L Á S

Kornai János akadémiai levelező taggá választására

Javaslatot teszünk Kornai Jánosnak, az MTA Közgazdaságtudományi Intézete tudományos tanácsadójának, a közgazdaságtudományok doktorának a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává való választására.

Javaslatunkat az alábbiakban indokoljuk:

1/ Kornai János tudományos pályája

Kornai János 1928-ban született. Tanulmányait Budapesten végezte. A közgazdaságtudományok kandidátusa fokozatot 1956-ban, a közgazdaságtudományok doktora fokozatot 1965-ben nyerte el. Két évtizede /1955 óta/ végez főhivatásként tudományos munkát. Kutatói pályáját az MTA Közgazdaságtudományi Intézetében kezdte meg, majd a Textilipari Kutatóintézetben és az MTA Számítástechnikai Központjában folytatta. 1967 óta ismét az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének munkatársa, tudományos tanácsadói beosztásban. Kornai rendkívül termékeny kutató, aki nagy arányú tudományos munkásságával viszonylag igen fiatalon nemcsak a hazai közgazdaságtudományi kutatás élvonalába küzdötte fel magát, hanem igen jelentős nemzetközi tudományos tekintélyre is tett szert. Ezt dokumentálja többek között az a tény, hogy eddig megjelent 5 könyvének mindegyikét idegen nyelvre is lefordították, köztük a matematikai tervezésről szóló munkáját 5 idegen nyelvű kiadásban jelentették meg, "Anti-Equilibrium" című könyvét pedig nem kevesebb mint 7 idegen nyelven tették, illetve teszik közzé/megjelent: angol, német, lengyel, japán, román nyelven; sajtó alatt: olasz és spanyol nyelven/. Ezen 5 terjedelmes monográfiáján kívül még 63 cikke jelent meg magyarul és 54 idegen nyelven. Publikációi voltak a szocialista országok közül a Szovjetunióban, az NDK-ban, Lengyelországban, Romániában, Csehszlovákiában, Jugoszláviában, Kubában, a tőkés országok közül az USA-ban, Angliában, Olaszországban, az NSZK-ban, Svédországban, Hollandiában, stb., valamint számos nem-

zetközi közgazdaságtudományi folyóiratban. /Lásd bővebben a mellékelt publikáció-jegyzékben/.

Kornai volt az első magyar matematikai közgazdász, akit Nyemcsinov akadémikus felkért, írjon tanulmányt abba a kötetsorozatba, amellyel a szovjet matematikai közgazdaságtan először jelentkezett átfogó, reprezentatív formában a széleskörű nyilvánosság előtt. Idehaza két munkáját tüntették ki az Akadémiai Díj I.fokozatával: "A gazdasági szerkezet matematikai tervezése" c. kötetét 1967-ben és "Anti-Equilibrium" c. kötetét 1973-ban.

Kornai munkáira rendkívül sok hivatkozás történik mind a szocialista, mind a fejlődő, mint pedig a fejlett tőkés országok közgazdaságtudományi szakirodalmában. A műveiről megjelent nagyszámu elismerő recenzióból itt példaként csak háromból idézünk.

Az *Ekonomika i Matematicheszkije Metodu* /Moszkva/ 1973.évi 1.számának 182-186.oldalán megjelent terjedelmes recenziójában J.Z.Majminasz a következőket írja Kornai "Anti-Equilibrium" c. műve kapcsán:

"A legnagyobb magyar matematikus-közgazdász, Kornai János professzor...munkái mindig felhívták magukra az olvasó figyelmét a problémák felállításának szabatosságával, elemzésük következetességével és belőlük levont következtetések világosságával. Nem kivétel ez alól az itt tárgyalt monográfia sem. Ez a monográfia azonban különleges helyet foglal el Kornai János kutatásaiban: új küszöböt jelent, mégpedig nemcsak a szerző számára. Az utóbbi évek matematikai-közgazdasági kutatásai nagy figyelmet fordítottak az elméleti-módszertani alapok további fejlődésének feltárására. S éppen erről van szó Kornai könyvében - ez adja értékét és időszerűségét...Kornai monográfiája tartalmazza az egyensúly-elmélet alapjainak legteljesebb bírálatát, -könyve új kutatásokra ösztönöz."

Kornai "A gazdasági szerkezet matematikai tervezése" című könyvéről, amelyet tananyagként használnak a budapesti Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen, valamint az NDK-tól az USA-ig és Indiáig számos külföldi egyetemen is, a Nobel-díjas holland Jan Tinbergen professzor ezt írta a *Weltwirtschaftliches*

Sokszorosítványok

/Nem munkaközbeni beszámolók; későbbi nyomtatott publikációkban nem kerültek feldolgozásra/.

A nyereségérdekeltség matematikai vizsgálata

MTA Mat.Kutatóintézet közreműködésével /társszerző:

Lipták T./ Bp.Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1959.

Operáció-kutatás

Ismertetés Churchman-Ackoff-Arnoff könyvéről /társszerző:

Bródy András - Bp.KSH Könyvtára és az Országos Ügyvitelgépesítési Felügyelet kiadványa/ 1960.

A műszálipari fejlesztés új dinamikus programozási modelljének vázlatja

Bp.NIM Ipargazdasági és Üzemszervezési Intézet, 1963.

A gazdaság működésének szimulációs modelljei

Bp.MTA Közgazdaságtudományi Intézete - KSH Információfeldolgozási Laboratórium, 1966.

Jelentés az összevont népgazdasági programozás 1.számításáról

Ujlaki Lászlóné társszerzővel, Bp.OT. 1966. /TÜK/

Második jelentés az összevont népgazdasági programozásról

Ujlaki Lászlóné társszerzővel, Bp. OT.

MTA Számítástechnikai Központ, 1966.

Népgazdasági programozás /1966-1970/ tájékoztatói

1,4,8,10,11,13,16,17,18,21,24,28.tájékoztató, Bp.MTA Számítástechnikai Kp.- OT. Tervgazdasági Intézet, 1963-1968.

Anti-Equilibrium

Bp.MTA Közgazdaságtudományi Intézete, 1967.

Programozási számítások alapján becsült makrofüggvények
Bp. OT-MTA Közgazdaságtudományi Intézete, 1969.

Terv-szondázás

Dániel Zsuzsa, Jónás Anna, Martos Béla társszerzővel,
Bp. OT. Tervgazdasági Intézet, 1972.

Az adaptáció osikorgó gépezete

Bp. MTA Közgazdaságtudományi Intézet, 1974.

Magyar cikkek, cikkgyűjtemények

1955.

Az állammonopolista tendenciák erősödése a beruházások
finanszírozásában

Pénzügyi Szemle, 2. évf. 10. sz. okt. 880-881.

A Wirtschaftswissenschaft című német közgazdasági folyóirat
1955-ben megjelent számairól

Közgazdasági Szemle, 2. évf. 12. sz. dec. 1612-1619.

1956.

Nagyobb önállóságot, több felelősséget a helyi szervezeteknek

Pénzügyi Szemle, 3. évf. 3-4. sz. márc-ápr. 117-123.

Nyugatnémetország közgazdasági problémáiról

Közgazdasági Szemle, 3. évf. 4. sz. ápr. 470-477.

Milyen legyen Lengyelország gazdasági modellje

Élet és Tudomány, 11. évf. 40. sz. okt. 6. 1259-1262.

Gyökerestül irtsuk ki a bürokráciát

Szabad Nép, 14. évf. 286. sz. okt. 14.

1958.

A reálbér és az abszolút elnyomódás problémái -
a Wirtschaftswissenschaft, 1957.évi számaiból
Közgazdasági Szemle, 5. évf. 1.sz.jan. 101-105.

A csehszlovák ipar irányításának, tervezésének és
finanszírozásának nagyjelentőségű reformtervezete
Pénzügy és Számvitel, 2 évf.1.sz.jan. 36-38.

A gazdaságvezetés reformja Csehszlovákiában és
Lengyelországban
Élet és Tudomány, 13.évf.13.sz.márc.30.

A lengyel gazdasági Tanács tézisei az árakról
Pénzügy és Számvitel, 2.évf.4.sz. ápr. 158-159.

Kell-e korrigálni a nyereségrészesedést?
Közgazdasági Szemle, 5.évf.7.sz. jul. 720-734.

Alaprentabilitás vagy nyereségadó
Figyelő, 2.évf.30.sz. jul.29-34.

Legyen a vállalat érdekelt a forgóeszközök reális
tervezésében
Pénzügy és Számvitel, 2.évf. 8.sz.aug. 287-291.

Az egymást helyettesítő importanyagok forint-árarányai
Külkereskedelem, 2.évf.10.sz.okt. 55-59.

1959.

A költségfüggvények
Textilipari Tervgazdaság, 2.sz. febr.3-10.

A matematika a közgazdaság szolgálatában
Élet és Tudomány, 14.évf. 20.sz. máj.13.

Mennyiségi szemlélet és gazdaságossági szemlélet
Közgazdasági Szemle, 6.évf. 10.sz. okt. 1083-1091.

Anyagi érdekeltség a beruházások gazdaságosságában
Pénzügy és Számvitel, 3.évf.22.sz.dec. 456-460.

1960.

A termelékenység mérése és a választékösszetétel változásai
Textilipari Tervgazdaság, 1.sz. jan. 3-15.

Egyszerű eljárás az optimális papíripari program
megközelítéséhez
Papíripar, 4.évf. 2.sz. 77-80.

A beruházások gazdaságossági számításáról
Magyar Textiltechnika, 12.évf. 3.sz. 108-111.

Churchmann, C.W. - Ackoff, R.L. - Arnoff, E.L.
Bevezetés az operáció-kutatásba
Statisztikai Szemle, 38.évf.4.sz. ápr.428-429.

Elgondolások a gépberuházások programozásáról II.rész.
Magyar Textiltechnika, 12.évf. 4.sz. ápr. 148-150.

Ösztönzés anyag- vagy munkaigényességre
Pénzügy és Számvitel, 4.évf. 4.sz. ápr.128-131.

Mi az operáció-kutatás?
Élet és Tudomány, 15.évf. 17.sz.ápr. 24. 532-536.

A műszaki fejlesztés és a beruházások gazdaságosságának
számítása
Közgazdasági Szemle, 7.évf. 6.sz. jun. 670-684.

nyitott kérdéseinek bátor felvetése azonban széles körű elismerésre talált és sok új tanulmány kiindulópontjává vált mind a szocialista országok, mind a tőkés országok közgazdaságtudományi szakirodalmában.

Mindez tulajdonképpen általában jellemző Kornai munkásságára. Egy-egy munkája után sokszor indul vita. Erjesztő, gondolatébresztő szerepe elősegítette a hazai közgazdaságtudomány szellemének felpeszsdülését. Tevékenységét mindenkor az jellemezte, hogy összekapcsolta az általános elméleti megközelítést általában a szocialista gazdaság, s különösen a magyar gazdaság időszertű problémáinak elemzésével. Vállalta a nehézségek feltárását, a kényes kérdések elemzését is, ha úgy érezte: ez segíti elő a magyar népgazdaság fejlődését. Összefoglalóan elmondható: Kornai János tudományos munkássága számottevően hozzájárult a magyar marxista közgazdaságtudomány fejlődéséhez.

Ugy véljük, hogy Kornai Jánost kimagaslóan eredményes közgazdaságtudományi kutatómunkássága, s hazai és nemzetközi vonatkozásban egyaránt kivívott tudományos tekintélye egyaránt méltóvá teszi arra, hogy a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjai sorába válassza.

Budapest, 1975. november

Bognár József sk.

Szalai Sándor sk.

J A V A S L A T

Peschka Vilmosnak az Akadémia levelező tagjává
való megválasztására

Peschka Vilmos 1929-ben született Budapesten; 1954-ben az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán summa cum laude doktori oklevelet szerzett. 1954-től a TMB aspiránsaként állam- és jogelméleti tanulmányokat folytatott Szabó Imre vezetésével 1957-ig.

1957. szeptember 1. óta az MTA Állam- és Jogtudományi Intézetének tudományos munkatársa, majd 1966. január óta főmunkatársa, illetve tudományos csatlóslyveze-tője.

1960. szeptember óta résztvesz az ELTE Állam- és Jogtudományi Kara Polgári Jogi Tanszékének oktató munkájában, kezdetben mint adjunktus, később mint docens, jelenleg pedig mint egyetemi tanár.

1958. januárjában megvédte "A jogviszonyelmélet alapvető kérdései" című kandidátusi disszertációját, amelynek alapján a TMB az állam- és jogtudományok kandidátusává nyilvánította. Ez a munkája a Közgazdasági és Jogi Kiadó gondozásában 1960-ban könyv formájában is napvilágot látott. Az 1965-ben az Akadémiai Kiadónál megjelent "Jogforrás és jogalkotás" című monográfiájának 1968. novemberében doktori disszertációként megvédése eredményeképpen a TMB 1968 december 1-vel az állam- és jogtudományok doktorává nyilvánította. Ezt a művet egyébként 1969-ben az Akadémiai Kiadó nívódíjjal jutalmazta. 1972-ben jelent meg "A modern jogfilozófia alapproblémái" című könyve, amely 1973-ban a Gondolat Könyvkiadó nívódíját nyerte el. Ez a munka 1974-ben az Akadémiai Kiadó gondozásában német nyelven is megjelent. Legutóbbi jelentősebb munkája: "Max Weber jogszociológiája" című monográfiája, amely 1975-ben az Akadémiai Kiadónál jelent meg.

Kutatási területe: a jogelmélet. Ezen belül elsősorban jogviszonyelméleti, jogforráselméleti problémákkal, a jogalkotáselmélet problematikus kérdéseivel, valamint a polgári jog és a jogelmélet egyes határkérdéseivel foglalkozik. Érdeklődésének és kutató munkájának jelentős részét teszik ki azok a tanulmányok, amelyek a különféle burzsoa jogelméleti, jogfilozófiai és jogszociológiai koncepciók marxista bírálatára irányulnak. A legutóbbi években kutatásának előterében aktuális jogfilozófiai problémák állanak.

Kutató tevékenységének területét és irányát jól tükrözik megjelent monográfiái és tanulmányai, amelyekről a mellékelt publikációs jegyzék ad hű képet.

Tudományszervező munkája keretében irányítja "A társadalmi tudat alakulása Magyarországon 1945-től 75-ig" című kutatási főirány részfeladataként jelentkező "A jogtudat alakulása Magyarországon 1945-től 1975-ig" című téma kutatását. Tagja az MTA Állam- és Jogtudományi Bizottságának, valamint az Oktatásügyi Minisztérium Jogi Bizottságának. Alelnöke a Magyar Jogász Szövetség Állam- és Jogelméleti Szekciójának, valamint elnöke az Internationale Vereinigung für Rechts- und Sozialphilosophie magyar szekciójának.

1957 óta tagja a Közalkalmazottak Szakszervezetének.

1974-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki.

Budapest, 1975. november hó 17.

Nizsalovszky Endre sk.
akadémikus

Szászy István sk.
akadémikus

Szabó Imre sk.
akadémikus

Eörsi Gyula sk.
akadémikus

A j á n l á s

Simai Mihály akadémiai levelező taggá választására

Simai Mihály az ötvenes évek végétől és a hatvanas évek elejétől jelentkezik publikációival /könyvekkel, könyvekben megjelent tanulmányokkal és folyóiratokban megjelent cikkekkkel, írásokkal/ a hazai közgazdasági irodalomban. Említett műveiben elsősorban a mai kapitalista gazdaságok egyes jellemző mozgásformáit elemzi, illetve az imperializmus hanyatlásának jelenségeivel foglalkozik. Már első műveiben felfedezhetjük kiemelkedő képességeit az analízisben és a kombinációkban.

A későbbiek folyamán kutatási köre kibővül: folytatja ugyan az egyes tőkés országok gazdaságpolitikai elemzését is, de növekvő mértékben kezd a világgazdaság összefoglaló problémáival /a szerkezeti rendszer átalakulása, a kapitalizmus világgazdasági rendszere/ foglalkozni. Érdeklődési és kutatási körének bővülését bizonyítják a szocialista országokról, - különösen a szovjet gazdaság távlatairól, a KGST-n belüli munkamegosztásról, majd a két vezető világhatalom gazdasági versengéséről közzétett könyvei és tanulmányai. A továbbiakban az oeuvre még szélesebbre nyílik: a szerző a számos igen figyelemreméltó tanulmányt tesz közzé a fejlődő országok problémáiról. /Egyiptom, élelmezési kérdések, tervezés és tervvégrehajtás a fejlődő világban, a szocialista tervezés példája a fejlődő világban stb./

Az oeuvre bővülését és a bővülés irányát azért emeljük ki ilyen nyomatékosan, mert a mai világgazdaság jelenségeit csak az értheti meg, aki a három világgazdasági koncepciónak, mint önálló és a másik kettőtől különböző fejlődési típusnak sajátos mozgástörvényeit megismerte.

Ennyi előzmény után és ennyi kutatási tapasztalat birtokában kezd újra foglalkozni a szerző a globális problémák és a világmodellek kérdéseivel - utalván közben korunk azon társadalmi konfliktusaira, amelyek ismerete nélkül a globális problémák sem közelíthetők meg -, valamint a középtávu prognózis /1975-1985/

közgazdasági követelményrendszerével.

E több, mint másfélévtizedes rendkívül következetes és céltudatosan irányított kutatói pályafutás alapos elemzése arra a következtetésre vezet, hogy Simai Mihálynak a hazai világgazdasági kutatások fejlesztésében és a korszerű követelményekkel összhangban álló módszerek kialakításában egyrészt különleges adottságai, másrészt különleges érdemei vannak. Melyek azok a különleges adottságok, amelyek - műveinek gondos áttanulmányozása után -, egyaránt megragadják a pályatársat és az olvasót.

Ezen adottságok közül első helyen az interdisciplináris módszerek "természetes és magától értetődő" alkalmazását emeljük ki, mert az olvasó szinte nem is gondol arra, hogy a megközelítés más is lehetne, vagy, hogy a múltban más módszer volt szokásos. Más módon a mai interdependens világgazdaság problémáit nem is lehet megközelíteni; hiszen a gazdaság múltbeli, vagy várható mozgásán kívül figyelembe kell venni a politikai és társadalmi erők várható változásait /a kezdeményező erőket és az azok akadályozására irányuló ellenlépéseket/, a tudományos-technikai fejlődést, /amelyet a politikai és gazdasági tényezők lényegesen befolyásolnak, de mozgástörvényei mégis önállóak/, a társadalmi-gazdasági tényezőket, amelyek a nagy trendek adaptálása mellett, vagy ellen szólnak/, a természeti körülmények várható alakulását stb.

A szerző ezen tényezők várható alakulását és mozgásait gondosan analizálja, és ezen elemzés során különlegesen jó érzéket mutat a politikai és gazdasági tényezők összefüggései iránt; mind a nemzeti gazdaságokon belül, mind az államok és gazdaságok között kialakuló, illetve kialakítható kapcsolatok világában.

Nagy biztonságról tesz tanúságot a szerző a trendszerű és konjunkturális jelenségek elkülönítésében is. Ennek a kapcsolatnak is az a jellegzetessége, hogy mindkét jelenségtípus hat a másikra, de a hatást mindkettő saját mozgástörvényeinek megfelelően adaptálja.

Példáskorúon kezeli a szerző a világgazdasági folyamatok és a nemzeti gazdaságok közötti hatás-visszahatással összefüggő jelenségeket és folyamatokat. A világgazdasági hatások intenzitása természetesen nagy, de az elkülönült érdekrendszereket megtestesítő nemzeti gazdaságok e hatásokra "válaszoknak" /döntéseket hoznak, lépéseket tesznek stb./ és e lépések, - különösen a világgazdasági szempontból legerősebb országok esetében -, visszahatnak a világgazdasági folyamatokra.

Utalni kell végül arra, hogy a szerző felismeri és helyesen értékeli a mai világgazdaság olyan új problémáit, mint a természeti-környezeti problémák, a technika veszélyessége, az élelmezési kérdések; illetve az új gazdasági világrend kérdései és hasonlóké. Ezen az alapon jut el arra a következtetésre, hogy napjainkban világgazdasági korszakváltás megy végbe és a második világháború utáni gazdaságtörténeti periódus lezárult. Ez a körülmény arra utal, hogy - más gazdaságokhoz hasonlóan -, a magyar gazdaságnak is újra ki kell vívnia a helyét ebben a megváltozott feltételrendszerben.

Simai Mihály és általában a hazai világgazdasági kutatások tárgyilagos értékelése végett két olyan sajátosságra szeretnénk utalni, amelyek meg nem értése téves értékelésekre, vagy helytelen várakozásokra vezethet.

Az első sajátosságot abban jelölhetjük meg, hogy a kutatás rendkívül széles sávon folyik, /szélesebben, mint a közgazdasági kutatás bármilyen más fajtája/, de cselekvési rendszereket /terápia/ csak a nemzeti gazdaságok, vagy legfeljebb az integrációk számára javasolnak. Ebből következik, hogy a felületesen gondolkozó emberek gyakran úgy vélik, hogy a begyűjtött információk mennyisége és azok értékelése fordított kutatómunka nincsen arányban a javasolt cselekvési rendszerrel /terápia/. Nyilvánvaló azonban, hogy a világgazdaságban nincsen egységes vagy egyeztetett cselekvés; sőt még a kapcsolatok olyan elveinek normatív szabályozására is csak most történtek kísérletek, amelyek a nemzeti szuverenitás elvéből vezethetők le. Más megközelítéssel szólva: a tökéletes diagnózis már elegendő lehet azok számára, akik a hazai gazdaság optimális cselekvési rendszerét vizsgálják.

A második sajátosság azzal függ össze, hogy prognózisok készítéséhez mérhetetlenül sok konkrét információra van szükség, naprakész állapotban. Vannak a közgazdasági kutatásnak olyan terrénumai és feladatai, amelyek a kutatás bizonyos időpontjaiban erőteljes absztrahálást követelnek. A világgazdasági prognózisok készítése azonban nem tartozik ezek közé, hiszen a jövőnek az is egyik összetevője, hogy a különböző résztvevők mit cselekszenek.

Miután a naprakész, gazdasági információk megszervezésével és értékelésével a külpolitikai, vagy gazdasági sajtó is foglalkozik; a prognózisokra és azok összeállítására gyakran azt szokták mondani, hogy "publicisztikai módszerekkel" dolgoznak. Feltehető, hogy ezen nem azt értik, hogy a prognózisok csak annyi ideig használhatók, mint a sajtóban megjelenő "értékelő" írások, hanem az analógia /az információkhoz kötöttség/ zavarja őket. Nyilvánvaló azonban, hogy a sokféle információ megismerése, összevetése és értékelése mindaddig a kutatás feladata marad, amíg a világgazdasági döntések 140 nemzeti gazdaság, néhány ezer nagyvállalat és néhány tucat bank elhatározásaitól függenek. -

Simai Mihály már az elmúlt másfél évtizedben is nagy tudományos értékekkel és eredményekkel gyarapította és gazdagította a hazai közgazdasági kutatást. Aligha tévedünk azonban abban a várakozásunkban, hogy alkotói képessége még a jelenlegi világgazdasági korszakváltás diagnózisával és prognózisával összefüggő kérdésekben újabb - és talán az addigieknél is magasabb - csúcsofogat elérni. Erre nemcsak a közgazdaságtudománynak, hanem a magyar népgazdaságnak is szüksége van, hiszen a mai világgazdasági helyzet eddig nem ismert fényerővel világít rá gazdaságpolitikánk és gazdaság szervezésünk azon gyengeségére, hogy a nemzetközi gazdasági kapcsolatok igazi helyét és szerepét még nem találtuk meg a magyar népgazdaságban. E magyar szempontból olyan nagy jelentőségű feladatának sikeres megoldásában Simai Mihályt bizonyára nagyon bátorítaná Osztályunk pozitív döntése.

Befejezésül - röviden - szeretnénk utalni Simai Mihály számos területen végzett sikeres munkájára. Kutatóként és egyetemi oktató gyanánt egyaránt nagy eredményeket ért el. Közéleti tevékenységében mindenkor a közgazdaságtudomány, illetve egész Népköztársaságunk javára dolgozott. Elévülhetetlen érdemet szerzett a budapesti Közgazdasági Világkongresszus megszervezésében. Külföldi szerepléseivel pedig mindenkor gyarapította országunk hírét és tekintélyét.

Javaslom, hogy válasszuk Simai Mihályt a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává. Személyében a Magyar Tudományos Akadémia olyan nagytehetségű, szélesműveltségű kutatót fogad soraiba, aki mint tudomány-szervező /Világgazdasági Kutató Intézet/ is új módszerekkel dolgozik a nemzetünk és a szocialista világ sorskérdéseit érintő problémák jobb megközelítéseért.

Budapest, 1975. november 24.

Szalai Sándor sk.

akadémikus

Bognár József sk.

akadémikus

A J Á N L Á S

S I P O S Aladár tanszékvezető egyetemi tanárt, a közgazdaságtudományok doktorát javasoljuk az MTA levelező tagjává megválasztani.

Sipos Aladár 1927 augusztus 5-én született Kiskörén. Okleveles közgazdász. Diplomáját a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen 1951-ben, egyetemi doktori fokozatát pedig 1958-ban szerezte meg. 1951-től a Közgazdaságtudományi Intézetben, majd a Művelődésügyi Minisztérium Felsőoktatási Főosztályán dolgozott. 1957-től adjunktus volt a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Politikai Gazdaságtan tanszékén. 1960-1970 között az ELTE Jogtudományi Karának Politikai Gazdaságtan tanszékét vezette. Egyetemi munkája mellett 1958-1962 között az MSZMP Budapesti Pártbizottságának Kulturális és Köznevelési Osztályán is dolgozott. 1965 óta vezeti az MSZMP Politikai Főiskola Politikai Gazdaságtan Tanszékét, ahol jelenleg is tanszékvezető egyetemi tanár. A közgazdaságtudományok kandidátusi fokozatát 1962-ben, doktori fokozatát pedig 1972-ben szerezte meg.

Tudományos kutató munkáját a Közgazdaságtudományi Intézetben kezdte, később oktatói tevékenységével együtt az egyetemen és a Politikai Főiskolán folytatta. Kezdetben az 1929-1933. évi világgazdasági válság magyarországi kihatásával és a két háború közötti korszak iparfejlődésével foglalkozott. Első kutatási eredményei az Akadémiai Kiadónál jelentek meg. Hosszabb ideig a mai kapitalizmus, ezen belül az agrárfejlődés újabb jelenségeivel, törvényszerűségeinek kutatásával foglalkozott. Az utóbbi időben a szocializmus közgazdasági kérdéseit kutatja, a magyar gazdasági fejlődés legújabb

jelenségeit - többek között az ipar és a mezőgazdaság kapcsolatát - vizsgálja. Munkásságát marxista elméleti igényesség, ujszerűség és az elméleti általánosításra való törekvés jellemzi.

Tudományos munkásságával a felszabadulás óta felnőtt marxista közgazdász nemzedék élvonalába emelkedett. A szakmai közvélemény a közgazdasági - ezen belül az agrárközgazdasági - elmélet kiváló művelőjeként tartja számon. Kiemelkedő eredményeket ért el a technikai haladásnak a fejlett tőkésországok agrárviszonyaira gyakorolt hatása és következményei feltárásában. A tőkés ujratermelés mezőgazdasági sajátosságainak, a tőke és földkoncentráció új vonásainak, a vertikális integráció törvényszerűségeinek a kutatásával nemzetközi viszonylatban is elismerést érdemelt ki. Kutatási eredményeire tehát nemcsak a hazai, hanem a nemzetközi közvélemény is felfigyelt és munkásságát az elsők között tartja számon. Ezt fémjelzi, hogy tagja a szocialista országokban folyó, a mai kapitalizmus kutatásait koordináló akadémiai bizottságnak és ezen belül az agrárkutatások hazai témafelelőse. Jelentős szerepe van abban, hogy az e téren folyó hazai kutatások elmélyültek, eredményei nemzetközi viszonylatban is ismertek, sőt elismertek. Tudományos közreműködését a nemzetközi fórumok rendszeresen igénylik. Társszerzője és egyik szerkesztője a téma nemzetközi kutatási eredményeit összefoglaló monográfiának, amely 1975-ben jelent meg oroszul és folyamatban van német nyelvű kiadása. Tanulmányai, nemzetközi tudományos tanáskozásokon tartott előadásai, felszólalásai nemzetközi kiadványokban rendszeresen megjelennek.

Egyetemi tankönyvek és jegyzetek szerzője, illetve társszerzője és szerkesztője. A Politikai Főiskolán vezetése alatt működő

tanszék elkészítette a "Kapitalizmus politikai gazdaságtana" c. tankönyvet és a "Szocializmus politikai gazdaságtana" című jegyzetet, amelyeket a felsőoktatásban igen széles körben használnak. Tudományos dolgozatain és a tananyagokon kívül számos ismeretterjesztő cikket is írt.

Határozott, jó szervező készségű, kezdeményező vezető. Politikai-ideológiai vitákban aktív, nyílt és szókimondó. Elméleti tudását a politikai gazdaságtan oktatásában igen széles körben hasznosítja. A vezetése alatt működő tanszék alkotó, jól együttműködő kollektívává fejlődött. Munkatársait tudományos és szakmai tevékenységükben rendszeresen segíti. Tanszékvezetői munkáját munkatársai és felettesei is nagyrabecsülik.

1953 óta párttag. Aktívan kivonul a párt és a társadalmi munkából. Pártvezetőségi tagként, párttitkárként hosszabb ideig dolgozott. Jelenleg munkahelyén a pártbizottság tagja. Több tudományos és társadalmi bizottság tagja, illetve vezetője. Az MTA Agrárgazdasági Bizottságának elnöke. A Tudományos Minősítő Bizottság Közgazdaságtudományi Szakbizottságának hosszabb idő óta titkára. A Közgazdasági Szemle szerkesztőbizottságának tagja. Az Oktatási Minisztérium Marxizmus-Leninizmus Főosztály mellett működő politikai gazdaságtan szakbizottság tagja. A Közgazdasági Társaság Politikai Gazdaságtani Szakosztályának vezetőségi tagja.

Munkája elismeréseként a Szocialista Munkáért Érdemérem és a Munka Érdemrend arany fokozata kormánykitüntetésben részesült.

Két alkalommal kapta meg a Felsőoktatás Kiváló Dolgozója kitüntetését.

Budapest, 1975. november 21.

Osztrovszki György sk.

Friss István sk.

Javaslat Czelnai Rudolfnak
akadémiai levelező taggá
választására.

Czelnai Rudolf 1932-ben született. Az ELTE Természettudományi Karának meteorológus-szakán 1954-ben államvizsgázott, azóta az Országos Meteorológiai Intézet / most Szolgálat/ tudományos munkatársa, jelenleg elnöke.

Tudományos pályájának állomásai: 1954-1964. között tudományos kutatóként dolgozott a vácrátóti Botanikai Kutatóintézet területére kihelyezett meteorológiai kutató állomáson, a martonvásári Agronometeorológiai Obszervatóriumban és a Műszaki Osztályon. 1964-től az Adatfeldolgozó Osztály, majd a Tájékoztató és Adatfeldolgozó Főosztály, 1967-től a Központi Meteorológiai Intézet vezetője, majd az utóbbinak igazgatója. 1973-ban az Országos Meteorológiai Szolgálat elnökhelyettesévé, 1974-ben pedig elnökévé nevezték ki.

Feladatainak és hatáskörének aránylag gyors növekedését kiváló kutató és tudományos szervező munkája indokolja.

A nemzetközi kapcsolatok fejlesztése terén is kiemelkedő eredményeket ért el. Angol, orosz és német nyelvismereteinek megszerzése után 1964-ben ENSZ-ösztöndíjjal 3 hónapot a Szovjetunióban, 6 hónapot Japánban töltött s a légköri folyamatok, elsősorban a turbulens légmozgások kutatásának statisztikai módszereit tanulmányozta. 1967-1968-ban egy éven^{át} Meteorológiai Világszervezet szakértőjeként Ugandában, Kenyában és Tanzániában kidolgozta a Viktória, Kioga és Albert-tavak vízgyűjtő rendszerre csapadékmérő hálózatának fejlesztési tervét.

1971 óta a Meteorológiai Világszervezet munkáját koordináló "Globális Megfigyelő Rendszer Munkacsoport" tagjaként s az Európai Regionális Asszociáció képviselőjeként, 1973 óta pedig e munkacsoport elnökeként részt vesz a globális megfigyelő rendszer tervezésének munkálataiban. 1965 óta ellátja a szocialista országok meteorológiai szolgálatainak keretében létrehozott Tudományos Kutatásokat Koordináló Munkacsoport "Meteorológiai mezők statisztikai szerkeze-

tének vizsgálata" c. témájú nemzetközi koordinátori feladatait. 1974 óta a Magyar Népköztársaság, flandó képviselője a Meteorológiai Világszervezetben. 1974-ben a Világszervezet Európai Regionális Asszociációjának alelnökévé választotta. 1975-ben pedig ezen asszociáció elnöke és a Meteorológiai Világszervezet vezérhajtó bizottságának tagja lett.

Tudományos fokozatai: 1961-ben megszerezte a Fizika / Meteorológia / szakosítású egyetemi doktori fokozatot. Kandidátsági munkáját 1966-ban nyerte el "A meteorológiai mezők statisztikai szerkezetéről" c. értekezésével. Ezzel kapcsolatos kutatásaiért az MTA elnöke 1965-ös jutalomban részesítette. 1971-ben szerezte meg a földtudományok /meteorológia/ doktora fokozatot a "Mintapontok alapján számított területi átlagok pontosságáról" c. értekezésével. Ugyanezen évben a Magyar Meteorológiai Társaság "Steiner Lajos" emlékéremmel tüntette ki.

Tudományszervező és oktató tevékenysége: Az Akadémia Föld- és Bányászati Tudományok Osztálya meteorológiai bizottságának 1966 óta aktív tagja. Az Ünkutatási Kormánybizottság meteorológiai szakbizottságának 1967 óta tagja, 1974 óta elnöke.

1955-ben Martonvásáron a matematikai statisztikai módszerek meteorológiai és mezőgazdasági alkalmazásával kapcsolatban szemináriumot vezetett, amelynek tananyagát a Magyar Meteorológiai Társaság publikálta. 1974-től az ELTE meteorológiai tanszékén "Számítógépes meteorológiai feladatok" és "A légköri folyamatok statisztikai modellezése" címmel tart előadásokat. Az Oktatásügyi Miniszter 1975-ben címzetes egyetemi tanári címmel tüntette ki.

Tudományos szintű közleményei:

Az elmúlt 20 év alatt megjelent, részben társszerzőkkel írt tudományos szintű munkáinak száma kb. 50. Egyik részük olyan meteorológiai elemek mérési metodikájában ad új eredményeket, amelyek nagy változékonyságuk miatt a klasszikus módszerekkel nem kielégítően jellemezhetők /mikrometeorológiai mérések, a szélstruktúra meghatározása, automatizálás, statisztikai paraméterek, stb./. A publikációk másik része a meteorológiai elemek mezőinek szerkezeti függvényeit határozza meg elsősorban Magyarországon és ezeknek, valamint az információelméletnek és a statisztikai matematika eredményeinek felhasználásával a meteorológiai állomáshálózat racionális sűrűségének meghatározására mutat be új és általános érdeklődésre számot tartó módszereket. Az utóbbi téma-

körből nemzetközi szemináriumokon /Stockholm, Uppsala, Zürich/
mint a kérdés nemzetközi szakértője tartott előadásokat.

Tekintettel Cziborai Rudolfnak 20 éves tudományos pályáján
elért kutatási eredményeire, tudományszervező és oktatási te-
vékenységére, munkásságának hazai és nemzetközi elismerésére
és értékelésére úgy véljük, hogy levelező taggá választásával
a Magyar Tudományos Akadémia olyan kutatót és tudományos veze-
tőt emelhet tagjai közé, akimind koránál és egyéni képességeinél,
mind pozíciójánál fogva a hazai meteorológiai és földtudományi
kutatás akadémiai szintű fejlesztésében országos és nemzetközi
vonatkozásban - az akadémiai tag szélesebbkörű és felelősségtel-
jes tudományos pozíciójában - fokozottan közreműködhet és további
kiemelkedő eredményeket érhet el.

/ Barta György ✎/
levelező tag

/ Béll Béla ✎/
levelező ta

Budapest, 1975. november 25.

J a v a s l a t
akadémiai levelező tagságra.

A doktorok névsorának gondos tanulmányozása után, a tudományos tevékenység magas szintjét és szakmai közügyekben való részvételt egyaránt szem előtt tartva, Grasselly Gyula tanszékvezető egyetemi tanár személyét ajánlom az Osztály figyelmébe, a levelező tag választás során.

Ajánlásomban nem kívánok Grasselly Gyula tudományos munkásságának részleteibe bocsátkozni. A szakmailag hozzá közel állók jól tudják, hogy 64 eddig megjelent tanulmánya témaválasztásban és eredményeiben egyaránt számottevő része a magyar földtudományoknak. Ezuttal inkább arra mutatok rá, hogy magasrendű tudományos tevékenysége, párosulva szervező képességével, milyen jelentős és Osztályunk szempontjából sem mellőzhető nemzetközi elismerésre vezetett.

1967-ben ő alakította meg az International Association on the Genesis of Ore Deposits keretében a Commission on Manganese-t, amely 1970-ben, s legutóbbi 1974. évi ülészakán újólág elnökévé választotta. Elnöklete alatt a Commission on Manganese 1970-ben Tokyoban, 1972-ben Montreálban, 1974-ben Várnában tartott nagy nemzetközi részvétellel eredményes ülészakot. Irányítása mellett jelenleg szervezés alatt áll az 1976-ban Sydneyben, 25. Nemzetközi Geológiai Kongresszus keretében tartandó 2. Nemzetközi Mangánérc Szimpózium. A mangánérc kutatásban a nemzetközi együttműködést fokozza az a tény is, hogy előterjesztésére a mangánérc kutatásra vonatkozó programját kulcsprogramként elfogadta az International Geological Correlation Program intéző bizottsága, amely az UNESCO és az IUGS közös programja.

Nemzetközi tevékenysége elismerését jelenti az is, hogy 1972-ben a Montrealban tartott 24. Nemzetközi Geológiai Kongresszuson az International Union of Geological Sciences /IUGS/ alelnökévé választották. Így két nemzetközi szervezetben is vezető szerepet tölt be.

Hazai viszonylatban is kiterjedt és eredményes tudománypolitikai és tudományszervezési feladatokat lát el mint a Szegedi Akadémiai Bizottság tagja és Földtudományi Szakbi-

zottságának elnöke, az MTA X.Osztály Szerves Geokémiai Munkabizottságának elnöke, az MTA X.Osztály Geokémiai Tudományos Bizottságának tagja, a TMB Földtudományi Szakbizottságának tagja. Az Acta Mineralogica-Petrographica szerkesztőjeként a folyóiratot nemzetközi színvonalra fejlesztette.

Említett állandó funkcióiból adódó tevékenysége mellett számos esetben látott el az Akadémia Elnökének, illetve az Oktatási Miniszternek a megbízásából különböző tudománypolitikai vagy azzal kapcsolatos feladatokat is. Mindezekről vonatkozó tárgyú cikkei, tanulmányai, jelentései adnak képet. A felsőoktatáspolitikai területén is kiterjedt munkásságot folytat, részben mint az Oktatási Minisztérium Geológiai Szekciójának elnöke, az Oktatási Minisztérium Nagyműszerbizottságának tagja, a Felsőoktatási Kiadói Tanács tagja, részben az Oktatási Minisztérium alkalmi, de rendszeres megbízatásai révén. Az utóbbi években mintegy 14 tanulmányban, jelentésben nyertek összefoglalást e tárgyú tevékenységének eredményei.

Felsorolt adatokból kitűnik, hogy Grasselly Gyula tudományos és tudományszervező tevékenysége a legigényesebb nemzetközi színvonalat üti meg s így Osztályunk számára nagy nyereség volna, ha Grasselly Gyula további tevékenységét az Akadémia keretei között fejthetné ki.

Tisztelettel

Dr.Nemecz Ernő s.k.

levelező tag

Dr.Grasselly Gyula tanszékvezető egyetemi tanár levelező taggá választását a magam részéről is teljes mértékben támogatom.

Budapest, 1975. október 23.

Dr.Fülöp József s.k.

levelező tag

J a v a s l a t
akadémiai levelező tagságra.

Javasolom, hogy a Magyar Tudományos Akadémia válassza Grasselly Gyula egyetemi tanárt, a föld- és ásványtani tudományok doktorát a X.Osztály keretében az Akadémia levelező tagjává.

Grasselly Gyula a szegedi és a berlini egyetemen végzett egyetemi tanulmányai óta a szegedi egyetemen dolgozott. 1952-ben a föld- és ásványtani tudományok kandidátusa, 1959-ben a föld- és ásványtani tudományok doktora fokozatot nyerte el. 1964-től egyetemi tanár, 1968-tól a JATE Ásványtani, Geokémiai és Kőzettani Tanszékének vezetője.

Tudományos tevékenységében az első szakaszt az ásványkémiai, ásványanalitikai tanulmányok képezték, melyet az Akadémiai Kiadónál megjelent könyvével zárt le. Az ásványtani, geokémiai vizsgálatoknál értékes módszertani tanulmányai mellett tudományos tevékenységének következő szakaszát az elméleti geokémiai tanulmányok jelentették, melyek során különösen a komplex aniorpotenciálok geokémiai szerepével kapcsolatosan ért el új, s az eddigi szemléletet tovább fejlesztő eredményeket. Munkássága e szakaszát az e tárgykörből elnyert akadémiai doktori fokozat /1959/ megszerzése zárta le és egyben fémjelezte.

Kutatási iránya egyre inkább a geokémiai kutatások felé terelődött, s elsősorban az üledékesgeokémiai területen fejtett ki hazai és nemzetközi vonalon egyaránt, elismerést kiváltó tevékenységet. A mangánérckutatásban elért eredményeinek köszönhető, hogy a nemzetközi mangánérckutatás egyik központja éppen a vezetése alatt álló tanszéken alakult ki. Az elmúlt öt éves kutatási tervidőszakban az üledékes geokémia keretein belül maradván, a gyakorlati szempontból különösen lényeges szénhidrogén geokémiai kutatások kerültek az előtérbe, a hangsúlyt az üledékek oldhatatlan szerves anyagának, a kerogénnek a tanulmányozására helyezve. Tudományos munkája eredményeiről 64 tanulmánya ad képet.

Tudományos eredményei mellett jelentős tudományszervezési tevékenysége is, hazai és nemzetközi relációban is. 1967-ben hívta létre az International Association on the Genesis of Ore Deposits keretében a Commission on Manganese-t, amely 1970-ben, a legutóbbi 1974. évi ülésén újlag elnökévé választotta.

Elnöklete alatt a Commission on Manganese 1970-ben Tokyoban, 1972-ben Montrealban, 1974-ben Várnában tartott nagy nemzetközi részvétellel eredményes ülésszakot. Irányítása mellett jelenleg szervezés alatt áll az 1976-ban Sydneyben, 25. Nemzetközi Geológiai Kongresszus keretében tartandó 2. Nemzetközi Mangánérc Szimpózium. A mangánérc kutatásban a nemzetközi együttműködést fokozza az a tény is, hogy előterjesztésére a mangánérc kutatásra vonatkozó programját kulcsprogramként elfogadta az International Geological Correlation Program intéző bizottsága, amely az UNESCO és az IUGS közös programja.

Nemzetközi tevékenysége elismerését jelenti az is, hogy 1972-ben a Montrealban tartott 24. Nemzetközi Geológiai Kongresszuson az International Union of Geological Sciences /IUGS/ al-elnökévé választották. Így két nemzetközi szervezetben is vezető szerepet tölt be.

Hazai viszonylatban is kiterjedt és eredményes tudománypolitikai és tudományszervezési feladatokat lát el, mint a Szegedi Akadémiai Bizottság tagja és Földtudományi Szakbizottságának elnöke, az MTA X.Osztály Szerves Geokémiai Munkabizottságának elnöke, az MTA X.Osztály Geokémiai Tudományos Bizottságának tagja, a TME Földtudományi Szakbizottságának tagja. Az Acta Mineralogica-Petrographica szerkesztőjeként a folyóiratot nemzetközi színvonalra fejlesztette.

Említett állandó funkcióiból adódó tevékenysége mellett számos esetben látott el az Akadémia Elnökének, illetve az Oktatási Miniszternek a megbízásából, különböző tudománypolitikai, vagy azzal kapcsolatos feladatokat is. Mindezekről vonatkozó tárgyú cikkei, tanulmányai, jelentései adnak képet. A felsőoktatáspolitikai területén is kiterjedt munkásságot folytat, részben mint az Oktatási Minisztérium Geológiai Szekciójának elnöke, az Oktatási Minisztérium Nagyműszerbizottságának tagja, a Felsőoktatási Kiadói Tanács tagja, részben az Oktatási Minisztérium alkalmi, de rendszeres megbízásai révén. Az utóbbi években mintegy 14 tanulmányban, jelentés-

ben nyertek összefoglalást e tárgyú tevékenységének eredményei.

A szakmai, valamint oktatás- és tudománypolitika tevékenysége mellett részt vett szaktudománya területén több egyetemi tankönyv, jegyzet írásában is. Kiterjedt lektori, illetve opponensi tevékenysége is.

Mindezek azt mutatják, hogy Grasselly Gyula levelező taggá választása esetén Akadémiánk a föld- és ásványtani tudományok önálló művelése terén, valamint tudománypolitikai téren kiváló érdemeket szerzett tudóssal gyarapodnék.

Szeged, 1975. szeptember 9.

Dr. Fodor Géza s.k.
az MTA levelező tagja.

T I S Z T E L E T I T A G O K

1976.

Előterjesztés

a tiszteleti tagok választására vonatkozó
elnökségi előterjesztés véglegesítésére

A tiszteleti tagok választására vonatkozó közgyűlési előterjesztését az elnökség ezen az ülésen véglegesítette.

Az elnökség 27/1976. számú határozata

/Belső határozat/

Az elnökség a szükséges előkészítő munka után az alábbi tudósok tiszteleti taggá választására tesz javaslatot a közgyűlésnek.

I. Osztály

Aleksander Flaker
Cesare Vasoli
Jens Peter Larsen

Jugoszlávia
Olaszország
Dánia

II. Osztály

A.P. Okladnyikov
Stefan Kieniewich
Herbert Hunger
Albert Soboul

Szu
Lengyelország
Ausztria
Franciaország

III. Osztály

György Pólya	USA
Sz.M. Nyikolszkij	Szu
A.M. Prohorov	Szu

IV. Osztály

P.P. Lobanov	Szu
N.V. Cicin	Szu
Bohdan Dobrzanski	Lengyelország

VI. Osztály

Kalman Rudolf Emil	USA
--------------------	-----

VII. Osztály

Sir Derek Barton	Anglia
Ny. M. Emanuel	Szu

VIII. Osztály

M.Sz. Giljarov	Szu
A.A. Baev	Szu
Rollin D. Hotchkiss	USA

IX. Osztály

R.D. Lukic	Jugoszlávia
Karl Gunnar Myrdal	Svédország

X. Osztály

Walter Petrascheck	Ausztria
Karl Rinner	Ausztria
N.V. Melnyikov	Szu

Az elnökség egyéb állásfoglalásai

Az elnökségi ülés napirendjén szerepelt még:
Beszámoló az eltelt időszak jelentősebb akadémiai
testületi és szakigazgatási eseményeiről.

Budapest, 1976. április hó 28.

Erdey-Grúz Tibor sk.

Alekszander FLAKER akadémikus 1924-ben született Szalgotekben. Családjával már gyermekkorában Jugoszláviába került, s az elemi iskolát és gimnáziumi tanulmányait Zagrábban végezte. Szépen beszélt szerbül. Részt vett a Népfelszabadító Haboruban az adriai partvidék és Horvátország területén. 1949-ben a zagräbi Tudományegyetemen kapott diplomát /szlavisztika/, 1954-ben doktorált, 1957-ben habilitált. 1956-57-ben a moszkvai Állami Tudományegyesemen volt szakképelesen.

Értesült az orosz és a horvát irodalomtörténet körébe, valamint az irodalomelmélet-irodalomtudomány körébe vágó tanulmányai. Jugoszláviai, ill. különböző európai tudományos folyóiratokban jelent meg. A szerbül: Naletnost vijesti /A szó művészeté/ a. irodalomtudományi folyóirat egyik alapító szerkesztője (1957 óta).

Különösen a szerb- és horvát irodalom körébe vágó tanulmányai, kötetek és monográfiáival kötött kapcsolatot nemzetközi szinten. Naletnost vijesti /A szó művészeté/ a szerb irodalomtudományi folyóirat egyik alapító szerkesztője (1957 óta). Naletnost vijesti /A szó művészeté/ a szerb irodalomtudományi folyóirat egyik alapító szerkesztője (1957 óta). Naletnost vijesti /A szó művészeté/ a szerb irodalomtudományi folyóirat egyik alapító szerkesztője (1957 óta).

T a g a j á n l a s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7. §. /1/ bekezdése alapján, a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja

Aleksandar FLAKER akadémikust, a Zágrábi Egyetem Filozófiai Fakultásának orosz irodalom professzorát, a zágrábi Jugoszláv Tudományos és Művészeti Akadémia Modern Irodalom Osztályának levelező tagját.

Aleksandar FLAKER akadémikus 1924-ben született Bialystokban. Családjával már gyermekkorában Jugoszláviába került, s az elemi iskolát és gimnáziumi tanulmányait Zágrábban végezte, Senjben érettségizett. Részt vett a Népfelszabadító Háborúban az adriai tengermellék és Horvátország térségében. 1949-ben a zágrábi Tudományegyetemen kapott diplomát /szlavisztika/, 1954-ben doktorált, 1957-ben habilitált. 1956-57-ben a moszkvai Állami Tudományegyetemen volt szakképzésen.

Számos, az orosz és a horvát irodalomtörténet körébe, valamint az irodalomelmélet-irodalomtudomány körébe vágó tanulmánya jugoszláviai, ill. különböző európai tudományos folyóiratokban jelent meg. A zágrábi Umjetnost riječi /A szó művészete/ c. irodalomtudományi folyóirat egyik alapító szerkesztője /1957 óta/.

Különösen a szovjet-orosz irodalom körébe vágó tanulmányaival, köteteivel és szöveggyűjteményeivel keltett feltűnést nemzetközi szakmai körökben /Cikkek és tanulmányok a szovjet irodalomról, 1962; Mai orosz írók, 1962-64/, kivált A szovjet irodalom 1917-1932 /1967/ c. kommentált szövegválogatásával. Tanulmányainak legjavát az Irodalmi összevetések című terjedelmes kötetében gyűjtötte egybe, különösen a XIX. századi

horvát irodalomra, és a horvát-országi irodalmi összefüggésekre vonatkozó írásait, s e kötetben jelent meg alapvetése a szláv irodalmak összehasonlító vizsgálatáról /lásd Vujicsics D. Szojan: A mai horvát összehasonlító irodalomtudomány új tendenciái. Aleksandar Flaker tanulmányai. Helikon 16:226-228./ Irodalomelméleti munkásságában különösen a prózaelmélet, a realizmus és a periodizáció alapvető kérdései kerültek előtérbe. 3. Skreb professzorral közösen írta a Stilusok és korszakok c. könyvet /1964/. Főmunkatársa a készülő zágrábi világirodalomtörténetnek, s a horvát irodalom európai kontextusban témakörű átfogó kutatási program megfogalmazója.

Aleksandar Flaker közel húsz éve közvetlen és közeli kapcsolatot tart a magyar irodalomtudománnyal, s a magyar-horvát tudományos kapcsolatok egyik szorgalmazója és tevékeny részese. Számos magyarországi tudományos tanácskozás előadója volt, s írásai nálunk is megjelentek, ill. sajtó alatt vannak. Ujabban bekapcsolódott a nálunk folyó szocialista-irodalomkutatásba, s a legutóbb, 1973-ban, a mai horvát és magyar regényről Budapesten megtartott tanácskozás egyik előadója volt.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7. §.
/1/ bekezdése alapján, a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának
javaslatára tiszteletli tagnak ajánlja

Cesare VASOLI firenzei egyetemi tanárt.

Cesare VASOLI 1924-ben született, előbb a Bari-i, majd a firenzei egyetem tanára lett. Nemcsak az olasz, hanem az egész nemzetközi reneszánsz kutatásnak egyik kimagasló alakja. Erédeti szakterülete szerint filozófiatörténész, de legkorábbi munkái óta elsősorban olyan témákkal foglalkozik, amelyek a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának érdeklődési területéhez tartoznak: a reneszánsz kori esztétika, poétika, retorika; a humanizmus eszmei áramlatai stb. Legkiemelkedőbb munkái közül megemlítjük a következőket: "L'estetica dell'Umanesimo e del Rinascimento", 1959; "La retorica e la dialettica dell'Umanesimo", 1968; "Profezia e ragione", 1974. Ezekben a művekben a reneszánsz számos alapvető esztétikai és eszmetörténeti problémájának eddigi legjobb és legkiegyensúlyozottabb összefoglalását adta; másrészt pedig számos, méltatlanul feledésbe merült, kulcsfontosságú humanista munkásságát tárta fel. Vasoli munkáiban egyesül a magas elméleti igényesség, a kitűnő összefoglalókészség, a részletkutatásokban való elmélyedés, az adatokban való páratlan biztonsággal. Ez nem is csodálható, hiszen az olasz reneszánsz legnagyobb élő tudósának, Eugenio Garinának volt a tanítványa és közismerten Garin legjobb tanítványának tekintik. A Garin-iskola, mint ismeretes, az olasz tudományos élet baloldalán foglal helyet, s szellemi atyjának Gramsci-t tekinti.

Vasoli figyelme a magyar reneszánsz kérdéseire is kiterjed, különösen a magyar humanizmus olasz összefüggéseire. Az 1973-ban Budapesten megtartott magyar-velencei konferencián mutatta be Dudith-ról szóló tanulmányát, amelynek a közelmúltban jelent meg a teljes szövege, komoly hozzájárulást nyújtva a magyar és a közép-európai humanizmus kutatásához, s különösen annak európai összefüggésbe való állításához. Magyar vonatkozások nem hiányoznak hatalmas terjedelmű legújabb könyvéből /Profezia e ragione/ sem. Részt vesz abban a nemzetközi vállalkozásban is, amely az Irodalomtudományi Intézet és két külföldi társintézet közös vezetése alatt a reneszánsz egész irodalmának négykötetes szintézisben való összefoglalására irányul.

Vasoli megválasztását kívánatosá teszi az is, hogy a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya területén nincs olasz tiszteleti tag, s általában is, Akadémiánk tiszteleti tagjainak sorában olaszok alig akadnak. Az is megfontolandó, hogy olyan tudósokat válasszunk meg, akik már a nemzetközi tudomány élvonalában vannak, magyar dolgok iránt is érdeklődnek és rokonszenveznek országunkkal, ugyanakkor azonban még nincsenek elhalmozva kitüntetésekkel. Vasoli közismerten igen szerény ember, keveset szerepel, s ilyen esetben az Akadémiánk részéről jövő megtiszteltetésnek sokkal nagyobb becsé is van.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7. §. /1/ bekezdése alapján, a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja

Jens Peter LARSEN professzort, a koppenhágai egyetem ny. tanárát.
akadémikus 1964-től

Jens Peter LARSEN professzor /született 1902-ben/ a modern Haydn-kutatás megalapítója és szervezője, közvetve a magyar Haydn-kutatások tanára és inspirálója.

Larsen professzor 1950-52-ben a bostoni Haydn Society vezetője, 1958-tól a kölni Haydn Összkiadás tudományos vezetője; az 1957-ben megjelent könyvével /Handel's Messiah/ a nemzetközi Händel-kutatás jeles alakja lett, a hallei /NDK/ Händel-Társaság tudományos rendezvényeinek egyik főszereplője.

Larsen professzor a nevezetes disszertációját /Die Haydn-Überlieferung, Kopenhagen 1939/ írva dolgozott először Magyarországon. A Magyar Tudományos Akadémia 1959-es nemzetközi Haydn-konferenciájának elsőszámú külföldi vendége és közreműködője volt; azóta is személyes látogatásokkal, előadásokkal, a Studia Musicologicának megküldött dolgozatokkal kapcsolódott tudományos életünkhöz.

Larsen professzor a hazánkba ismételten ellátogató és tudományos életünkhöz kapcsolódó nem magyar származású kollégák közül a legnevesebbek egyike, és tiszteleti taggá választása által a jövőben gyümölcsözőbben bontakoztathatná ki együttműködési és segítő készségét.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§. /1/ bekezdése alapján, az MTA II. Osztály javaslatára, tiszteleti tagnak ajánlja Alekszej Pavlovics OKLADNYIKOV akadémikust, a SzUTA rendes tagja, a SZUTA Szibériai Osztálya Régészeti és Néprajzi Intézetének igazgatója.

A.P. Okladnyikov 1908 október 3-án született Konsztantyinovcsina faluban, Szibéria Irkutszki Területén.

1926 óta kezdett publikálni. Eddig több mint 500 tudományos munkát írt. Elsősorban ősrégészettel foglalkozik. Ő fedezte fel pl. Üzbekisztánban, a Tesik-tas barlangban a neandervölgyi típusú gyermek csontvázát. Egyik nagy szakterülete a mongóliai és szibériai ősi sziklarajzok kutatása. Behatóan foglalkozott az őskori művészet ideológiájának kérdéseivel is, valamint az ember származásával és kialakulásával. Megírta a jakut /1949/ és a burját nép /1939/ őstörténetét. 1968-ban lett a SzUTA rendes tagja. 1973-ban a Brit Akadémia választotta meg külső tagjául, 1974-ben pedig a Mongol Tudományos Akadémia. 1967-ben kapta meg a Lenin-rendet, 1949-ben és 1973-ban pedig az Állami Díjat. 1974-ben a Munka Érdemrend ezüst fokozatával tüntették ki hazánkban.

Jelenleg Amerika őslakói ázsiai eredete felderítésén dolgozik elsősorban, mint a közös amerikai-szovjet régészeti expedíciók vezetője; 1974-ben az Aleut-szigetekhez tartozó Anangula szigeten és 1975-ben a Bajkál tó mellett találta meg ennek bizonyítékait a régészeti leletek révén.

Több mint 10 esztendeje van kontaktusban magyar kutatókkal, néprajz és régészet szakembereivel. A magyar szakemberek az ő tudományos munkáit nagy haszonnal forgatják, elsősorban Mongólia régészete és az őskor kutatása terén. Tevékenységéhez fűződik több történész konferencia megszervezése Szibériában, melyen magyar történészek is résztvettek. 1974 óta a Szovjet Magyar Történész Vegyesbizottság szovjet szekciójának az elnöke.

Tiszteleti tagsága, tudományos munkásságának elismerése mellett, a gyümölcsöző szovjet-magyar tudományos kapcsolatok fejlődését is segítené.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§. /1/ bekezdése alapján, az MTA II. Osztály javaslatára, tiszteleti tagnak ajánlja Stefan KIENIEWICZ akadémikust, a Lengyel Tudományos Akadémia Történettudományi Bizottságának elnökét.

Stefan Kieniewicz 1907, november 20-án született Dereszowicze-ben. Szakterülete elsősorban a XIX. századi lengyel és európai történelem. Rendkívül kiterjedt, Lengyelországban és külföldön folytatott forráskutatás alapján dolgozta fel a XIX. századi lengyel szabadságharcok és politikai emigráció számos fejezetét és kérdéskörét, különös tekintettel ezek társadalmi gyökereire és programjaira, a paraszti és proletár mozgalmakhoz való viszonyukra. Kutatási területe és tudományos munkássága igen lényeges a magyarországi történettudomány számára is.

Nemzetközileg is elismert tudományos tevékenysége mellett jelentős tudománypolitikai, tudományszervezői feladatokat végez. Az LTA Történettudományi Bizottságának elnöke, a Przeglad Historyczny /a Századok lengyel megfelelője/ főszerkesztője. Hosszu ideig az LTA Történettudományi Intézetének igazgatóhelyettesi tisztét is ellátta. Emelett a sokoldalú tevékenység mellett a varsói egyetemen oktat, 1946-tól. 1949 óta nyilvános rendes egyetemi tanár.

Nemzetközileg is elismert tudományos tekintélyét gyűnölcsözően hasznosította az LTA nemzetközi kapcsolatait terén, különösen szakterületén. Mint a Lengyel-Magyar Történész Vegyesbizottság lengyel tagozatának elnöke - ezt a funkciót 1974-ig töltötte be - külön súlyt helyezett szakterülete magyar-lengyel kapcsolatainak ápolására.

Gazdag tudományos, tudománypolitikai és tudományszervezői tapasztalatai nagy hasznára váltak a magyar-lengyel tudományos kapcsolatoknak; S. Kieniewicz tiszteleti tagsága e munka méltó megbecsülése és a továbbiak elősegítője lehetne.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§. /1/ bekezdése alapján, az MTA II.Osztály javaslatára, tiszteletli tagnak ajánlja Herbert HUNGER professzort, az Osztrák Tudományos Akadémia elnökét.

H. Hunger professzor ma világviszonylatban a bizánci irodalom- és művelődéstörténet egyik legkiválóbb képviselője. 1954-ben bizantinológiából habilitált, 1962-ben meghívták a bécsi egyetem újonnan létesített bizantinológiai tanszékére. Itt alig több, mint egy évtized alatt, egyedülálló szervezőmunkát végzett. 1963-ban már létrehozta az Institut für Byzantinistik-ot, elnöke lett az Osztrák Tudományos Akadémia Bizantinológiai Bizottságának.

Rendkívül jelentős H.Hunger professzornak az Osztrák Tudományos Akadémiában kifejtett tevékenysége. 1959-ben levelező, 1962-ben rendes tagnak választották meg, 1964-ben már főtitkára, 1970-ben alelnöke, 1973-tól pedig elnöke az Osztrák Tudományos Akadémiának. Ez az utóbbi évtized rendkívül jelentős periódus az Osztrák TA történetében. Hunger professzor tudományszervezői munkájának eredményeképpen kezdődött meg és folytatódik ma is az Osztrák TA átalakulása a hagyományos nyugati típusu akadémiából a szocialista akadémiák irányába fejlődő akadémiává. Világosan jelzi ezt ma már az Osztrák TA 17 Intatóintézete. Mint az Osztrák TA elnökének, Hunger professzornak nagy érdemei vannak az MTA és az Osztrák TA közötti kapcsolatok és egyezmény létrehozásában, fenntartásában és fejlesztésében.

H. Hunger p. ofesszor kiemelkedő tudós egyénisége nagy hasznára válnék akadémiánknak is, és az MTA és az Osztrák TA közötti kapcsolatok megteremtése terén szerzett érdemei biztossá teszik, hogy mint Akadémiánk tiszteletli tagja e kapcsolatok megszilárdításán és további fejlesztésén teljes erejével fog fáradozni a jövőben is.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7. §. /1/ bekezdése alapján, az MTA II. Osztály javaslatára, tiszteleti tagnak ajánlja

Albert Marius SOBOWL professzort, a Sorbonne tanárát.

Albert M. Soboul 1914-ben született. A Sorbonne-on történelmet és földrajzot tanult, majd végzése után Montpellierben, középiskolában tanított. A német megszállás alatt aktívan részt vett az ellenállási mozgalomban; 1942-ben a németek letartóztatták. Szabadulása, illetve Franciaország felszabadítása után, 1944-től újra Montpellier-ben, majd Párizsban tanít. 1958-tól a Saint-Cloud-i főiskolán, majd 1960-62-ben a Clermont Ferrand-i egyetemen tanár. 1967-ben kerül a Sorbonne-ra, mint a francia forradalom története tanszék vezetője.

Soboul kutatási területe elsősorban a felvilágosodás, illetve az 1789-es francia forradalom. Tudományos eredményei nemzetközileg is elismertek. Magyarországon elsősorban A francia forradalom története /1789-1799/ c. munkáját ismerik, amelynek immár három kiadása jelent meg hazánkban, legutóbb 1974-ben. Munkái közül magyarul elsőnek 1949-ben, Az 1848-as forradalom című jelent meg.

A marxista történész-filozófus, a Francia Kommunista Párt vezetőségi tagja tudományos munkásságával nagymértékben hozzájárult a hazai XVIII.-XIX. századi történeti irodalom marxista eszmeiségű megalapozásához, különösen az 1789-es francia forradalmat illetően. Ezt külön elősegítették azok a gyümölcsöző személyi kapcsolatok, amelyek Soboul és a korszak hazai történész kutatói között, nem utolsósorban Soboul gyakori magyarországi látogatásai során alakultak ki.

Soboul, mint a Sociétés d' Histoire Moderne alelnöke, az Annales Historiques de la Révolution Française c. folyóirat főszerkesztője jelentős tudományszervező feladatokat is ellát. A francia marxista történész generáció nevelésében, a marxista eszmeiségű francia történetírás megerősítésében elévülhetetlen érdemeket szerzett. Tiszteleti tagsága munkásságának méltó elismerése lenne.

Tagajánlás

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§./1/ bekezdése alapján, a III. Osztály javaslatára, tiszteletti tagnak ajánlja

PÓLYA GYÖRGY-öt

Születési éve: 1887 /Budapesten/

Tudományos rangja: a zürichi Eidgen Techn. Hochschule és a kaliforniai Stanford University professzora; egyebek közt a Francia Tudományos Akadémia külső tagja.

Munkahelye és beosztása: nyugalmazott professzor.

Indokolás:

Munkaterülete rendkívül széles, valós és komplex függvénytan, számelmélet, approximációelmélet, valószínűségszámítás, statisztika, klasszikus algebra, geometria, közönséges és parciális differenciálegyenletek, kombinatorika, de vannak megjelent dolgozatai jelentős kémiai, csillagászati és krisztallográfiai szakfolyóiratokban is. Igen jelentős munkáinak a hatása; fenti tárgykörök közül legalább ötnek klasszikusai közé számít. Munkái hatását jelentősen emeli rendkívül szellemes írásmódja. Munkái közül külön-külön műfajt jelentenek mély matematika-didaktikai munkái. Már Szegő Gáborral írott 1925-ös könyvükön fiatal analisták generációi tanulták megszeretni munkaterületüket; a későbbiek sikerét a számos nyelvre való lefordítás és az angol nyelvűnek két hónapja megjelent ötödik kiadása jelzik.

Pólya György 1914 óta él külföldön és egyebek közt egyike a francia Akadémia kevés számú külső tagjainak. Felszabadulásunk óta két ízben volt idehaza és előadásokat tartott itt. Ma is tökéletes magyar beszéde - amelyet talán első két pesti egyetemi évében való magyar-filozófia szakos tanárjelölti tanulmányai gyökeresítettek oly mélyen - és baloldali politikai meggyőződése a fentiekkel együtt indokolja, hogy ezen elismerést Pólya György szülőhazájától is megkapja.

Tagajánlás

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§./1/ bekezdése alapján, a III. Osztály javaslatára, tiszteleti tagnak ajánlja

SZERGEJ MIHAJLOVICS NYIKOLSZKIJ-t

Születési éve: 1905 /Szovjetunióban/

Tudományos rangja: a SZUTA rendes tagja

Munkahelye és beosztása: a SZUTA Sztjeklov Matematikai Intézete
Valósfüggvénytan Osztályának vezetője.

Indokolás:

Tudományterületének /valós függvénytan, approximációelmélet, különösen a többváltozós függvényekkel kapcsolatban, be-
ágyazási tételek stb./ világszerte elismert és nagyrabecsült ve-
zető egyénisége. A Szovjetunió Tudományos Akadémiája 1968-ban vá-
lasztotta levelező, és 1972-ben rendes tagjává. A nemzetközi mate-
matikai életben igen aktivan vesz részt, különösen szoros kapcso-
lat fűzi a magyar matematikusokhoz. Sokszor járt Magyarországon
előadások tartása céljából, az "Analysis Mathematica" című közös
szovjet-magyar matematikai folyóirat létrehozásában jelentős érde-
mei vannak, e folyóirat szerkesztőbizottsága szovjet szekciójának
főszerkesztője. A Sztjeklov Intézetben tartott szemináriumain
szinte minden, a matematikai analízissel foglalkozó magyar szakem-
ber tartott előadást, fiatal matematikusaink közül többen hónap-
okat töltöttek Osztályán, ahol Nyikolszkij professzor mindig maxi-
mális segítséget nyújtott nekik; jelenleg is van kint nála magyar
aspiráns. Nyikolszkij akadémikus igen termékeny kutató, eddig 134
publikációja jelent meg; és kiváló nevelő egyéniség, akinak irá-
nyítása alatt 34 kandidátusi és 9 doktori disszertációt készítet-
tek ma már nemzetközileg ismert szovjet matematikusok. Approximá-
cióelmületről 1969-ben írt könyve, amelyért 1972-ben Csebisev-dij-
ban részesült, a téma legkiválóbb monográfiái közé tartozik, angol
nyelvre is lefordították. Nyikolszkij akadémikus aktív közéleti te-
vékenységet is folytat; tiz folyóirat szerkesztőbizottságának tag-
ja, ill. vezetője, több magas szintű matematikai bizottságban ve-
zető. Számos állami kitüntetésben is részesült, többek között
1954-ben Állami díjban, és legutoljára 1975-ben Lenin-renddel tün-
tették ki.

Tagajánlás

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§. /1/ bekezdése alapján, a III. Osztály javaslatára, tiszteleti tagnak ajánlja

A.M. PROHOROV-ot

Születési éve: 1916. /Ausztráliában/

Tudományos rangja: a SZUTA rendes tagja, Nobel-díjas.

Munkahelye és beosztása: a SZUTA Általános Fizikai Osztályának vezetője, a Lebegyev Intézet igazgató-helyettese.

Indokolás:

1950-ben kezdte meg azokat a vizsgálatokat, amelyek a molekuláris kvantumgenerátorok kidolgozásához vezettek. Részt vett az első molekuláris erősítők /mézerek, lézerek/ megszerkesztésében is. Ezen munkásságáért kapta meg 1959-ben a Lenin-díjat, 1964-ben pedig a Nobel-díjat. Jelenlegi tevékenysége elsősorban a lézerek alkalmazására irányul, főként a szilárdtestkutatás, továbbá a fuzió-ós reaktorok területén.

A.M. Prohorov igen sokat tett a SZUTA és MTA közötti tudományos együttműködés továbbfejlesztéséért, elsősorban a szilárdtestkutatások, különösen a lézerkutatások területén. A vezetése alatt álló Laboratórium régóta több témában szoros együttműködésben van a KFKI-val. A kapcsolat eredményességét számos közös kísérlet, publikáció, illetve berendezés bizonyítja. Mind Ő, miní munkatársai, sok magyar fizikussal tartanak fenn szoros baráti és munkakapcsolatot.

Többször járt hazánkban, többek között azon delegáció vezetőjeként is, amely 1974-ben részt vett a Magyar-Szovjet Műszaki és Tudományos Együttműködési Szerződés aláírásának 25. évfordulója alkalmából rendezett Akadémiai ünnepségeken. 1974 óta az Eötvös Loránd Fizikai Társulatnak tiszteleti tagja.

T a g a j á n l á s

a Magyar Tudományos Akadémia elnöksége a IV. osztály javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja

Pavel Pavlovics Lobanov akadémikust, a Leninről elnevezett Össz-szövetségi Mezőgazdasági Tudományos Akadémia /VASZCHNIL/ elnökét.

P.P.Lobanov 1902-ben született a moszkvai terület Sztároró falujában. 1925-ben szerzett oklevelet a moszkvai K.A. Timirjazevről elnevezett Mezőgazdasági Akadémián.

Tudományos munkássága az agrárökonómia elméletét, a gazdaságtant és a mezőgazdasági üzemszervezést érinti. Száznál több munkája jelent meg, közülük 10 monográfia. Irányításával készült az 5 kötetes "Mezőgazdasági Enciklopédia".

Munkáinak nagy része a mezőgazdasági tudomány fejlődése alapvető irányzataival, a mezőgazdasági termelés hatékonysága és eredményessége fokozásának kérdéseivel, a tudományos eredményeknek a gyakorlatban való átültetésével, az elmélet és gyakorlat kapcsolatának szélesítésével foglalkozik.

Huzamos időt töltött magas állami funkciókban: Többször volt miniszter. Tagja az Orosz-Szovjet Szövetségi Szocialista Köztársaság Legfelső Tanácsának. Elnöke volt, jelenleg tagja a Szovjetunió Legfelső Tanácsának.

Több ízben járt hazánkban, fáradhatatlanul tevékenykedik a magyar és szovjet agrártudomány képviselőinek együttműködése erősítésében. P.P. Lobanov a Szocialista Munka Hőse, számos kormánykitüntetés, közöttük a Lenin Rend és a Vörös Zászló Munkaéremrend tulajdonosa.

A mezőgazdaság fejlesztésében elért érdemeiért bolgár és francia kitüntetésben is részesült. P.P.Lobanov tiszteleti tagja a Bolgár Mezőgazdasági Tudományos Akadémiának, az NDK Mezőgazdasági Tudományos Akadémiának, a Lengyel Tudományos Akadémiának, az Angol Királyi Mezőgazdasági Társaságnak, elnökhelyettese a Szovjet-Lengyel Baráti Társaságnak.

T a g a j á n l á s

a Magyar Tudományos Akadémia elnöksége a IV. osztály javaslatára tiszteletli tagnak ajánlja

Nikolaj Vasziljevics Cicin akadémikust, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája és a Leninről elnevezett Mezőgazdasági Tudományos Akadémia rendes tagját, a Szocialista Munka Hősét, állami díjast, a moszkvai Össz-szövetségi Központi Botanikuskert igazgatóját.

N.V.Cicin 1898-ban született Szaratovban, az ottani mezőgazdasági főiskola elvégzése után, mint genetikus és növénynemesítő dolgozott a szaratovi Mezőgazdasági Kísérleti Állomáson.

Itt kezdte el azt a távoli hibridizációs munkát, amellyel világhíret szerzett. Munkássága során kidolgozta az új növényfajok, növényi formák és távoli hibridek előállításának elméleti alapjait. Elméletileg megalapozta és gyakorlatilag bebizonyította az évelő búzák előállításának lehetőségét. Az általa előállított évelő- és tekarmány búzák olyan új fajok, amelyek eddig nem léteztek a természetben. Kiemelkedő eredményeket ért el olyan fontos elméleti kérdések kidolgozásában, mint pl. a szülőpárok kiválasztása a fajtakeresztezésnél, dominancia kérdése, a keresztezhetőség kérdése, a sterilitás kiküszöbölése távoli hibridizációnál. A távoli hibridizáció módszerével Cicin akadémikusnak és munkatársainak sikerült előállítani 12 új őszi és tavaszi buza tarackhibrid fajtát, amelyek közül 6 már elismert és a természetben van.

Kiemelkedő munkát végzett az experimentális botanika, a növények akklimatizációja elméleti alapjai kidolgozása terén. Nevéhez fűződik a SZUTA Központi Botanikai Kertjének létrehozása.

Mintegy 400 tudományos munkának a szerzője. Tudományos munkásságának elismerését jelzi, hogy a Botanikus-Kertek Nemzetközi Szövetsége elnöke, több külföldi akadémia és egyetem tagja, ill. disz doktora.

Ötször részesült Lenin Rend és egyszer Munkaérdemrend kitüntetésben. Többször választották meg a SZU. Legfelső Tanácsa tagjának.

Cicin akadémikus és a magyar növénynemesítők és botanikusok közötti tudományos együttműködés taggá választásával tovább erősödik.

T a g a j á n l á s

a Magyar Tudományos Akadémia elnöksége a IV. osztály javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja

Bohdan Dobrzanski a varsói Mezőgazdasági Akadémia Talajtani Tanszékének professzorát, valamint a Lengyel Tudományos Akadémia lublini Agrofizikai Intézetének igazgatóját

Született 1909-ben, egyetemi képzettséget az agrártudományokból szerzett. Hosszu ideig a lublini Mezőgazdasági Főiskola rektora volt, melynek szervezésében és fejlesztésében kimagasló érdemei vannak. Itt vetette meg agrofizikai iskolájának alapjait, mely a lengyel talajtan fejlődésében jelentős szerepet játszott.

Szakirodalmi munkássága elsősorban a talajfizika tárgykörét gazdagította, de nem kevésbé jelentős a talajföldrajzi összefoglaló és szintetizáló tevékenysége sem.

A lengyel talajtani szakterületet több nemzetközi kongresszuson /Nemzetközi Talajtani Társaság, FAO, UNESCO stb./ és konferencián /KGST/ képviselte.

Tudományszervező és tudománypolitikai tevékenysége kimagasló. 1969-től a Lengyel Tudományos Akadémia rendes tagja.
1965-68 között elnökségi tag,
1968-71 között az Akadémia főtitkárhelyettese,
1971-től napjainkig az agrártudományok osztályának akadémikus titkára.

Mind szűkebb tudományterületén, a talajtan körében, mind akadémiai képviseletben jelentősen hozzájárult a lengyel és a magyar tudományos együttműködéshez.

Nemzetközi elismertségét igazolja a Leninről elnevezett Össz-szövetségi Mezőgazdasági Akadémia által adományozott tiszteleti tagsága is.

T a g a j i n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§. /1/ bekezdése alapján, a VI.Osztály javaslatára, tiszteletli tagnak ajánlja

KALMAN RUDOLF EMIL-t a Stanford-i Egyetem professzorát.

Születési éve: 1930

Tudományos rang: egyetemi tanár

Munkahelye: Stanford-i Egyetem /USA/

1964. óta a Stanford-i egyetem professzora. Matematikus és villamosmérnök. Tudományterülete: matematika és szabályozástechnika. 1974-ben elnyerte az amerikai Elektrotechnikai Egyesület tiszteletdíját. Ez a legmagasabb díj, amit amerikai elektrotechnikus elérhet. 1963-ban az USA holdszondája a "Kalman szűrő" irányításával szállt le és ma már minden ország ezt a szűrőt használja az űrjárművek irányítására. A matematikai rendszerelméletben munkája az "irányíthatóság" elmélet kifejlesztéséhez vezetett. Az irányíthatóság fogalmát a "megfigyelhetőség"-gel dualizálva, Kalman megmutatta, hogy szűrőelmélete duálja a szorosán matematikai értelemben vett optimális irányítás-elmélettel. Ezért a felfedezéséért a Maryland-i Tudományos Akadémia 1962 évben Kiemelkedő Fiatal Tudósává választotta. 1975. év nyarán előadást tartott hazánkban. Az előadás címe: New development in mathematical systems theory.

Budapest, 1976.

T A G A J Á N L Á S

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§./1/ bekezdése alapján a Kémiai Tudományok Osztályának javaslatára tiszteletli tagnak ajánlja

Sir Derek H.R. BARTON Nobel-díjas angol kémikust, aki 1918-ban született, 1945-től a londoni Imperial College professzora. Fő kutatási területe a konformációs analízis. A molekulák stabilitásvizsgálatával több természetes szerves vegyület / szteroidok, terpének, alkaloidok/ szerkezetének meghatározásához és szintézisük megvalósításához járult hozzá.

1969-ben kapta meg O. Hassellel közösen a kémiai Nobel-díjat, a konformáció fogalmának kidolgozásáért és kémiai alkalmazásáért.

Barton professzor 1963-ban járt Magyarországon, magyar kutatókkal azóta is tart fenn kapcsolatot. A hazai szerves kémia igen sokat nyerne azáltal, ha a Barton professzonnal meglévő kapcsolat tovább épülne. Mindezek fényében indokoltnak látszik, hogy az MTA Sir Derek H.R. Bartont tiszteletli taggá válassza.

T A G A J Á N L Á S

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7§.

/1./ bekezdése alapján a Kémiai Tudományok Osztálya javaslatára.
tiszteleti tagnak ajánlja

Nikolaj Monkovics EMANUEL akadémikust, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának rendes tagját.

N.M. Emanuel a SZUTA Fizikai-Kémiai Intézetének egyik legrégebbi és Szemjonov Nobel díjas akadémikus közvetlen munkatársa a 30-as évektől kezdődően. Munkásságának kezdeti időszakában szénhidrogének gázfázisú oxidációjával foglalkozott és olyan érdekes jelenségekre mutatott rá kísérleti és elméleti közleményeiben, mint a folyamatok szakaszos volta, valamint a mechanizmus és kinetika összefüggéseinek problémái. Az ötvenes évektől kezdődően egyre inkább áttért két másik jelentős tudományterület művelésére: folyadékfázisú oxidációs reakciók tanulmányozása és biológiai folyamatok kinetikai vizsgálata. E munkásságának eredményeképpen a Kémiai Fizikai Intézetben nemzetközileg kiemelkedő központ fejlődött ki a folyadékfázisú oxidációs jelenségek mélyebb megismerésének kutatása terén. A biológiai irányzattal kapcsolatban - nemzetközi visszhangja alapján - igen fontosnak és jelentősnek ismerik el rákkutatással kapcsolatos eredményeit, melyek során inhibitoros eljárásokat dolgoztak ki a ráksejtek szaporodásának gátlására és a szaporodás mechanizmusának tisztázására.

Elméletileg értékes eredményein túl ki kell emelni azokat a gyakorlatban is hasznosított kutatásokat, amelyek az alapkutatásokból közvetlenül következnek: a bután nagynyomású, folyadékfázisban végrehajtott oxidációja, melynek során ipari méretekben állítanak elő ecetsavat, illetve metil-etil-ketont; a propilén direkt oxidációja, melynek során propilénoxidot, illetve ecetsavat állítanak elő; több inhibitor-preparátum előállítás, melyeket éppen a legutóbbi időkben engedélyeztek kórházi alkalmazásra rákos betegek kezelésében.

Munkásságának eredményeit eddig mintegy 300 tudományos közleményben

foglalta össze. Több monográfiája is megjelent. Utóbbiak közül különösen érdemes kiemelésre az alábbi két mű: " Szerves vegyületek oxidációs láncreakciói" 1965? és " Közeghatás szerves vegyületek gyökös láncreakcióiban" 1973.

A SZJTA elnökségében többirányu tevékenységet fejt ki, jelenleg a Kémiai Osztály elnökhelyettese.

1974 júliusában a József Attila Tudományegyetem disz doktorává avatták, ugyanebben az évben a Svéd Tudományos Akadémiai tiszteletbeli tagjává választotta.

Nikolaj Markovics Emanuel akadémikus az elmúlt 20 év során tevékenyen közreműködött a magyar-szovjet tudományos kapcsolatok kialakításában, fejlesztésében és elmélyítésében. Különösen kiterjedtek a vezetés alatt álló kutatórészleg kapcsolata a József Attila Tudományegyetem, a Veszprémi Vegyipari Egyetem, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem, valamint a Központi Kémiai Kutató Intézet megfelelő részlegeivel. A felsorolt kutatóhelyekről nagy számban fogadott intézetében egy évre, vagy azt meghaladó időre ösztöndíjasokat és rendszeres konzultációkat folytatott az odaérkező magyar szakemberekkel.

Többszöri magyarországi tartózkodása alkalmával tartott előadásai közül kiemelendő a Fizikai-Kémiai és Szervetlen Kémiai Bizottságban 1974-ben tartott beszámolója a gyökök szerepéről biológiai folyamatokban.

Hazánk felszabadulásának 30. évfordulója alkalmából a " Béké és Barátság Érdemrend" elnevezésű magyar kormánykitüntetésben részesült.

Mindez indokolja N.M. Emanuel tiszteleti taggá választását

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§.

/1/ bekezdése alapján a VIII. Osztály javaslatára tiszteleti tag-
nak ajánlja

Merkurij Szergejevics GILJAROV professzor, akadémikust, a SZUTA
Állatmorfológiai Intézete Talajtani Osztályá-
nak igazgatóját, a Szovjet Biológusok Nemzeti
Bizottságának elnökét.

Giljarov akadémikus, a mai szovjet entomológiai kutatás
vezéregyénisége. Életművét a sokoldalúság és a rendkívüli
precizitás jellemzi. Pályája kezdetén mezőgazdasági rovar-
tani kutatásokkal foglalkozott, majd figyelme egyszerre for-
dult az ökológiai és funkcionális morfológiai problémák felé.
Uttörő munkát végzett a biocönózisok evolúciójának elméleti
megalapozása, a vízi és szárazföldi rovarok evolúciójának
kutatása terén és általános nemzetközi elismerést aratott
talajzoológiai iskolájának munkásságával. Az irányítása alatt
álló intézet munkatársai sok alapvető fontosságú művet ad-
tak közre az említett tudományterületek köréből.

Hazánkkal való szakmai és baráti kapcsolatai több, mint két
évtizedre nyulnak vissza, amikor a burgonyabogár elleni vé-
dekezés tudományos problémáival foglalkozó szovjet kutató-
csoport vezetőjeként szoros együttműködést alakított ki a
magyar mezőgazdasági rovarantani kutatóintézményekkel. Több
izben igen aktívan vett részt a hazánkban megtartott nem-
zetközi entomológiai rendezvényeken, az elmúlt évtized-
ben pedig különösen a magyar talajzoológus kutatókkal való
kapcsolatai bizonyultak kölcsönösen igen gyümölcsözőeknek.

A Giljarov professzorral való személyes érintkezést rend-
kívül kellemessé teszi vonzó egyénisége, a tudomány és

művészet nagy területeit átfogó széleskörű műveltsége, de nem kevésbé korrektsége és közvetlensége.

Az alkalmazott és az elméleti biológia területén dolgozó szovjet kutatók egyaránt nagyra becsülik, ezért az ő személyén keresztül a magyar biológusok könnyen tovább szélesíthetik kapcsolataikat szovjet kollegáikkal. E kapcsolatok ápolása terén Giljarov professzor már eddig is igen sokoldalú tevékenységet fejtett ki. Részben ennek elismeréséül a Magyar Rovartani Társaság 1972. januári közgyűlésén egyhangulag tiszteleti tagjává választotta.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7. §. /1/ bekezdése alapján a VIII. Osztály javaslatára tiszteleti tag-nak ajánlja

A.A.. Baev akadémikust, a SZUTA rendes tagját, a SZUTA Molekuláris Biológiai Osztálya elnökét

Baev akadémikus az elmúlt 15 év során, mint a SZUTA Molekuláris Biológiai Intézetének egyik vezető egyénisége kiemelkedő eredményeket ért el a nukleinsavkutató egyik legkompetitívebb problémakörében, a tRNS-ek szerkezete és funkciója közötti összefüggések vizsgálata terén. Funkcióra képes nukleinsavmolekulát elsőként "rekonstruált" enzimikus uton lebontott részeiből "self assembly" útján, ezzel bizonyítva a primér szerkezet jelentőségét az aktív, harmadlagos struktúra kialakulásában.

Az utóbbi években egyre fontosabb szerepet vállalt a SZUTA tudománypolitikai és tudományszervezési munkájában. Nagyrészt az ő kezdeményezésére alakult és támogatásával működik a Szocialista Akadémiák egyik legjelentősebb multilaterális témája /A nukleinsavak kémiája és biokémiája"/, melyben az MTA Biokémiai Intézete is részt vesz.

A Szovjetunióban egy új kutatógeneráció nőtt fel a keze alatt, amelynek tagjai közül többen dolgoztak Magyarországi intézményekben is /MTA Biokémiai Intézete, MTA Növényélettani Intézete/ hosszabb tanulmányutasként, számos tapasztalatot átadva.

Baev akadémikus laboratóriumában csak a növénybiokémia területéről három magyar kutató volt hosszú tanulmányuton. Egy közülük ott szerzett kandidátusi fokozatot.

Baev akadémikus több ízben járt Magyarországon és előadásokat tartott.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§. /1/ bekezdése alapján a VIII. Osztály javaslatára tiszteleti tagnak ajánlja

Dr. Rollin D. HOTCHKISS professzort, a new-yorki Rockefeller University professzorát.

Hotchkiss professzor a genetikai biokémia egyik klasszikusa. Avary tanítványaként közreműködött a modern biológia frontáttörését jelentő felfedezésben, a DNS örökítő szerepének felismerésében. Legjelentősebb eredménye az a felismerés, hogy egy sajátság megjelenése egy enzim megjelenését jelenti, melyet a DNS-ben kódolt információ vihet át egyik szervezetről a másikra. R.D. Hotchkiss tagja a washingtoni nemzeti akadémiának.

Számunkra különös jelentőséggel bír, hogy a magyar genetikai kutatásokkal és kutatókkal Hotchkiss dr. évek óta rendkívül szoros kapcsolatot tart. Számos esetben járt szocialista országokban, de különösen nálunk. Mint a MTA Szegedi Biológiai Központ Genetikai Intézetének tanácsadója, többször járt ott, odaadóan és inspirálóan foglalkozot heteken keresztül a genetika modern irányai iránt érdeklődő fiatal kutatókkal.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§. /1/ bekezdése alapján, a IX.Osztály javaslatára, tiszteletli tagnak ajánlja

Radomir D.LUKIC jugoszláv professzort, a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia alelnökét.

Radomir D.Lukic 1914.augusztus 31-én született Milosevacon. Egyetemi tanulmányait Belgrádban végezte, a Belgrádi Tudományegyetem Jogi Fakultásán. 1939-ben a párizsi egyetem jogi karán doktorált.Ezt követően 1940-től a Belgrádi Egyetem Jogfilozófiai Tanszékének docense, 1950-től rendkívüli, 1956-tól nyilvános rendes tanára. Alelnöke a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémiának.

Lukic professzor a szocialista állam- és jogelmélet nemzetközileg is elismert, tekintélyes művelője, akinek művei jelentősen hozzájárultak a marxista jogtudomány gazdagodásához. Számos könyve jelent meg a jogszociológia, illetve a politikai szociológia területén is.

Művei közül a legjelentősebbek:

Istoria politickih i pravnih teorija /1956/
Teorija prava /1958/
Drustvena svojina i samoupravlijanje /1964/
Teorija države i prava /1964//franciául 1975/
Ustavnost i zakonitost /1968/
Uvod u sociologiju /1957/

Tudományos kutatómunkája mellett Lukic professzor jelentős tudományszervező és közéleti tevékenységet is kifejt. Mint a jugoszláv ellenállás egykori tevékeny részese, a II. világháború után nagy érdemeket szerzett a jugoszláv tudományos élet újjászervezésében és fejlesztésében. Munkássága nemzetközileg is elismerést szerzett: számos külföldi tudományos társaság rendes

tagja, a Nemzetközi Jogfilozófiai Társaság /IVR/ vezetőségének tagja. Szoros kapcsolatok fűzik a szocialista országok állam- és jogtudományához. Hazánkban többször járt, legutóbb az 1967. évi állam- és jogelméleti konferencián és nagy érdeklődéssel kísért előadást is tartott. Mint a Szerb Tudományos és Művészeti Akadémia alelnöke, sokat tesz tudományainak nemzetközi kapcsolatainak bővítéséért. Szervezője annak a széleskörű nemzetközi konferenciának, amelyet a Szerb Akadémia és jogelmélet aktuális kérdéseinek szentel, s amelynek egyik főreferátumát - éppen Lukic professzor kezdeményezésére - a magyar állam- és jogtudomány képviselője készítette.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§. /1/ bekezdése alapján, a IX. Osztály javaslatára, tiszteleti tagnak ajánlja

Karl Gunnar MYRDAL Nobel-díjas ny. egyetemi tanárt.

Karl Gunnar Myrdal svéd közgazdász 1898. december 6-án született Gustafs-ban. 1930-ban docens /Assistant Professor/ lett a genfi Nemzetközi Tanulmányok Intézetében. 1933-tól professzor Stockholmban a Politikai Gazdaságtan és Pénzügytan tárgykörében. 1933-tól kormánytanácsadó gazdasági, pénzügyi és szociális kérdésekben. Ebben az esztendőben végzi a Carnegie-Alapítvány megbízásából világhírűvé vált vizsgálatát az amerikai négerkérdésről. 1945-1947. években kereskedelmi miniszter, majd később az Európai Gazdasági Bizottság főtitkára 1957-ig.

Myrdal tudományos és gyakorlati-politikai érdeklődési köre rendkívül széles. Vizsgálódásait a nemzetközi gazdaság, a pénzügyek, a szociális kérdések, a politika és gazdaság közötti viszony, a fejlődés, a fejlődést gátló tényezők, az integráció minden fundamentális részletére kiterjeszti.

A fejlődő országok problémáival foglalkozó nyugati társadalomtudósok "doyenje". Ellentétben a konvencionális nyugati elméletekkel - nem hallgatja el a gyarmatosítás és a tőkés nemzetközi munkamegosztás káros hatását a Harmadik Világ országainak fejlődésére, sőt egyike azoknak a nem-marxista nyugati közgazdászoknak /Paul Prebisch-sel, Francois Perroux-val és másokkal együtt/, akik a gazdaságilag elmaradott országok fejlődését látva a tőkés világ-gazdaság és kereskedelem egész mechanizmusát - és az annak harmónikus természetére vonatkozó klasszikus és neoklasszikus nézeteket - átfogó kritika alá vették. Elemzése során a modern polgári közgazdaságtudomány egész eszköztárát felülvizsgálja és értékeli.

A polgári társadalomtudomány e kiváló "kritikai realista" és reformere nemcsak műveiben keresi az igazságot és vallja meg a meggyőződését, hanem a nemzetközi élet küzdőporondjain is sikre száll annak elismertetéséért, illetve megvalósításáért. Ennek következtében közéleti személyiség gyanánt korunk minden fontos politikai és gazdasági kérdésében állást foglalt és foglal az új nemzetközi munkamegosztástól a vietnámi háborúig. Harcolt a hidegháború ellen és kezdettől fogva elkötelezte magát a békés együttélés és kooperáció kérdéseiben. Igyekezett előmozdítani a keletnyugati kereskedelmet és küzdött a diszkrimináció nyílt és burkolt formái ellen. Az ötvenes évektől fogva számos helyen és alkalommal emelt szót a Német Demokratikus Köztársaság elismerése mellett. Elítélte a vietnámi háborút és nemcsak hazájában tartozott azon közéleti személyiségek közé, akik a legnagyobb nyilvánosság előtt emelték fel tiltakozó szavukat az amerikai intervenció ellen, hanem valóságos propagandahadjáratot folytatott az USA-ban a háború mielőbbi, igazságos befejezése érdekében.

Nemzetközi politikai kérdésekkel foglalkozó tudós gyanánt a szocialista világot olyan realitásként fogta fel, amellyel együtt kell és lehet dolgozni, társadalomtudományi kutató gyanánt pedig a szocializmust olyan megoldás gyanánt fogadta el, amely a fejlődés utjait kereső népek számára az egyik lehetséges alternatívát jelent.

Disztinkciósági tagsága a Magyar Tudományos Akadémián illő méltánylása és megbecsülése egy olyan nemzetközi hírű és hatású tudósak, aki mind emberi, mind tudományos kvalitásaival, humánus és demokratikus szellemével, valamint az őt környező világ és annak előítéletei ellen folytatott bátor kritikai tevékenységével kiemelkedik a nem-marxista nyugati társadalomtudósok köréből.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7. §.
/1/ bekezdése alapján, a X. osztály javaslatára tiszteleti tag-
nak ajánlja

Dr. Walter Petraschecket, az ércteleptan leobeni és bécsi professzo-
rát, az Osztrák Tudományos Akadémia rendes tagját.
Az ércteleptan világszerte elismert kutatója.

Walter Petrascheck 1906-ban született Leobenben, mint az u-
gyancsak neves érc- és szénteleptani professzornak Wilhelm Pet-
raschecknek a fia. Egyetemi tanulmányait ott és Göttingában végezte,
majd az akkori Breslauban kezdte meg önálló tudományos pályáját.
Kezdetől fogva elsősorban az érc kutatásnak szentelte munkaerejét.
E téren elméleti és gyakorlati eredményei alapján csakhamar európai,
majd világ tekintélyű tudósnak ismerték el. Véleményét számos euró-
pai ország, sőt kontinensen túli államok is kikérték. Ezek során
éveket töltött a világ különböző nevezetes érctelepci helyszini ta-
nulmányozásával és számos új érctelep fedezett fel. Talán legne-
vezetesebbek a Tethys vonulat króm és nikkel érctelepeire vonatkozó
vizsgálatai. Ezek sajtóságait a Pireneusoktól az Alpokon, Jugoszlá-
vián, Görög- és Törökországon keresztül a Himalája vidékéig egysé-
ges szemponttal és számos nagyfontosságú elméleti és gyakorlati e-
redménnyel állapította meg.

Az ércteleptani vizsgálatokat nemzetközi együttműködésben foly-
tatva, az UNESCO egyik vezető ércszakembereként is működik.

Nagy szervezői agilitásával sikeresen vezetett részben ugyan-
ezen nemzetközi szerv keretében a világgazdaság szempontjából is
fontos ércteleptani konferenciákat.

Walter Petrascheck professzor a magyar ércteleptani kutatókkal
termékenyen együttműködik. A Magyar Tudományos Akadémia Geokémiai
Bizottságában ismételten tartott nagy visszhangot keltő előadást.
Egyik könyve az urániumércek meghatározásáról és forrásairól 1959-
ben magyar fordításban is megjelent.

Petrascheck professzor szakértelmét a metasztatikus vas és
magnézium magyarországi előfordulásainak prognosztikájában a jövőben
felhasználni kívánjuk.

A Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává választása
tehát a magyar tudomány számára feltétlenül értékes nyereséget je-
lentene.

T a g a j á n l á s

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§.
/1/ bekezdése alapján, a X.Osztály javaslatára tiszteleti tag-
nak ajánlja

Dr.Karl Rinner professzort, a Grazi Műszaki Egyetem tagját, hosszú évek óta szoros, eredményes kapcsolatban áll a magyar geodéziai tudomány képviselőivel.

Rinner professzor a Graz melletti Gratkornban 1912-ben született, a Grazi Műegyetemen végzett és ugyanott szerzett kitűnő eredménnyel, doktori oklevelet. Utána különböző helyeken folytatott kutató munkákat, s különösen az elektronikus távmérők, a szatellita geodézia és a fotogrammetria terén, nemzetközileg is elismert és felhasznált eredményeket ért el.

Megjelent tanulmányainak száma mintegy 140. Természetes következménye volt ennek, hogy a Német Szövetségi Köztársaságban megjelent Jordan Eggert: Handbuch der Vermessungskunde című 10 kötetes munkában az elektronikus távmérésekről és fotogrammetriáról szóló fejezetek legnagyobb részének megírására őt kérték fel. 1952 óta a Grazi Műszaki Egyetemen tanszékvezető egyetemi tanár. Két éven keresztül pedig, ennek az egyetemnek rektora volt.

Az Osztrák Tudományos Akadémia rendes tagja, a Darmstadti Műszaki Egyetem tiszteletbeli doktora, a Nemzetközi Geodéziai Asszociáció Satellite Geodesy on Terrestrial Geometrie Geodesy c. munkacsoportjának, valamint felsőoktatással foglalkozó bizottságának elnöke, az Osztrák I.osztályu "Erenkreuz für Wissenschaft und Kunst" tulajdonosa.

Valamennyi világrészbe kap meghívást, sokszor járt az NDK-ban, Magyarországon és egyaránt tartott előadásokat Budapesten és Sopronban. Az Akadémia soproni intézetével már hosszú évek óta igen eredményes, tudományos kapcsolatban áll. Ez tette lehetővé pl. a gravitációs árapály-jelenségek kutatásánál a műszerek szabályos hibáinak felderítését is, amennyiben a grazi műszerek egy féléven keresztül a soproniakkal együtt Sopronban, majd utána a soproni műszerek a graziakkal együtt Grazban regisztráltak.

A szoros magyar kapcsolatot mutatja az is, hogy rektorsága alatt 1972. tavaszán magyar geodétát avattak a Grazi Műszaki Egyetem tiszteletbeli doktorává.

T a g a j á n l á s

a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége az alapszabályok 7.§.
/1/ bekezdése alapján, a X. Osztály javaslatára tiszteletti tag-
nak ajánlja

N.V.Melnyikov akadémikust, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának
rendes tagját./született 1909-ben/.

N.V.Melnyikov a Szovjet Tudományos Akadémia O.Ju.Smidt-ről
elnevezett, Földfizikai Intézetében a Bányászati Szektor vezetője.
Egyébként az intézet neve oroszról átírva a következőképpen hang-
zik: Akademia Nauk SZSZSZR Szektor Fizikotechnicseszkih Gornüh
Problem Ordna Lenina Insztituta Fiziki Zemli T. O.Ju. Smidta. Moszka.

Ebben az intézetben N.V.Melnyikov akadémikus vezetésével foly-
nak azok a geotechnológiai kutatások, amelyek a földkéreg haszno-
sítható ásványi nyersanyagainak új, nem hagyományos módszerekkel
történő kitermelésének elméleti módszertani témáival foglalkoznak.
Ezek a kutatások túlnyomóan elméleti alapokon folynak, de azzal a
távlati célkitűzéssel, hogy a szovjet népgazdaság nyersanyag igé-
nyei a közelebbi, vagy távolabbi jövőben korszerű, nagy hatékonysá-
gu eljárásokkal váljanak alkalmassá a szükségletek kielégítésére.

Az N.V.Melnyikov akadémikus által irányított témakör számos
vonatkozásban találkozók azokkal a kutatási problémákkal, amelyeket
a hazai geonómiai irányzatok is megoldandó feladatokként tűztek ki
és mint ilyenek, a hazai nagymélységű és ma még esetleg kevésbé,
vagy alig ismert ásványi nyersanyagok jövőbeli kitermelésének elő-
készítéséhez segítséget nyújthatnak.

Mindezek alapján a személyes kapcsolat erősítése Melnyikov
akadémikussal és az általa vezetett kutatói apparátussal, valamint
a Földfizikai Intézet egész kollektívájával az Osztályon belül nem-
csak a bányászati tudományok, de feltehetően az egyéb tudományága-
zatok számára is hasznos lehet.

Melnyikov akadémikus több nemzetközi tudományos társaság tagja,
így többek között annak a Nemzetközi Bányászati Komiténak is, amely-
nek ülésére most kerül sor. Többször járt Magyarországon és régeb-
ben elsősorban a magyarországi külszíni fejtések néhány alapvető
tudományos vonatkozású kérdésében adott az akkori illetékes vezetők
számára tanácsokat. Ez a téma legfeljebb annak dokumentálására szolgálhat,
hogy érdeklődési köre igen széles és a bányászat minden ága-
zatára, határterületeire is kiterjed.